SEÇİM DÖNEMİ : VII CİLT : 15 TOPLANTI YILI : 2

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz birinci inikat

19 . III . 1945 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	152
2. — Havale edilen kâğıtlar	152
3. — Görüşülen maddeler	152
1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/382)	152:153,164,170,171:174
2. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/387)	153:154,164,170,174:177
3. — Sıtma ile olağanüstü savaş hakkında kanun tasarısı ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/401)	154:169
4. — Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Gümrük ve İnhisarlar, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/353)	169:170

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Sayın Milletvekillerinden bazılarına izin verilmesine dair Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresi okunarak kabul olundu;

Mardin Milletvekili Edip Ergin'in, Ticaret ve Sanayi odaları, Esnaf odaları ve Ticaret borsaları Kanununun 1 ve 19 ncu maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, isteği üzerine geri verilerek

Pazartesi günü toplanılmak üzere inikada son verildi.

Başkanvekili	Kâtip	Kâtip
Aydın	Erzincan	Malatya
Dr. M. Germen	*B. K. Çağlar*	*N. Baydar*

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLTR

Tasarılar

1. — Şose ve Köprüler Kanunu ile bu kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki 1882 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı (1/408) (Nafıa, Dahiliye ve Bütçe Encümenlerine);

Takrirler

2. — İstanbul Milletvekili Dr. Gl. Niyazi İsmet Gözcü'nün, Arzuhal Encümeninin 5 . III . 1945 tarihli Haftalık karar cetvelindeki 1661 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair takriri (4/43) (Arzuhal Encümenine);

Mazbatalar

3. — Belediye Kanununun 54, 119, 120 ve 128 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Dahiliye Encümeni mazbatası (1/398) (Ruznameye);

4. — Hesap uzmanları kurulu kurulmasına ve Maliye Bakanlığı merkez ve iller kadrolarında değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/312) (Ruznameye);

5. — İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun özel idarelere ait kısmına geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Dahiliye Encümeni mazbatası (1/404) (Ruznameye).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Ş. Günaltay

KÂTİPLER : Necmeddin Sahir Sılan (Tunceli), N. Fırat (Samsun).

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3. — GÖRÜŞÜLEN MADDELER

1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/382) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?

Maddelere geçilmesini yüksek oyunuza arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (1928 - 1942 malî yılları karşılıksız borçları) adı ile yeniden açılan 30 A faslına (253 886) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

H. ORUÇOĞLU (Sinob) — Efendim, Hükümetin gerekçesinde «1934 - 1942 yıllarına ait borçlar» diye yazıldığı halde kanunun maddesinde «1928 - 1944» diye yazılmıştır. Bunda bir yanlışlık vardır.

İkincisi ödeneği olmdan nasıl borç ve sarfiyat yapılıyor ve bu kadar yıllar üzerinden geçiyor? Bunun izahını rica ederim.

GÜMRÜK ve İNHİSARLAR BAKANI S. H. ÜRGÜBLÜ (Kayseri) — Muhterem arkadaşımızın bahsettiği borç 1934 senesinden 1942 yılına kadar para cezaları, memur harcırahları, müfettiş harcırahı, para gönderme masrafı, idare masrafı, fennî ekim ve dikim masrafı ve diğer

[1] *49 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

tahsisat ve Tekaüt sandığına iştirak hissesi olmak üzere 1934 ten 42 yılma kadar, demek ki sekiz sene zarfında bütçede karşılığı mevcut olmadan fakat kanuni olarak sarfedilmiş bulunan 253 886 liradır. Bu tahsisat idarenin geniş teşkilâtı itibariyle muhasibi mesuller tarafından kendilerine gönderilen tahsisatla ikmal edilir mülâhazasiyle sarfedilmiştir. Bilâhara muayyen müddet zarfında münakale suretiyle ve munzam tahsisatla temin edilemeyince muhasibi mesullerin zimmeti üzerinde bir borç olarak gözüküyor. Bütçe üzerinde müzakere edildiği zaman bu 8 sene süren hesabın tasfiyesi tensip edilmiş idi. O sebepledir ki bu lâyiha tanzim edilmiş oluyor Doğrudan doğruya muayyen fasıllara sarfı yapılmış ve mahalline sarfedilmiş tahsisattan ibarettir. Bu sefer yapılan şey; gerekçede gösterildiği gibi, hesabı tanzim için bu tahsisat, varidat fazlasiyle karşılanmak üzere sarfı yapılmıştı, bu 1934 1942 senesine kadar sarfedilmiş tahsisattan ibarettir.

H. ORUCOĞLU (Sinab) — Efendim,

BAŞKAN — Lûtfen kürsüye gelin, işitilmiyor.

H. ORUÇOĞLU (Sinob) — Hükümetin ve encümenin gerekçesinde 1934 - 1942 yıllarına ait borçlar diye yazıldığı halde kanunun maddesinde 1928 - 1942 yıllarına ait diye yazılmıştır. Bunda bir yanlışlık var mıdır?

GÜMRÜK ve İNHİSARLAR BAKANI S. H. ÜRGÜBLÜ (Kayseri) — 1934 - 1942 olması lâzımdır, gerekçeye göre tashihi lâzımdır.

BAŞKAN — Basılışında bir yanlışlık olmuş. Maddenin düzeltilmiş şeklini okutuyorum.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (1934 - 1942 malî yılları karşılıksız borçları) adı ile yeniden açılan 30 (A) faslına (253 886) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza arzediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul blyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tamamını açık oya arzediyorum.

2. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/387) [1]

BAŞKAN — Tasarının tamamı hakkında söz istiyen var mı? Maddelere geçilmesini açık oyunuza arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmiyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (136 000) liralık münakale yapılmıştır.

CETVEL [1]

F.	Ödeneğin nev'i	Tenzil Lira	Zam Lira
5	Büro masrafları		56 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
6	Matbu evrak ve defterler	24 000	
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
7	Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları		15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
8	Kira bedeli		30 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
10	Harcırahlar	50 000	
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
11	Melbusat	33 000	
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
12	Tedavi, yol vesaire masrafları	10 000	
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
15	Tecrübe, ıslah ve mücadele masrafları		5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
16	Kaçağı önleme ve kovalama masrafları		20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
23	Staj ve tahsil masrafları	15 000	
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
25	Neşir ve propaganda ve sergi masrafları		10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		
27	4250 sayılı kanun gereğince şarapçılara verilecek prim ve yapılacak sair tediyeler	4 000	
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.		

(Madde 1 tekrar okundu).

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

[1] *51 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

MADDE 2. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (2 310 619) lira munzam ödenek verilmiştir.

CETVEL [2]

F.	Ödeneğin nev'i	Lira
3	4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zamları	187 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
7	Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları	123 119
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
13	İnşa ve tamir işleri	2 000 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

(Madde 2 tekrar okundu.)

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde, ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı ve yeniden açılan tertiplere (1 264 800) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

CETVEL [3]

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Lira
4/A		4598 sayılı kanun gereğince doğum dolayısiyle yapılacak yardım	36 000
		BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
4/B		4598 sayılı kanun gereğince ölüm dolayısiyle yapılacak yardım	28 800
		BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
22/A		4306 sayılı kanun mucibince Devletçe parasız verilen giyim eşyası bedeli ile bilûmum masraflar	300 000
		BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
22/B		4599 sayılı kanun hükümlerine göre yapılacak yardımlar	900 000
		BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

(Madde 3 tekrar okundu.)

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin nakil vasıtaları kısmına bu kanuna bağlı (4) sayılı cetvelde yazılı nakil vasıtaları eklenmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Maddeyi cetvelle birlikte kabul buyuranlar... Etmiyenler... Madde cetvelle birlikte kabul edilmiştir.

MADDE 5. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde yazılı üçüncü faslın adı (4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zammı) şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Maddeyi Kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tamamını açık oya arzediyorum.

3. — Sıtma ile olağanüstü savaş hakkında kanun tasarısı ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/401) [1]

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Geçici Encümen, bu kanun tasarısının müstacelen müzakeresini rica etmektedir. Takdir Heyeti Aliyenindir.

E. SAZAK (Eskişehir) — Hayır, hayır, teklif aleyhinde söz isterim.

H. F. ATAÇ (Gümüşane) — Esbabı mucibe ister.

E. SAZAK (Eskişehir) — Müstacelen yaptığımız işlerde Meclise tefsire gelmek, yanlış iş çıkarmak gibi şeyler; bir değil, beş değildir. Fevkalâde zaruri işler olmadan müstacelen iş yapmıyalım. Bundan her zaman müştekiyiz. Ne lüzum var? Bir çok yerlerini okuyorum, okuyorum, anlamıyorum, bir daha okuyorum. Rica ederim, ya müstaceliyet teklifini geri alsınlar, yahut bu teklifi reddedelim.

Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Tasarı, sıtma ile olağanüstü savaşı gerektiren bir tasarıdır. Cenuptaki vilâyetlerde, Adana, Maraş, Antalya gibi sıcak memleketlerde bilinen bir hakikattir ki Martın 15 inden sonra sıtma faaliyeti başlar ve belki de önüne geçilemiyecek kadar tahripler meydana getirebilir. (Gürültüler).

Bu itibarla kanunun bir hafta gecikmesinin dahi zararı vardır. Heyeti Aliye tensip ederse, müstacelen geçirelim.

[1] *52 sıra sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

BAŞKAN — Efendim, encümen tasarının müstacelen müzakeresini teklif ediyor. Evvelâ bu teklifi tasvibinize arzediyorum; encümen teklifini kabul edenler . . . Etmiyenler . . . Teklif kabul edilmemiştir.

Tasarının heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

Dr. M. BERKER (İçel) — Arkadaşlar; milletçe çoğalmamıza ve her sahada gelişmemize engel olan en büyük sağlık düşmanımız sıtma ile olağanüstü savaşmayı sağlıyacak olan bu tasarıyı büyük sevinçle karşılamamak imkânı yoktur. Herşeyden evvel bize bu tasarıyı ihtisas ve ilim heyetlerinin rapor ve tavsiyeleriyle ve onlardan ilham alarak hazırlıyan ve süratle Meclisimize getiren Sıhhat Bakanımıza ve bu dâvayı lâyık olan önemle ele alan Hükümetimize teşekkür etmeği bir vazife sayarım.

Arkadaşlar, tasarıyı ve onun gerekçelerini okudum. Muhtelit Encümen arkadaşlarımızın büyük bir alâka ile yaptıkları çalışmaları takip ettim. Müsaade buyurursanız tasarının genel kurulu hakkındaki düşüncelerimi ve bazı temennilerimi kısa birkaç cümle içinde ifade edeceğim;

Evvelâ tasarının olağanüstü tâbiri üzerinde durmak istiyorum.

Arkadaşlar, bu olağanüstünren maüsat benim anlayışıma ve encümen müzakerelerinden aldığım intibalara göre içinde yaşamakta olduğumuz olağanüstü hal ve şartların zaruri kıldığı bazı hükümlerin bu kanun tasarısı içerisinde yer almış bulunmasından ileri gelmiş olsa gerektir. Yoksa olağanüstü savaş nihayet bir mevsim sürecek olan bir müddet zarfında meseleyi halletmez. Bu sözümle tasarının kıymet ve ehemmiyetini küçültmek istemiyorum. Memlekette yapılacak böyle bir hamle ile kanunun çok müessir neticeler vereceğine kaniim.

Arkadaşlar; 1926 dan yani 18 senedenberi devam etmekte olan sıtma savaşı Cumhuriyet sıhhiyeciliğinin en başarılı eserlerinden birisidir. Fakat bu savaş son seneler içerisinde birçok tesirler altında kıymet ve kuvvetinden kaybetmiştir. Hattâ birkaç senedenberi kifayetsiz ve ihtiyaçlara cevap veremez bir hale gelmiştir. İşte benim, tasarının olağanüstü tâbirinden anladığım, bu verimi azalmış olan - tâbirimi mazur görün - civataları gevşemiş olan bu makinayı yeniden harekete getirmek, memlekete teşmil etmek, onu yeni vasıta ve imkânlarla takviye etmek ve nihayet bu kanunun tatbikatında karşılaşılan güçlükleri daha amelî formüllerle kabili tatbik bir hale getirmek maksatlarını istihdam etmektedir. Yoksa demin de arzettiğim gibi, bu olağanüsü mücadele ile sıtmayı kökünden kazıyacağımız gibi bir zehaba kapılmak tamamen yanlıştır.

Tasarının encümende müzakeresi sırasında Sıhhat Bakanımız bunun sıtma mevsiminin yaklaşması dolayısiyle bu şekilde hazırlandığını, fakat bu kanunun tatbik mevkiinden çıkacağı zamana kadar yeni ve devamlı bir Sıtma Kanununun hazırlanacağını ifade buyurdular. Buna mutlaka bir zaruret vardır. Arkadaşlar, nihayet olağanüstü ve bir mevsim, 1945 yılının sonuna kadar devam edecek olan bir savaşla, ne kadar kuvvetli olursa olsun memlekette sıtmanın önüne geçilmesine imkân yoktur. Hepiniz bilirsiniz ki sıtma ile mücadele yapan birçok milletler vardır. Bunlar 50 - 60 senedenberi mücadeleye devam ettikleri halde hâlâ hastalığın önüne geçememişlerdir. Bu mücadelelerine devam etmektedirler. Bizde sıtma, memleketin büyük ve tahripkâr bir hastalığıdır. Nüfusumuzu tehdit ettiği gibi her sahada gelişmemize mâni olmakadır. Bu iç düşmanla mücadelemizi her sene biraz daha kuvvetlendirecek mütemadiyen ve uzun seneler devam ettirmek lâzımgelecektir.

Arkadaşlar; sıtmanın milletimiz için ne büyük bir sağlık düşmanı olduğunu ve memleket ölçüsünde yaptığı geniş tahripleri bu kürsüden zaman zaman birçok arkadaşlar gibi bendeniz de ifade ettim. Bilhassa sıtma ile yapılacak mücadelede yalnız Sıhhat Bakanlığının vazifedar kılınmasını kâfi görmemiş, bunun üzerinde ısrarla durmuştum. Sıtma, bütün Devlet teşkilâtımızın ve milletimizin el ve işbirliği ile geniş ölçüde bir savaş olarak bu memlekette devam ettirmek lâzımgelir kanaatindeyim ve bu kaatimde ısrar ediyorum.

Nitekim bu defa getirilen bu sıtma savaşı kanunu bu noktayı kısmen dahi olsa nazarı dikkate almıştır. Ben temenni ederim ki, ilerde getirilecek olan büyük sıtma savaşı kanunu bu mühim noktayı lâyıkı olduğu önemle nazarı dikkate alsın ve daha geniş ölçüde bu kanunda yer alsın. İşte arkadaşlarım başınızı fazla ağrıtmamak için, kısa kesiyorum, benim olağanüstü sıtma savaşından aldığım ve ileride getirilecek olan büyük sıtma kanunundan beklediğim bunlardır.

Arkadaşlar; milletçe çoğalmak, süratle çoğalmak ve bunun için de yaşatmak ana dâvamızdır. Sıtma savaşı hepimizin takdir buyuracağı gibi bu dâvanın ön plânında gelen en esaslı ve yardımcı bir unsurdur. Bu hakikatın Devletçe olduğu kadar milletçe de bilinmesi, önemine lâyık şekilde anlaşılması lâzımdır. Arkadaşlar yeni getirilecek kanunda bu zalim iç düşmanımız olan sıtmaya karşı umumî bir mücadele seferberliği başlıca hedefimiz olmalıdır. Yeni savaşımızın milletimiz için hayırlı sonuçlar ve başarılar sağlamasını temenni ederek sözüme son veriyorum.

Dr. O. Ş. ULUDAĞ (Konya) — İki sene evveldi, her vakit yüksek huzurunuzu işgal eden sıtma savaşı hakkında en sert ve en renkli kelimelerle tenkitlere geçmiş idik. Yüksek Meclisi-

miz o kadar ateşli sözler söyledi idi ki, nihayet benim verdiğim bir takriri birlikte kabul ettiniz, bu takririn, icabeden savaş için bize üç ay zarfında Sıhhat Bakanlığınca yepyeni bir kanun tasarısı getirmek için idi. Birlikle kabul buyurduğunuz bu takririmden dolayı, bu teklifimden dolayı ben vicdan istirahati içinde kürsüden indikten sonra buradan çıkarken Yavuz Abadan arkadaşım bana dedi ki: « çok fena yaptın, göreceksin ki, bu kanun çıkmıyacaktır.» Cevap verdim: « ben de buradayım, sen de buradasın» .

Meğer Yavuz Abadan arkadaşımız çok haklı imiş. Birkaç defa ısrar ettik gelmedi, bütçe müzakeresinde, açık ve kapalı celselerde rica ettik gelmedi. Nihayet Sadi Konuk Sıhhat Bakanlığı sandalyasını işgal eder etmez, ilk iş olarak bize Sıtma Kanununu getirdi. Kendisine hoş geldin demeye geç kaldım fakat hoş getirdin, diyeceğim. Sıhhat Bakanlığı getirdiği tasarıya, olağanüstü sıfatını lâyık görüyor. Bir olağanüstülük var. Fakat onun görmek istediği olağanüstü ile benim kafamda yaşayan olağanüstü arasında bir fark vardır. , bunu belirtmek isterim.

Sıhhat Bakanlığı mucip sebepler arasında diyor ki, « bataklık sahaların ıslahı ve ziraate elverişli hale getirilmesini istihdaf eden masraflı büyük arazi ve su işlerini sıtmanın azalmasına ve önlenmesine sebep olabileceğinden ... » ve devam ediyor. Bununla anlatmış oluyor ki, sıtma mücadelesi yalnız sıtmayı yakalayıp tedavi etmekten ibaret değil, ona muvazi olarak aynı derecede önemli birtakım vazifeler de sıtma mücadelesinde müessir olacağı gözönünde tutularak, onların da, Sıhhat Bakanlığı tarafından yapılması bu kanun mucibince yapılmasını gerekli gösteriyor. Bu, daha başka türlü de ifade edilebilir. Sıhhat Bakanlığı işi mütalâa ederken, kendi elinde bulundurduğu mücadele teşkilâtını kuvvetlendirmekten başka bir şey düşünmüyor. Halbuki, evelâhir bizim söylediğimiz, üzerinde ısrarla durduğumuz olağanüstü mücadele şu idi: Sıtma mücadele işi Sıhhat Bakanlığının elinden alınız Sıtma o kadar müthiş bir devdir ki, Sıhhat Bakanlığı ne kadar kuvvetli olursa olsun, onu yere serer. Bu iş, bir Devlet işidir.

Bu Sıhhat Bakanlığını, Nafıa Bakanlığını ve Ziraat Bakanlığını ilgilendirir, hattâ ve bilhassa Dahiliye Bakanlığını ilgilendirir. Encümen meseleyi gayet güzel çerçiveliyerek ikiye ayırmıştır. Birincisi; sıtmalıyı yakalaylıp tedavi etmek. İkincisi mevcut bataklıkları kurutmak ve nastalığın nakline vâsıta olan sivrisineklerin üremesine mani tetbirler almak. Filhakika dünyanın yaptığı da budur. Bizim bildiğimiz de budur. Sıhhat Bakanlığı her halde sıtmalıyı yakalayıp tedavi etmek noktasında muvaffak olacaktır. Bundan asla şüphe etmiyorum. İcabederse kamplar kurulacak, ilâçları kontrol altına alacak, ve öylece dağıtacak, icabederse polikinlikler ve hastaneler açacaktır. Her şeyi yapacaktır. Hekimlik hususunda muhakkak muvaffak olacaktır. Fakat asıl muvaffak olamıyacağı şeyler var. Nitekim o işleri asla şimdiye kadar yapamamıştır. Sıtma mücadele teşkilâtındanberi gölleri kurutmak istemiş bir dereceye kadar muvaffak olmuş fakat tabiat biraz aykırılık gösterince, biraz olağanüstü olunca bir netice alınamamıştır. Niğde Aksarayında uzun kanallar açmış, fakat bunlar o hale gelmiş ki evelki sene gördüğüme nazaran bizzat açılan kanallar sıtma yatağı olmuştur.

Yine Sıhhat Bakanlığı benim seçim dairem olan Konya Ereğlisinde 4 sene mütemadiyen Ereğli bataklığını kurutmak için çalışmış muvaffak olamayınca rica ederim Nafıa Bekanlığı gel bu işi sen yap demiştir.

Bizim şimdiye kadar üzerinde hassasiyetle durduğumuz çeltik meselesi hakkında gerçi bazı temaslar var, fakat çeltik hakkında elimizde müzakere edeceğimiz kanunda müspet bir madde, bir fikir yoktur.

İstikbalde gelecektir, deniyor. Bence, çeltik kanunu gayet mükemmel bir kanundur. Fakat onun tatbikatı maalesef iyi değildir. Çeltik Kanunu gibi üzerinde çok işlenmiş, Milletlerarası kanunlara muvazi olan bir kanunun tadili bilmem ne fayda verecek? İş onun tatbikatındadır, tatbikat yoktur.

Sıhhat Bakanlığının görüş zaviyesini çerçevelemek üzere kendi esbabı mucibesinden çıkardığım şu satırları okuyacağım: «Yurt içinde sıtmanın intişar ve istilâsını ve sebep olduğu büyük zararları önlemke üzere mevcut sıtma mücadelesinin bugünkü durumunu mutlak surette ve hemen kuvvetlendirmek, bir taraftan da mücadele haricinde kalan sahalarda bu teşkilâtı yapmak zorundayız.»

Zaviye budur. Yani eldeki Sıtma Mücadele Teşkilâtının kuvvetlendirilmesi, her şeyi halledeceği kanaatındadır. Arkadaşlar, burada tenkide gidecek değilim, istikbalde ne olacağı hakkında fikir ileri sürecek değilim. Ben yeni vekili çok heyecanlı ve azimli görüyorum. Bu işi başarmak isteyeceğine ve çalışacağına kaniim. Bu heyecan ve bu iman olduktan sonra ben onun inancı üzerine toz toprak kondurmak istemem ve o heyecana hürmet ederim. Bununla beraber yeni vekilden bir ricada bulunacağım. Eğer gideceği yolda biraz sarsılacak olursa, kendini biraz muvaffakiyetsizliğe sürükliyecek âmillerle karşılaşacak olursa, bu takdirde üst olağanüstü bir kanun tasarısı hazırlıyarak buraya yine gelsin.

K. ŞEDELE (Diyarbakır) — Arkadaşlar; yurdumuzda mühim yıkıntılar yapmakta olan stıma ile olağanüstü savaş kanun tasarısını bize getiren sayın Hükümetimize şükranlarımı ve tebriklerimi arzederim. Seçim bölgem olan Diyarbakır ve doğup yaşlandığım Elâzığ illeri bu afet içinde en çok mutazarrır olan, mağdur olan

yerlerdendir. Esbabı mucibede 300 milyon liralık zarardan bahsediliyor. Burada ölen vatandaşları bu hesaba katacak olursak milyarların telâfi edemiyeceği zararlara uğrandığı muhakkaktır. Memleketimize sıhhat ve refah getirecek olan bu tasarının konuşulduğu şu sırada Sayın Hükümetimizden bir temennide bulunmağı da vazife addederim. Memleketimizi sıtma kadar istilâ etmemiş olmakla beraber girdiği yerlerde çok mühim tahribat yapmakta olan trahom için de bir savaş açılmasını Sayın Hükümetimizden dilerim. Mâruzatım bundan ibarettir.

Dr. M. CANBULAT (Gazianteb) — Sayın arkadaşlar, sıtma ile Olağanüstü Savaş Kanununu getiren Sayın Bakanımıza teşekkür ederek sözlerime başlarım.

Arkadaşlarım; sıtma yer yüzünde asırlardanberi felâketlerin en büyüğünü getirmiş, ıstırapların en büyüğünü yaratmıştır. Vatanımızda bundan dolayı ıstırap ve felâket aynı tarihte başlamıştır. Sıtma ile mücadele bizde Cumhuriyetle başlar. Yeryüzünde başka yerlerde, Avrupa, Amerika ve Asya'da uzun seneler sıtma ile mücadele yapılmıştır. Fakat çok uzun sürmüş ve ekseriya tam muvaffakiyet elde edilememiştir. Sıhhat işlerimizin hepsinde olduğu gibi sıtma mücadelesinde de Rahmetli Refik Saydam o tarihte yeryüzünde bulunan en ileri esasları alarak 1926 da bir kanun getirmişti. O zaman hekim arkadaşlarımız, Türk hekiminin fazilet ve feragatine, bilgi ve kabiliyetine misal olacak derecede çalışmış ve muvaffak olmuşlardır. Fakat arkadaşlarım evvelcede söylediğim gibi, sıtma ile mücadele uzun seneleri icabettiren, bol para ve mesai istiyen bir mücadeledir. Bundan dolayıdır ki, 1926 da başlayan ve muvaffakiyetle ilerleyen sıtma mücadelemiz son senelerde, fevkalâde zamanlar dolayısiyle malzemenin ve ilâcın bulunamayışı ve bu mücadelede çalışan hekim arkadaşların vatan müdafaasında vazifeler alması dolayısiyle, işin başlangıcındaki ve ortasındaki muvaffakiyet son senelerde elde edilemez olmuştur. Bugün gelmiş olan Olağanüstü Kanun bunları nazarı itibara alarak günün ihtiyaçlarına cevap verecek bir kanundur. Bunun memleketimiz için çok faydalı olacağına, yüz binlerce vatandaşı ölümden kurtaracağına ve milyonlarca yurddaşın çalışma kudretini arttıracağına inancım vardır. Yalnız bu Olağanüstü savaştan sonra memleketimizde sıtmanın tamamen ortadan kalkacağı düşünülemez. Bu kanun ancak fevkalâde zamanlarda, fevkalâde tedbir olarak ele alınabilir. Bütün temennim şudur ki, harp sonrasında sıtma ile sıtma kadar kuvvetli bir mücadele açmak ve savaşta diğer arkadaşlarımın da söyledikleri gibi bütün vekâletlerin ve bütün teşekküllerin hatta bütün milletin iştirakiyle büyük başarılı bir savaş açarak bunu önlemek mecburiyetindeyiz.

Bu vesile ile şimdiye kadar sıtma mücadelesinde çalışmış bütün hekim arkadaşlarımın adını şükran ve minnetle anar bu yeni savaşta Sağlık Bakanımıza muvaffakiyetler ve başarılar dilerim.

BAŞKAN— Söz Emin Sazak'ındır.

E. SAZAK (Eskişehir) — Arkadaşlar, biz de sıtmalı muhitten olduğumuz için sıtma bilgimiz haylı ilerledi. Şimdi bu kanundan ne fayda görülecek? Bu kanunun faydaları şunlardır: Burada çalışan doktorların maaşı azmış, çoğalmış. Sıtma mücadele memurunun maaşı karnını doyuracak hale gelmiş. Sıtma denince nihayet kinin ve bir de sıtmayı yapan sürfe hatıra gelir. Bu işin bütün kerameti bundadır. Bunun için bataklıkları kurutmak ilâç bulmak lâzımdır. İnce teller bulacaksın, filit bulacaksın, sıkacaksın, kendini koruyacaksın. Bu hamlenin şehirlerde büyük faydası olacağına kaniim. Köylerde faydalı olacağını tahmin etmem. Şehirlere mazot gelir, çeşme ayakları ve saire temizletilebilir ve oralarda faydalı olur. Bunu fiilen gördük, Ankara'da İstanbul'da. Fakat ben tahmin etmem ki, köylere kadar mazot yetiştirelim, bunlar pek kolay olmaz.

Sonra en kötü yeri; vikaye kinini yoktur. Sorduğum doktorlar vikaye kinini veremiyeceğiz dediler. 100 milyon iş gününü, 200 milyon parayı nereden çıkarıyorlar bilmiyorum. Bazı hamleler iyi şey amma çok vakit ifrat, tefrit oluyor. Geçen sene resmî ağızlardan memlekette sıtmanın az olduğundan bahsediliyordu. Bu sene 7 milyon sıtmalı olduğunu söylüyorlar. Bu işleri olduğu gibi yazsak daha iyi olur. Yedi milyon sıtmalı demek memleket baştan aşağı sıtma demektir.

Şimdi bu kanunun vikaye kinini dağıtmadığımız takdirde, hiç faydası yoktur, köylülere, müstahsillere, bizim karnımızı doyuran müstahsillere faydası yoktur.

Sonra bir doktor seferberliği var, bir eczacı seferberliği var. Bunun da lüzumunu anlıyamadım. Bu işde çalışan arkadaşlar var. Bir doktor, bir de ne bileyim, Nafıadan mühendis gitsin, bir yerin etrafını dolaşsın ve tesbit etsin. Şu çukuru kapatacaksın, şu arkı açacaksın desin. Ondan sonra iş kontrola kalıyor ve buna mazot vermek, şu etmek, bu etmek işi kalıyor. Yani bunlar yeni bir iş değil. Yeni bir şey yapacakmışız gibi, seferberlik tâbirini kullanarak, herkesi kulağından tutup şurada, burada çalıştıracakmış gibi, bu kanunu yazmanın ben fayda yerine lüzumsuz yere bir külfet vermiş olduğuna kaniim. Arkadaşlar, işimde çalıştırdığım 100 - 150 amele var. Her sene 3 kilo kinin buldum mu, Haziran iptidasından başlayıp Eylûl nihayetine kadar verdim mi, adamlarımı kurtarabiliyorum. Kinini vermeyince, sıtmaya yakalandıktan sonra zaten o mevsim için ondan

hayır yoktur. Yani sıtmaya yakalandıktan sonra tedâvisine bakılacak. Ben olmasın demiyorum. Mücadele olsun amma burada 7 000 000 kişiyi 15 gün âtıl kalmaktan kurtarma vaziyeti yoktur. Böyle olmayınca demek ki sıtmaya tutulanlar tutulacak, ondan sonra kurtulma yoluna bakılacak.

Sonra bir de 7 nci maddede geniş salâhiyetle, şunu yap, bunu yap, bunu et diyecek. Herifi kaldıracak, hâsılatı yeter mi, iktidarı dâhilinde mi, değil mi? Çok karışık bir şey.

Yaptığınız hayır ürküttüğünüz kurbağayı değmez derler. Eğer Vekil Bey 7 nci maddeyi düzelteceğim derse, bir de kinin vereceğim derse, ince tel bulursa, iyi filit bulrum derse, anlarım ki yeni bir şey yapmış olur. Bunların hepsi eski Sıtma Kanununda da vardı. Bunun ötekinden yegâne farkı, doktorların karnını doyuracak biraz fazla para vermektir. Kanunun hedefi budur. Çünkü doktoru seferber etmeye, eczacıyı seferber etmeye sebep yoktur. Ne ile mücadele edeceğiz? Mücadele edeceğimiz şey belli : Kinini yutturacağız. Yapacağımız bu. Yeter ki kinini sıtmalının eline verebilelim.

Yeni bir şey yapıyormuşuz gibi hayale kapılmıyalım. Bununla doktorların ve sıhhiye memurlarının karnını biraz doyurmuş oluyoruz, yapılacak iş bundan ibarettir.

Maddeler hakkında da mâruzatım vardır, sonra oralarda konuşurum, takrir de vereceğim. Vekil Bey derse ki, vikaye kinin vereceğim, ince tel bulacağım, iyi filit bulacağım ve bu adamları da incitmiyeceğim, heyeti fenniye vasıtasiyle yapacağım. Çünkü herif 100 liralık hâsılat alacak, 200 lira ver, gel şu dereyi temizle dersen ve mazotu eline vermezsen ve bunları bilmeden yaparsan ne netice alınır? Yine halka hiçbir şey yapılamıyor intibaını verir. Şimdiye kadar muvaffakiyetli işlerimiz olmuştur. Bunu aksayan işlerin arasına koymıyalım. Doktorların maaşları az, sıhhat memurlarının karnı doymuyorsa o başka, ona da çare bulunur.

Gl. Ş. TÜRSAN (İçel) — Bir hatıramı arzedeyim : Devlet hizmetinden çekildikten sonra rahatsızlığımdan dolayı, doktorların tavsiyesi üzerine Almanya'ya, Kissingen namiyle mâruf Bavyera'nın şimalinde bir su şehrine gittim. Burası Almanya'nın diğer yerlerinde olduğu gibi Cennet gibi bir yerdi. Bahçeler, oteller, sanatoryomlar, herşey mükemmeldi. 1,5 ay kaldım. Bir gün civarda dolaşıp otele döndüğümde ellerim şişti ve kaşınmalar başladı. Telâş edip sordum. Dediler ki; nehrin kenarına mı gittiniz? Öyle ise sivrisinek ısırmıştır ve bir ilâç verdiler. Nasıl oluyor? Çaresi? Çaresi yoktur, dediler. Orada sıtmalı olmadığı ve bir de sivrisineğin anofel cinsi bulunmadığı için sıtma olmuyordu. Fakat bu sinekler ellerimi fena bir hale getirmişti. Daha iyi anlamak ve tetkik etmek için adını hatırlayamadığım, belki arkadaşlarımın hatırlıyacakları bu nehirde küçük vapurlar seyrederler, başka yerlerine gittim, her tarafta aynı sinekler ellerimi aynı hale getirdiler. Nihayet herkes bilir ki Almanya'da karasinek dahi yoktur. Anladım ki Kisingen gibi bir yerde sivrisineğin önüne geçilemeyince hiç bir yerde geçilmez. Belki sıtma hastalığını izale mümkündür. Fakat Sivrisineği tüketmeye imkân yoktur.

Esbabı mucibede de zikredildiği veçhile, birinci tedbir olarak sıtmalıyı tedavi etmek kabildir. Fakat haşeratı izale etmenin imkânı olmadığına kaniim. Amerika'da gazetelerin yazdığı gibi yeni keşifler varsa ve bu keşifler sayesinde haşerat izale edilebiliyorsa buna bir diyeceğim yoktur. Su birikintileri, lâğımlar ve saire gibi küçük yerlerdeki bu sivrisineklerin ancak daimî mücadele ile kısmen izalesi mümkün olabilir. Ben Göztepe'de oturuyorum, bunları bir zaman itlâf ediyoruz, fakat sonradan yeniden türeyorlar. Bizim memleket gibi büyük su birikintileri olan yerlerde sivrisineğin önüne geçilebileceğine kanaatim yoktur. Bu bapta encümen veya bakanlık yeni tedbirler ve ilâçlar bulunduğunu söylerse müteselli olacağım. Mâruzatım bu kadardır.

A. R. ESEN (Siird) — Sayın arkadaşlar; bu sıtma hakkında pek iyi hatırlarsınız ki beş saat müzakere ettik ve birçok elîm safhalarını dinledik. Bu vaziyete göre bu hastalığın mahuf tesirine göre Sıhhat Bakanı şu kanun tasarısını huzurunuza getirdi ve Geçici Encümene tevdi etti. Bu arkadaşların hepsi bu işde ihtısası olan arkadaşlardır, kompetan arkadaşlardır, ihtısası olan arkadaşlardır. Uzun uzadıya tetkik ettik ve netice itibariyle bunu bir sukomisyona tevdi ettik. Bu sukomisyon da bu tasarıyı inceledi, bize getirdi, tetkikat yaptık, işte şimdi Heyeti Umumiyededir, huzurunuzdadır.

Şunu şurada arzetmek isterim ki: Hükümet, Sıhhat Bakanı tabiî sıtma karşısında eli koynunda duracak mıdır? Bu Heyeti Umumiyeye vâkı olan bir taahhüdü vardı. O taahhüt de bu kanunu yapmaktı. Bu kanun zaten kısa ömürlü bir kanundur, 7 aylık bir kanundur. Teşkilât bu müddet zarfında mümkün olan her şeyi yapacak ve mümkün olan her şeyi yapmakla beraber hastalığı tamamiyle kurutacak değildir, savaşını yapacak, ölümü azaltacak, ilâç verecek, köye kadar gidecek, mümkün olan şekilde hastalığı takip edecektir. Bu vaziyete göre bizim Emin Sazak arkadaşımızın dediği gibi, köye gitmiyecek, şehirde mücadele yapacak, böyle bir şey yoktur.

E. SAZAK (Eskişehir) — Ben öyle demedim, anlamadığın işe karışma.

A. R. ESEN (Devamla) — Köylüler bundan istifade edecek değildir, şehirliler istifade edecektir dedin. Böyle bir şey yoktur arkadaşlar.

Bir teşkilât vardır, bu teşkilâttaki seyyar memurlar köye kadar gidecek, yettiği kadar ilâç verecek, seferberlik budur. Bunun arkasından bir kanun geliyor. O kanun Devlet işini daha büyük mikyasta gösteren bir kanundur. Çünkü bu kanunun hakikaten hastalığı tamamiyle geçirecek bir şekilde olmadığı malûmdur. O kanun geldikten sonra heyeti umumiyesi ile bunları düşüneceğiz. Mâruzatım bundan ibarettir.

K. TURAN (İsparta) — Efendim, Ali Bey üstadımızdan öğreniyoruz ki, arkadan başka bir kanun daha gelecek imiş. Filhakika ben de, gerek esbabı mucibede, gerekse kanunun metinleri arasında, bu mücadelenin maddi, bilhassa ileriye temas eden, yahut ilâç tedariki, yurt içinde ilâç için tesisler kurulması gibi bahislere tesadüf etmedim. Tahmin ediyordum ki, böyle bir seyler de olacak idi.

Binaenaleyh, ben vekil arkadaşımız, zannediyorum ki, encümeni tatmin ettiğine göre, bizi de tatmin edecek bazı malûmat vereceklerdir, kendilerinden bunu rica ediyorum.

R. GÜRELİ (Gümüşane) — Arkadaşlar; bu kanun tasarısı hakikaten yerinde ve lüzumlu bir seydir. Ancak bundan evvel de bir Sıtma Kanunumuz vardı. 1926 yılında yürürlüğe girdi. 1926 yılından bugüne kadar sarfiyat tahmin ederim ki, yüz milyon lirayı geçmiştir. Böyle bir çok para sarfedilmekle beraber, istenilen randıman alınamamıştır. Bunun sebebi; idari hayatımda gördüğüm bazı uygunsuzluklar ve nihayet memurların bu işi benimsememesi yüzünden, istenilen müspet randıman alınamamıştır. Bu kanun tasarısının ceza kısımlarına baktım. Bu işi yapmıyanlar, yahut bu ise sarılmıyanlar için inzibatî cezalar verilecektir. İnzibat komisyonunun cezai hükümleri; ihtar, tevbih, maaş katı ve nihayet ihraç kararlardırdır. Acaba Sıhhat Bakanlığı bu cezai müeyyidelerin ne gibi ahvalde verileceği sarih iken Sıhhat Bakanlığı bu hükümleri nasıl tatbik edecektir? Bu işde memurlar üzerinde cezrî hareket edilmezse bu iş yine görülemez ve 7 ay zarfında bu 5 800 000 lira da çamur olur gider, 100 000 000 daha versek yine aynı şey olur. Binaenaleyh, bu işde çalışacak adamlar üzerinde müessir olmak lâzımdır. Bu yapılmazsa bunda da hiçbir fayda olmıyacaktır. Kanaatim budur.

Onun için ben bunu rica edeceğim: Cezai müeyyedeler üzerinde yüksek Meclisin çok durmasını istirham ediyorum.

M. AYDIN (Trabzon) — Efendim, buradaki mâruzatım bir sual mahiyetinde olacaktır. Maamafih kanun hakkında şunu arzedeyim ki, bu fena bir kanun değildir, iyi netice elde etmek mümkündür ve ümit ederim ki, bu 5 milyon lira ile herhalde mühim miktarda iş görmüş olacağız.

Benim mâruzatım bugünkü tayyare vaziyetine aittir. Arkadaşlar, tayyare medeniyetin terakkisine hizmet etmiş olmakla beraber fena neticeler vermesi ihtimalleri de çoktur. Bizim sıtmalar bellidir, sivrisineklerden geçer. Bir de Afrika sıtmaları vardır ki, aman vermez öldürür. Yarın Afrika'dan kalkan tayyareler memleketimizin her köşesine uğradıkları zaman bu çeşit hastalıkları taşıyan sivrisinekleri de beraberce memleketimize getireceklerdir.

İkincisi de; portör meselesidir. hastalık taşıyan insanlar memleketimize geldikleri zaman buradaki sivrisinekler vasıtasiyle o hastalıkları etrafa yayacaklardır. Bu suretle yarın içinden çıkılmaz vaziyete düşebiliriz. Bunlar hakkında Sıhhat Vekilimiz bir şey düşünüyor mu? Bunları istirham ediyorum.

MUVAKKAT En. REİSİ A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — Muhterem arkadaşlarım; bu kanunun heyeti umumiyesi hakkında uzunboylu mütalâa serdedecek değilim. Yalnız bir noktaya temas edeceğim. Muvakkat komisyonca uzunboylu tetkikten geçirildikten sonra yüksek huzurunuza arzedilen kanun lâyihası hakkında, elbette ki her tasarı hakkında olduğu gibi, onun lehinde ve aleyhinde sözler söylenebilir ve bu bir hak ve vazifedir. Fakat itimadınızı rica ederim ki bu iş için tavzif ettiğiniz komisyonda da kanun tasarısı lâyık olduğu ehemmiyetle inceden eleyip dokundu. Gerek komisyonun umumî kanaatı ve gerek bendenizin şahsi kanaatım olarak arzedeyim ki; bu tasarıdan daha mükemmel bir tasarı yapılabilir. Her insan elinden çıkan eserde olduğu gibi. Demin bu tasarı hakkında söz söyleyen arkadaşlardan birisi; üç beş hekim ve eczacı arkadaşın aylığını ve refahını genişletmek için yapılmış telekki ettiler ki, bendenizce, acizane arzediyorum, bu, biraz insaf haricinde olur. Arkadaşlarım, takdir buyurursunuz ki, her hazırlanan kanun tasarısı, âzami randımanı almak emeliyle, o ümitle, o amaçla hazırlanır. Tatbikatta belki bu güzel niyetle hazırlanılmış olan tasarı, hazırlıyanların umduğu neticeyi vermiyebilir. Ancak sıtma gibi memlekette gayet geniş bir tahrip unsuru haline gelen bir âfetin önünde, bendenizin şahsi kanaatime göre, ne kurtarabilirsek kâr telâkki etmek, yani şu mâruf tâbiriyle: Sel önünden bir kaç kütük kapmak bile, büyük bir fayda temin eder. Kaldı ki, maddelerin tetkiki sırasında görülecektir, takdim edilen tasarı munhasıran bir kaç tane doktor ve sairenin hayat şartlarının tehvini noktasından düşünülmüş değildir. Muhterem Emin Sazak arkadaşımızın da temenni edeceği tedbirleri düşünmüştür. Meselâ; bir defa; bir, memleketin ancak muayyen kısımlarına munhasır olarak devam etmekte olan sıtma savaşının mıntakaları genişletilmiştir. Bilfarz 20 vilâyette yapılmakta olan savaş 35 - 40 vilâyete teşmil edilmektedir.

İki; hastayı kabil olduğu kadar, hastalığın hemen akebinde, ayakta tedavi etmek için ted-

birler alınmaktadır. Tasarı, bunun için motörlü vasıtalarla mücehhez ekipler teşkilini düşünmüştür. Bunlar, seyyar hastaneler de dâhil olmak üzere, bir yerde âfet halinde bir sıtma kımıldanışı gördüğü zaman oraya gidecek ve hastaları mahallinde tedavi edecektir. Ondan sonra da diğer hastalıklı bir mıntakaya gidecektir.

Üç; muhterem arkadaşlar, tasavvur buyurmazsınız ki, sıtma mücadelesi hekimi bir kaza merkezinde oturuyor, ellerini kollarını bağlıyor, oturuyor. Vaziyet böyle değildir. Bu tabiplere eski ve yeni kanunda tahmil edilmiş bir çok vazifeler vardır. onları yapmakla mükelleftir. Yani elinden geldiği kadar, büyük işler olmamak şartiyle, sürfe yataklarını temizlemek, küçük bataklıkları kurutmak, takibat yapmak ve nihayet tatbikatta ihmal ve terahi bulunup bulunmadığını araştırmak gibi bin bir türlü hizmetlerle mükellef bir arkadaştır. Bu arkadaş böyle oturup bekliyecek değildir.

Bunları tebarüz ettirdikten sonra elbette bendeniz de hepiniz gibi yarınki öbür günkü terakkilere göre daha mükemmel bir tasarının gelmesini, hazırlanmasını temenni etmekten geri kalmıyorum.

E. SAZAK (Eskişehir) — Efendim, insafsız olmak kötü bir şeydir. Onu arzu etmediğim gibi hürmetsizlik dahi yapmak hatırımdan geçmez. Ancak elini vicdanına koysunlar, sorarım Reis Beye veya bizzat muvaffak olmuş olan Talât Beye, vikaye kinini vermeden, köylere filit vermeden köylere ince telle pençerelerini gerecek vasıta vermeden bu işde muvaffakiyeti yüzde kaç tasavvur ederler? Bunu köylere faydası var mıdır? Ben de kendilerinin insafına müracaat ediyorum, eğer varsa, Talât Bey arkadaşım Eskişehir'de bütün gayretiyle, şuuriyle çalıştığını gördük, gelsin söylesin.

Bizde bir hikâye vardır; evinin altına bir tilki girmiş birisinin, korkmuş, karısına, aç kapıyı da harmana gitsin, orada çotallarız demiş.

Yahu sen sıtmaya yakalatmamaya çalış. Sıtmaya yakalatıyorsun, ondan sonra seyyar hastaneyi bana getiriyorsun. Ben insafsız değilim,

A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — İnsafsız demedim, insafınıza dehalet ediyorum dedim.

E. SAZAK (Devamla) — Benim Sayın Reisim insaflıdır. Talat Beyi, huzuru millete, kürsüye çağırıyorum. Vikaye kinini vermeden, filit vermeden ne bileyim, ince teller vermeden. Kemal Turan arkadaşımın işaret ettiği gibi, kanunda bunların yeri olmalı idi. Doktorlarımızın, çalışkan arkadaşlarımızın karınlarının doymasını her şeyden evvel yerinde bulurum. Niçin bana böyle târiz ediyor? Ben onu çok gören insanlardan değilim. Esasen yegâne bulduğum faydalı nokta da budur. Şehirden dışarı gitmez. Şehirde bu mücadelenin faydası vardır, canım şehirler kurtulmasın mı? Biz de şehirde oturuyoruz, iyi amma bunun istihsale faydası yoktur. Esbabı mucibedeki o yüz milyonluk iş günleri havadır. Sıtmalı bölgelere vikaye kinini vermek lâzımdır. Kanun vikaye kinini vermelidir. Hükümet köylüye bunu vermekle mükellef olursa anlarım. Ona eyvallah.

M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Muhterem arkadaşlar; kanunun heyeti umumiyesi hakkında Sayın Sıhhat Bakanımız elbette izahat verecek. Yalnız müsaade buyurursanız bendeniz Emin Sazak arkadaşımın işaret buyurdukları noktaları encümen namına aydınlatmakta fayda buluyorum. Bu tasarı ile Sıhhat Bakanlığına olağanüstü ödenek verilmiştir. Sıhhat Bakanlığı teşkilâtını genişletmekte, onu motorize etmektedir. Elindeki mevcut ilâcı her şeye rağmen her çareye başvurarak köye kadar götürecek hastaya verecek, sıtmalıyı tedavi edecektir.

Emin Sazak, korunma kinini tatbikı hakkında yerinde ısrar etmektedir. Fakat arkadaşım mutmain olsunlar, bunlar kanun mevzuu değildir. Sıhhat Bakanlığı bu kanuna göre hazırlıyacağı talimatnameye elbette buna ait hükümler koyacaktır. Bunu kanun mevzuu yapmak yerinde olmaz.

E. SAZAK (Eskişehir) — Haklı görür müsün beni, hakkım var mı bu hususta?

Dr. K. BAYİZİT (Devamla) — Sıhhat Bakanlığı bunu düşünecek ve elbette yapacaktır.

Mâruzatım bundan ibarettir.

SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET BAKANI Dr. S. KONUK (Bursa) — Yüksek huzurunuza sunduğumuz olağanüstü Sıtma Kanunu, sıtmayı, mevcut mesai dışında ve normal teşkilâtımızın inzibatı altında tekrar münkat kılabilmek için yapılmış bir kanun tasarısıdır. Bu tasarı, fevkalâde hâdisat ile alâkadar, bilinen ve şimdiye kadar, fennin ve tıbbın tesbit ettiği esaslardan dışarıya şu veya bu şekilde parlak hedefleri istihdaf eden bir tasarı değildir.

Bu kanun tasarısı, normal mesaimizle karşılamaktan âciz kaldığımız bir istilâyı, ona lâyık bir şekilde, üstün bir mesai ile karşılamayı istihdaf etmektedir. Bu kanunla istihdaf ettiğimiz gaye, ötedenberi inandığımız ve yurdumuzdaki tahribatı hepimizi inciten ve sızlatan bir âfetin artık Devlet eliyle, millet eliyle müştereken yüzerine elkoymak ve onunla uğraşmayı emrettiği içindir. Âlem nizamatındaki ihtilâller bu mesaimizi şu ve bu sebeplerle geri attı. Bunu huzurunuzda itiraf ederiz. Fakat bunlar, hiçbir vakit Devlet ve Hükümet imkânlarımızın dahilinde bulunduğu halde ihmal edilmiş değildir. Bütün imkânlarımız bu yolda neyi emrediyor ve hangi yolda çalışmayı icabettiriyorsa bu şekilde bütün imkânları kullanmıştır, çalışmıştır. Fakat gerek bugünün icapları ve gerekse iklim şartla-

rının 3 - 4 senedenberi Türkiye'de değişmiş bulunması, bilhassa kaydediyorum, iklim şartları Türkiye'de 3 - 4 senedir değişti; Türkiye devrî bir yağmur devresine girmişir. Bu yağmurların istilâsı memleketteki sıtma âfetini, şu ve bu noksanlarla beraber, iki üç misli arttırmıştır. Hükümetiniz bu işe bigâne kalamazdı. Binaenaleyh lâzımı gibi buna mukabele etmeği kendisine borç bildi. Tekrar ediyorum. Bu kanun, fevkalâde hareket ve hâdiselerin mecmaı olarak muhayyirilukul vekayi ve hâdisat peşinde dolaşmakta değildir. Arzettiğim sebeplerle şahlanan ve inzibat kuvetimizin üstüne çıkan bu haşarıyı inzibat altına almak teşebbüsünden ibarettir. Onun içindir ki, ismine olağanüstü dedik. Bu olağanüstü tâbirinden kasdimiz, misallerle izah ettiğimiz tasarıdaki şeklin haricinde hiç bir muhayyel gaye takip etmiyerek, şimdiye kadar yapmakta olduğumuz işi, birle görüyorsak, dörde çıkarmak ve onla yaptığımız işi yüzle yapmak emeline mâtuftur ve şimdiye kadar yapamadıklarımıza da bugün yapma imkânını vermektir. Bu fevkalâdelikleri derpiş etmeseydik yüksek huzurunuzdan fevkalâde tahsisat için de bir miktar istiyemezdik. Binaenaleyh, fevkalâdeden kastimiz budur.

Bu mukaddemeden sonra ne yapmak istediğimizi huzuru âlinizde izah edersem, Bakanlığımızın mesaisini iyi telâkki buyuracağınıza kaniim.

Sıtmada iki hedef vardır: Biri şimdiye kadar yirmi senedenberi Türkiye'de tatbik edilen sıtma mücadele teşkilâtı, bilmek ve hakikaten itimat etmek lâzımgelir ki, fennin ve mutat olan bütün sıtma mesailerinin en güzel örneklerinden birini taşıyan kıymettedir. Bazı hâdisat ve bazı zaruretler bu kıymetlerden fedakârlıkları intaç ettirdi. Elimizde olmayan zaruretler bu kıymetleri şu veya bu suretle düşürdü ve semere vermesini geciktirdi. Nihayet arzettiğim gibi, tabiat âfetleri de buna daha fazla şiddetle karşı koyduğundan dolayıdır ki, Sıhhat Bakanlığı bu mücadeleyi lâzımı gibi karşılamak kudretini elinden kaçırdı. Biz bu kudreti bugün tekrar elimize almak istiyoruz. Binaenaleyh, kasdımız; memleketimizde sıtmayı korkunç, öldürücü ve tahrip edici, ırk yıkıcı şeklinden çıkarıp, hiç olmazsa, en az kendi murakabe ve inzibatımız altına koyup, basit bir maraz haline getirmektir. Bunda hiç bir tereddüdümüz, hiç bir şüphemiz yoktur. Bununla demiyoruz ki, sıtmayı yok edeceğiz. Dünyanın hiç bir tarafında, bunca teşkilât ve servetlere rağmen sıtma kalkmış değildir. Dünyanın en yeni istatistiklerinde, sıtmalı adedi 800 milyondur. Her sene sıtmadan ölen de 5 milyondur. Bu ay içinde elimize geçen istatistik bunu gösteriyor. Çok iyi vasıtalara malik memleketlerde dahi bu iş tamamiyle neticelendirilmiş değildir. Onun içindir ki, beşeriyet ve medeniyet âlemi sıtma mücadelesi için her türlü fedakârlıkları yapmaktadır. Amerika en modern teçhizat ve büyük servete malik bir Devlettir. Cenubî Amerika'da sıtmalı yekûnu beş milyondur. Bizim gerekçemizdeki rakam sıtmalı adedi değildir. Bilhassa Emin Sazak arkadaşımın nazarı dikkatini celbederim, size cevap veriyorum Emin Bey.

Mucip sebepler mazbatasında olan 6 milyon küsur sıtmalı adedi değil, sıtma tedavi dozu adedidir. Bu belki 2 - 3 milyon kişiyi istihdaf eder. Zaten sıtma mücadelesi teşkilâtının, tedavisini üzerine aldığı nüfus adedi üç milyon küsurdur. Bu da oldukça büyük bir kıymettir, büyük bir tehlikedir. Şunu da bilmek lâzımgelir ki Türkiye Cumhuriyetinde beşte bire yakın insan sıtmalıdır, bunu biliyoruz. Ben şimdi sıtmanın serirî ve hekimlik kısmını huzurunuzda anlatarak beyhude sizi tâciz etmek istemem.

E. SAZAK (Eskişehir) — Vikaye kinini...

S. ve İ. M. BAKANI Dr. S. KONUK (Devamla) — Müsaade ediniz, oraya da geleceğim. Şimdiye kadar yaptığımız ve şimdiden sonra da yapacağımız sıtma mücadele şekli, Amerika'da böyledir, İtalya pek yakinen biliyoruz ki bizim mesaimizin örneğidir, şu ve bu vaziyetleri beni alâkadar etmez, yalnız en modern sıtma mücadelesi yapan bir memlekettir. 50 - 60 senedenberi bu memleket sıtma mücadelesi için milyarlar sarfetmiştir. Demin bir arkadaşımızın buyurduğu gibi; bizde 20 sene zarfında sıtma mücadelesine sarfedilen para, 100 milyon değil, henüz 20 milyonu bulmamıştır. Gayet mütevazi ve fakirane bir bütçe ile ve kendi bünyesine göre iş alanlarının azameti karşısında iş verenlerinin azami feragatiyle yürütülen bu işi, ancak takdirle, hürmetle huzurunuzda anmıya müsaade edin. Bu bahisten sonra mâruzatımı, ne yapmak istediğimize tekrar tevcih ediyorum.

Sıtma Mücadelesi Kanunu devam etmektedir, ondan hiç bir zaman istiğnamız yoktur. Getirdiğimiz bu kanun, onunla yapamadığımız bazı işleri tevsi etmek ve muvakkat bir devreyi hızlandırmak için yapılmıştır. İki hedefimiz vardır, biri yakın hedef, diğeri, uzak hedef. Bugün yapacak olduğumuz, yakın hedeftir. Sıtma Kanunu uzak hedefi de beraber aldığı için muvaffak olamamıştır.

Uzak hedeften maksat, nehirleri mecralara koymak, gölleri akıtmak, bataklıkları kurutmak ve sair büyük nafıa işleri gibi büyük servetlerin, büyük sermayelerin hasrını icabeden büyük işleri taşıdığı içindir ki, kuvvetli yürüyememiştir, arkadaşların hakkı vardır. Fakat bizim yapmak istediğimiz şey kısa yol, çabuk ve kolay harekettir. Bu kısa ve çabuk yol iledir ki, ilerideki işlerimizi, geri kalan işlerimizi daha itminan ile, daha emniyet ile, daha serinkanlılıkla ve rahatça takip edeceğiz. Onun içindir ki, huzurunuza bu olağanüstü kanunla gelmiş bulunuyoruz.

Yakın hedef, âcil tedbir demektir. Bundan sonra yapacağımız âcil olmayan uzak hedef tedbirlerini de şimdi arzediyorum. Büyük Devlet işi olarak sıtmaya karşı koyma mevzuunda bütün Devlet teşkilâtımız, Ziraat, Nafıa, Maarif, hattâ Münakalâtı dahi içerisine alacak olan bu büyük teşebbüs, Devletşümul teşebbüs, bundan sonra gelecektir ve rahatlıkla gelecektir, fena endişelerden masun olarak gelecektir. Sıtma bu suretle Devlet işi olduğu kadar cemiyetimizin kemali işidir de, buna kadar rahatça gideceğiz, çünkü artık sıtmalı ölmiyecektir, sıtma bize inkıyat edecektir. Bu inkıyadı her türlü vasıtalarla, bu Devletin bütün kudretiyle elde etmeğe azmetmiş bulunuyoruz.

Acele tedbirleri huzurunuzda arzetmiş bulunuyorum. Bu kanun yalnız tedavi kanunu değildir. Bu kanun büyük bir kıymeti tedaviye vermektedir. Fakat aynı zamanda korunma kanunudur. Maddeleri lûtfen dikkatle tetkik edilirse, sıtma yuvalarına, sıtmayı nakleden hayvanların yuvalarına, onu yaratan, üreten fovayyelere kadar gitmekteyiz. Halka, köylüye, idare adamlarına vazifeler vermekteyiz. Kendi personelimizle bunu köyde, şehirde bütün imkânlarla takip edeceğiz. Hem hastalandırmıyacağız, hem hastalığı naklettirmiyeceğiz, hem de hastalananları tedavi edeceğiz. Bu kanun yalnız ilâç vermekten ibaret bir gaye gütmemektedir. Mazotumuz vardır, başka tedbir ve vasıtalarımız vardır bunlarla sürfeleri öldüreceğiz.

D. D. T. denilen çok mühim bir ilâcı büyük mikyasta istihsal için teşebbüs almış bulunuyoruz. Bir taraftan da hariçten getirtiyoruz. Emniyetle arzedeyim ki, bu yolda Hükümetiniz hiçbir fedakârlıktan çekinmiyecektir. Korunma tedbirlerimizi de tıpkı tedavi tedbirlerimiz gibi kuvvetle elde tutacağız.

Gelelim Emin Sazak arkadaşımızın vaki kinin verlimesi meselesine, Yüksek Meclisin itimadına lâyık olan çok kıymetli profesörlerimiz ve doktorlarımız Sıhhat Bakanlığı bünyesinde mevcuttur. Bu mücadele kanununu hazırlayıp yüksek huzurunuza getirmeden evvel memleketin bu işde salâhiyet sahibi üstün şahsiyetlerini de teşrik ederek kararlar almışızdır. İstişareler yapmışızdır. Lûtfen Emin Bey arkadaşımız müsaade etsinler de lâzım olanı Bakanlık yapsın.

Sonra acaba kininle, veya başka ilâçla şu veya bu şekilde yapılacak olan korunma ve mücadele yeter mi, yetmez mi? Onu da lûtfen bize bıraksınlar.

E. SAZAK (Eskişehir) — Pekâlâ.

SIHHAT ve İÇTİMAİ MUAVENET BAKANI Dr. S. KONUK (Devamla) — Sonra arkadaşımın endişelerini gidermek için arzedeyim, kasıt, hekimleri terfih değildir, milleti sıtmadan kurtarmaktır. Bir hekim yerine dört hekim, dört sıhhiye memuru yerine yirmi sıhhiye memuru kullanacağız. Şüphesiz bunlar içinde tecrübesiz olanlar bulunacaktır, şu veya bu şekilde devşirmeler olacaktır. Fakat lûtfen kabul ediniz ki, hiç hazırlığı olmıyan bir işe başlarken elbette birtakım noksanlar ve aksaklıklar olabilir. Onu da lâzımgelen tedbirlerle ve inanlı mesaimizle telâfi edeceğiz. Mâruzatım bu kadardır.

Z. KARAMURSAL (İstanbul) — Bu genel savaşta beşeriyetin tahribine mâtuf birtakım icatlar vücuda getirildiği gibi insanlara nafi tıbbi ihtiralar da meydana getirilmiştir. Ezcümle D. D. T. namında buldukları mühim bir ilâcın aynını burada kıymetli bir kimyagerin de yapmağa muvaffak olduğunu gazetelerde gördüm. Bu, ne dereceye kadar doğrudur?

SIHHAT ve İÇTİMAİ MUAVENET BAKANI Dr. SADİ KONUK (Bursa) — Efendim, arzettim. Bu ilâcı da kullanacağız. Huzurunuzda iftiharla söyliyebilirim ki, Teknik Üniversitenin çok kıymetli bir profesörü bu D. D. T. yi çok mükemmel bir surette istihsale muvaffak olmuştur. Gerek İktisat Bakanlığı, gerek Maarif Bakanlığı, gerek bendeniz bu iş üzerinde çok ehemmiyet ve kıymet vererek durmaktayız. Yakında bugünkü lâboratuvar faaliyeti sahasından alarak fabrikasyon sahasına çıkaracağımızı ümit ediyoruz. Hulâsa her türlü icaba tevessül edeceğiz. Lûtfen mutmain olunuz. Sıtmadan kurtulduğumuz vakit Türk milletinin tam saadete kavuşmuş olacağına inanıyoruz.

BAŞKAN — Tasarının heyeti umumiyesi hakkında başka söz istiyen yoktur. Maddelere geçilmesini kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Sıtma ile olaganüstü savaş yapılmasına dair kanun

Genel hükümler

MADDE 1. — Yurt içinde sıtma ile olağanüstü savaş bu kanun hükümlerine göre yapılır.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Kuruluş ve yetki

MADDE 2. — Sıtma ile olaganüstü savaşın yapılacağı bölgeler, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifiyle, Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunur.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Sıtma ile olağanüstü savaş kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak 839 sayılı kanun ve ekleri hükümlerinin uygunlanması devam eder. Bundan başka mevcut sıtma kuruluşu dışında kalan illerde de yine o kanun ve ekleri hükümleri yürür.

BÜTÇE En. BAŞKANI T. ÇOŞKAN (Kastamonu) — Bu madde biraz müphemdir. İzah buyursunlar.

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Olağanüstü sıtma ile mücadele tasarısı yürürlükte kaldığı müddetçe 839 numaralı sıtma mücadelesi kanun ve eklerinin yürürlükte kalmasına lüzum gördük. Şu sebeple : Bu kanun muvakkat bir kanundur. Bu yılın aralık ayının sonunda müddeti bitecektir. Halbuki bu kanunun devamı müddetince de zaten mevcut olan 839 numaralı Sıtma mücadele kanunu yürürlükte kalacaktır. Bunu metne yazmakta fayda vardır.

Son fıkraya gelince; (... Bundan başka mevcut sıtma mücadele teşkilâtı dışında kalan illerde de yine o kanun ve ekleri hükümleri yürür) demekle şunu kasdettik. Esbabı mucibemizde gayet açık yazılıdır: 839 numaralı Sıtma mücadele kanununa göre Sıhhat Bakanlığı zaten bazı bölgelerde sıtmayı fazla görmüş ve oraları sıtmalı ilân ederek teşkilât kurmuştur. Bu tasariyle hem bu mıntakalarda, hem de icabederse o mıntakalar dışındaki yerlerde Sıhhat Bakanlığı sıtma ile mücadele yapacaktır. Ancak bazı yerler vardır ki, ne sıtma mücadelesi mıntakası dâhilindedir, ne de olağanüstü sıtma ile savaş yapılmasını icabettirecek kadar çok sıtmalı yerlerdir. Fakat ufak tefek işler, ve 839 numaralı sıtma ile mücadele kanunundaki vazifeler yapılmazsa günün birinde Sıhhat Bakanlığı o illerde teşkilât kurarark, mıntaka açmak lüzumunu veya savaş bölgesine ithal etmek külfetini yüklenecektir. Şimdiden maddi bir külfet ve teşkilâtı icabettirmeden olağanüstü kanun yürürlükte kaldığı müddetçe bu vilâyetlerde 839 numaralı kanun hükümlerinin yürütülmesini sırf koruyucu bir tedbir olarak ve idari makamlara o kanunun hükümlerine göre yetki vermek bakımından Encümenimiz yerinde bulmuştur.

T. ÇOŞKAN (Kastamonu) — Otomatik bir teşkilât ve masraf değil midir?

MUVAKKAT En. Na. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Sıhhat Bakanlığı teşkilât kurmadan idari makamlar 839 numaralı kanunun hükümlerinden faydalanılarak mahallî işleri yapacaklardır.

BAŞKAN — Maddeyi yüksek oyunuza arzediyorum. Kabul buyuranlar . . . Kabul etmiyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Sıtma ile olağanüstü savaşın gerektirdiği çalışma derecesine göre sabit ve gezici kurullar, lâboratuvarlar, hastaneler, yataklı yataksız dispanserler kurmaya ve bu işler için gereken tedbirleri almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine diğer Bakanlıklarla daire ve müesseseler ve bütün özel ve tüzel kişiler, iş yerlerinde yukarıda yazılı kuruluşlar, tesisler ve benzerlerini yapmakla ödevlidirler. Bu ödevlerin uygunlanışını ilgili Bakanlıkla, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı birlikte düzenler.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa var mı?

F. A. BARUTCU (Trabzon) — Efendim, bendeniz, encümenin ilâve ettiği bir fıkra hakkında bir noktanın tavzihini ve maksat her neden ibaretse o maksada göre metne vuzuh verilmesini rica edeceğim.

Tasarıda Hükümetin istediği şu; icabeden yerlerde heyetler teşkiline, hastaneler tesisine, dispanserler kurulmasına Sıhhat Bakanlığı salâhiyetlidir. Bu işler hakkında alınacak tedbirler için ilgili makamlarla temas edip icabeden kararlara varılacaktır. Tasarının metnini, encümen haklı olarak bir noktada vuzuhsuz bulduğundan dolayı vuzuhlandırmak istemiştir. O da şudur, «Gereken tedbirleri ilgili makamlarla müştereken almak». Bunu vuzuhlandırmak için ikinci fıkrayı ilâve etmişler. İlâveleri de şu oluyor; diyorlar ki; «Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı tarafından gösterilecek lüzum üzerine bakanlıklar bir, daire ve müesseseler, iki, ve sonra bütün özel ve tüzel kişiler». Özel kişiyi anlıyamadım, gerçek kişi olacak sanırım. Anayasa'da zannediyorum ki özel kişi yok. Tüzel kişi, bir de kişi var. Bunu dilciler izah etsin.

Tüzel kişiler, o gösterilen lüzumlu yerlerde yukarıdaki zikredilen teşkilleri, tesisleri yani hastaneleri ve dispanserleri kurmakla ödevlidirler. Tavzihini rica ettiğim nokta budur. Gerçek kişiler, tüzel kişiler sıtma mıntakalarında hastane ve dispanser vücude getirmekle ödevli bulunacaklar. Sordum, mazbata muharririmize biraz önce, bundan maksat nedir dedim. Şöyle izah ettiler, dediler ki; bazı müesseseler var, meselâ fabrikadır, sınai bir tesistir. Orada bir hastane vardır veya yoktur. Hastane varsa lüzumlu tedbirleri alacaksın, şöyle, şöyle yapacaksın denecek. Hastane yoksa, sıtma mıntakasıdır, hastane kuracaksın diyebileceğiz. Bir de 2000 dönümlük bir çeltik tarlası var. Sulak bir tarladır, sıtma mühim tahribat yapıyor. Onun sabibine de diyeceğiz ki sen burada amele kullanıyorsun, binaenaleyh hastane vücude getireceksin.

Maksat bundan ibaretse, bunu bu şekilde ifade etmek ve vuzuhlandırmak lâzımdır. Çünkü yazılış tarzına nazaran özel - kişi diyelim - bir adama meselâ, sen Adana mıntakasında bir hastane kuracaksın, diyeceğiz, ne ile ve nasıl kurar? Maksadımızda bu, dâhil olmadığına göre bu şekilde anlamağa müsait olan bir metni maddei kanuniyede iltizam etmek tabiî uygun olmaz. Maksat her neden ibaret ise, anlayabildiğim gibi ise, maksada göre metni vuzuhlandırıp sınırlarını tâyin etmek yerinde olur kanaatindayım.

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Hükümet tasarısı Barutçu arkada-

şimizin işaret ettiği gibi bu işleri yani; müessese kurmak, hastane açmak, laburatuvarlar tesisi ve buna benziyen işleri yapmak için Sıhhat Bakanlığı yetgi almakla beraber bu Bakanlığın diğer bakanlık ve müesseselerle bu işi nasıl yapacağı hakkında bir vezahat yoktur. Deniliyor ki; bu tedbirleri ilgili makamlarla müştereken almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir. Encümeniniz bu son fıkradan bu bakanlıklar ve müesseselerle olağanüstü sıtma savaş yapılırken Sıhhat Bakanlığının ancak istişare halinde bulunacağını anlamış, böyle mühim bir savaş yapılırken sadece istişare değil, bu Bakanlıklara ve müesseselere de bu işte bir mükellefiyet, bir ödev vermeği yerinde bulmuştur. O itibarla Encümenin tasarısında bu maddeyi ikiye bölünmüş, Sıhhat Bakanlığının yapacağı işler tadat edilerek ayrıca yazılmıştır.

Barutçu arkadaşımızın söylediği ikinci fıkraya gelince; biz burada (Özel ve tüzel kişi) kelimelerini hakikî ve hükmi şahıslar karşılığı olarak aldık ve alırken de özel kişiden muradımız şu idi Ben söylemedim kimden eşitti bilmiyorum, çeltik tarlasını misal getirdiler. Böyle bir kasıt yoktur. Meselâ Adana'da bir fabrika vardır. Sıhhi teşkilâtı var veya yok. Encümenin telâkkisine göre bu, özel kişilere ait bir teşekküldür. Sıhhat Bakanlığı burada savaşın gerektirdiği işleri yaptırmalıdır. Bütün bunlara müesseseyi mükellef tutmaktır.

F. A. BARUTCU (Trabzon) — Arkadaşıma teşekkür ederim. Tamamen mutabıkız. Fakat maksada göre formüle etmek lâzımdır. Mesela bir fabrika var bir de hastane vardır. Hükümette o mıntakada sıtma mücadelesine başlamıştır. O müesseseye Bakanlık lüzumlu gördüğü tedbirleri yalnız tavsiye etmekle kalmayıp icabında yaptırmalıdır. Maksatları bu olduğuna göre maddeye vuzuh vermek lâzımdır. Eski bir tâbir vardır. Ağyarını mâni, efradını cami diye. Efradını câmi olmalı, amma ağyarını da mâni olmalı. Yani maksada dâhil olmıyan şeyler metinde bulunmamak lâzımdır. Şimdi bu maddeyi okuyan adam tamamiyle maksat dışında mânalar çıkarabilir. Ne gibi? Barutçu, gel buraya, sen şurada bir hastane yapacaksın, çünkü kanun bu yetkiyi veriyor. Özel ve tüzel kişiye hastane yaptırabilir. Ben nasıl yapayım, parayı nereden bulayım? Bu maksatta dâhil olmadığına göre bunu maksada göre vuzuhlandırmalı. Ne demeli? Maksatları şudur, arkadaşlar :

1. — Sıhhat Bakanlığı bir tedbir alıyor, bütün Devlet teşkilâtı bu tedbirlere katılmakla ve o tedbirleri desteklemekle ödevli olmalıdır. Bunu yazmalı, bir.

2. — Bütün müesseselere kurmuş oldukları hastanelerde Sıhhat Bakanlığınca lüzumu görülecek tedbirleri tatbik ettirmeye Sıhhat Bakanlığı yetkilidir, iki.

Maksat bu olduğuna göre işte bu iki formül ile tamamen maksat ifade edilmiş olur. Bu maksadın dışında bulunduğu, arkadaşımın da izahından anlaşılan ağyar tamamiyle metinden çıkarılmış olur. Lûtfen alır o suretle formüle ederlerse mesele kalmaz.

BAŞKAN — Efendim, maddeyi geri alıyor musunuz.

M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Alıyoruz.

MADDE 5. — Sıtma ile olağanüstü savaşta görev almak üzere umumî ve katma bütçelerden veya özel idarelerle belediyelerden veya İktisadi Devlet Teşekküllerinden aylık veya ücret alan tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacılar ve bu savaşta kendilerinden istifade olunabilecek başka memur ve mensupları görevlendirmeye Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.

Yukarıda yazılı yerlerde görev alan tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacıların ve başka memur ve mensupların (Ordu birlikleri dâhil) sıtma savaşında çalıştırılmalarının tarz ve şekilleri, bunların mensup oldukları bakanlıklar ve başka daire ve müesseseler ve teşekküllerle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı arasında derhal ve sıtma mevsiminden önce hazırlanacak esaslara göre düzenlenir.

Sıtma ile olağanüstü savaşta serbest olarak sanatlarını yapan veyahut gerçek ve tüzel kişilere ait kurumlardaki tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacılar da mahallî isterlere göre bulundukları ilce çevresinde ödevlendirilebilirler.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bundan evvelki tasarılara oy vermeyen arkadaş varsa lutfen oylarını versinler... Oy toplanmasına son verilmiştir.

Maddelere devam ediyoruz.

MADDE 6. — Sıtma ile olağanüstü savaş yapılan bölgelerde valiler kendi çevrelerinde Sıhhat Bakanlığının lüzum gösterecegi tedbirleri alırlar. Müfettişiumumilerle valiler bu işleri yakından kovuşturmak ve denetlemekle ödevlidirler.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ödev ve yasaklar

MADDE 7. — Sıtmalı bölgelerle sıtmanın çoğalıp yayılmasından korkulan bölgelerde:

A) Ev, bağ, bahçe, arsa, mera, çeltik ve sulu tarla, fabrika, su değirmeni, su bentleri, su arkları ve bunlara benzeyen yerlerde sıtma bakımından zarar vereceği sıtma mücadele teşki-

lâtı tarafından tesbit edilen her türlü sürfe yuvalarının doğurabileceği kötülüklerin yok edilmesi hakkında teklif ve tavsiye edilen bütün tedbirleri bu mahalleri ellerinde bulunduran resmî ve özel bütün daireler ve müesseselerle gerçek ve tüzel kişiler her ne sebep ve suretle olursa olsun zamanında almakla ödevlidirler.

B) Bu tedbirleri zamanında almamak, alınmasına karşı gelmek, alınmasını güçleştirmek, tedbirleri alacaklara engel olmak ve yeni baştan sürfe yatakları doğmasına sebep olmak yasaktır.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Sıtma ilâçlarının para ile satılmasına veya parasız dağıtılmasına dair olan esaslar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca tesbit olunur. Bakanlığın tessbit ettiği bu esaslar dışında veya izinsiz olarak sıtma ilâçlarının satılması, sattırılması, satışa çıkarılması veya istif edilmesi veyahut dağıtılması ve yurt dışına çıkarılması yasaktır.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Akçalı hükümler

MADDE 9. — Olağanüstü sıtma savaşının gerekli kılacağı bütün ücret ve her türlü giderlerin karşılığı olmak üzere 1944 ve 1945 yıllarında (5 800 000) liranın sarfına izin verilmiştir. 1944 yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı A) işaretli cetvelin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı kısmında (Olağanüstü Sıtma savaşı her türlü ücret ve giderleri) adiyle açılan (497 A) faslına (2 500 000) lira olağanüstü ödenek konmuştur

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Olağanüstü savaşın devamı süresince Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı tarafından gösterilecek lüzum üzerine Bakanlar Kurulundan alınacak kadrolara dayanılarak memur ve müstahdem kullanılabilir. Bu kadrolara tâyin olunacaklar hakkında 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla ek ve değişikliklerine dair kanun hükümleri uygulanmaz. Ancak bu kadrolarda çalıştırılacaklara verilecek ücretler ileride kendileri için müktesep bir hak teşkil etmemek üzere 600 lirayı geçemez.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının sıtma mücadelesine ait aylıklı ve ücretli kadrolarında çalışanlardan yararlığı görülen tabiplere aylık ve olağanüstü ödeneklerinin iki katı ve diğer müstahdemlere üç katını geçmemek üzere ikramiye verilebilir.

1271 sayılı kanunun ikinci maddesinde yazılı işleri yapanlara da aynı maddede yazılı ikramiye iki katına kadar verilebilir.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi oyunuza arzediyorum: Kabul buyuranlar . . . Kabul etmiyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Bu kanunun beşinci maddesi gereğince munzam vazife olarak kendilerine sıtma ile olağanüstü savaş işleri verilen aylık ve ücretli memur ve müstahdemlere tâyin edildikleri kadro ücretinin üçte ikisi eklenerek verilir.

Bu ücret ve istihkaklar sıtma ile olağanüstü savaş ödeneğinden ödenir.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi oyunuza arzediyorum: Kabul buyuranlar . . . Kabul etmiyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Sıtma ile olağanüstü savaşta lüzumlu olan ilâç, savaş vasıta ve malzemeleriyle motörlü ve motörsüz nakil vasıtalarının satın alınması 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanunu ile 3827 sayılı Nakil Vasıtaları Kanununun hükümlerine tâbi değildir. Yalnız teşkil edilecek satın alma komisyonlarında Maliye Bakanlığının bir temsilcisi bulunur.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi oyunuza arzediyorum: Kabul buyuranlar . . . Kabul etmiyenler . . . Kabul edilmiştir.

Ceza hükümleri

MADDE 14. — Bu kanun gereğince sıtma ile savaş amaciyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı grup genel başkanları veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından alınan karar ve tedbirleri veya yapılan bildirimleri yürütme ile ödevli olupta bu karar ve tedbir veya bildirimleri yürütmeyen veya uygulamıyan sıtma ile olağanüstü savaşın yapılmasında veya denetlenmesinde kusuru görülen bütün daire ve müesseselere mensup memur ve müstahdemlerle belediye reisleri inzibat komisyonu kararına hacet kalmaksızın Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine mensup oldukları bakan veya daire âmiri tarafından inzibat cezalarından herhangi biriyle derece sırası gözetilmiyerek cezalandırılırlar.

Ancak umumî müfettiş, vali ve il belediye reisleriyle bağımsız Devlet tesekkül ve kurulları reis veya müdürleri ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseler umum müdürleriyle muavinleri hakkında uygunlanacak inzibat cezaları Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanı ile ilgili bakanlıkların birlik teklifi üzerine Başbakan tarafından verilir.

Bu cezalar lüzum görüldüğünde cezayı veren

makamlar tarafından kaldırılabilir veya hafifletilebilir.

Bu madde gereğince inzibat cezası verilenler den hareketleri suç mevzuuna girenler hakkında ayrıca kanuni kovuşturma yapılır.

K. TURAN (İsparta) — Efendim; maddede de suç, savaş kararı alanlara karşı yapılmış olanlar derpiş edilmiştir ki, o halde sıtma mücadelesinde herhangi bir tabip bir emir verdiği zaman bu maddeye göre yerine getirilmeyince derhal sezai takibata tâbi tutulacaktır. Halbu ki bence bir defa bu kanunun tatbikinde, tatbik edilenler kadar tatbik edenlerin de cezai müeyyideler altında bulundurulması lâzımdır: Tek taraflı olmamalıdır. Demin bir arkadaşımızın bu kürsüden beyan ettikleri gibi, bu mücadelede mücadeleyi yapanlardan da; Sayın Bakan arkadaşımız da bunu kabul ettiler, ve dediler ki, tecrübesizlik, tedbirsizlik de yapanlar bulunacaktır. Binaenaleyh bu mücadelenin kıymet ve ehemmiyetini korumak için Encümenden bilhassa ricam, bu noktayı nazarı itibare almasıdır. Yani her hangi bir teşkilât memuru, bir köye, bir fabrikaya, bir şahsı veya her hangi bir idareyi lüzumsuz bir kararla müşkül bir vaziyete düşürmemeli ve kanuni takibata mâruz tutamamalıdır.

Şüphesiz onun teşebbüs kabiliyetini de kırmıyacak bir formülü bulmak zannederim yine Encümence mümkün olacaktır. Memurun hem teşebbüs kabiliyetini kırmıyalım, tedbirlerini yürütsün, fakat kendisi de suç işlediği zaman kendi teşebbüsiyle ceza tatbik edilecekler gibi bir müeyyide altına alınsın.

Sonra yine maddenin fıkraları arasında lüzum görüldüğünde ceza, onu veren makamlar tarafından kaldırılabilir, veya hafifletilebilir.

Şimdi, birinci fıkrada diyoruz ki, sıtma mücadele heyetleri başkanları veya tabipleri tarafından alınan karar ve tedbirleri yapmıyanları bir suç vaziyetine sokmuş bulunuyoruz. Aşağıdaki fıkrada «Makam» yerine, ya cezayı kaldırmağı muayyen bir makama verelim falan makam kaldırır deyelim. Kaldıki cezayı kaldırmağı muayyen makamlara vereceksek bence maddede bunu tasrih etmek lâzımdır.

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Sayın Kemal Turan arkadaşımız bu maddede olağanüstü savaşın yürütülmesinde ve denetlenmesinde kusuru görülen Bakanlıklar ve müesseseler memurları hakkında tatbik edilecek cezalar mevcuttur ve fakat Sıhhat Vekâletinin kendi memurları ve mensupları için bir sarahat yoktur dediler. Bendeniz yanlış anlamadımsa bu mânada idi, şunu arzedeyim ki, maddenin birinci fıkrasının sonu bakanlıklar ve müesseselere mensup bu gibi memurların cezalandırılması yalnız Sıhhat Vekâletinin yetkisi içinde değildir. Memur başka Bakanlık ve müessese memuru ile ilgili makamlarla müştereken cezalandıracaklardır. Halbuki Sıhhat Vekâleti kendisine bağlı memuru istediği zaman derhal cezalandırabilir. Bunun için kimse ile müştereken karar alarak ceza vermesine mahal yoktur. Yine bu maddenin ....

K. TURAN (İsparta) — Devlet Şûrası bu salâhiyeti vermez.

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Müsaade buyurun. aynı fıkrasının o konuşunda bu memurların da cezalandırılacakları mânası çıkmaktadır. « Bu kanun gereğince sıtma ile savaş amaciyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı grup ve genel başkanları veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından alınan karar ve tedbirleri veya yapılan tebliğleri yürütme ile ödevli olupta bu karar tedbir veya tebliğleri yürütmeyen veya uygulamayan veya sıtma ile olağanüstü savaşın yayapılmasında veya denetlenmesinde kusuru görülen bütün daire ve müesseselere mensup memur ve müstahdemlerle belediye reisleri inzibat komisyonu kararına hacet kalmaksızın Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine mensup oldukları Bakan veya daire âmiri tarafından inzibat cezalarından herhangi biri ile derece sırası gözetilmeyerek cezalandırılırlar... Böylece Sıhhat Bakanlığı mensupları da ayrılamamaktadır. Encümen bu sarahati kâfi bulmaktadır.

İkinci temas edilen noktaya gelince: Cezaların hafifletilmesi veya kaldırılması meselesidir. Bu cihet tatbikatta belli olur. Verilen ceza hafiftir veya şiddetlidir. Bu hususta ait olduğu Bakanla Sıhhat Bakanlığı birleşirler ve işin yapılması bakımından faydalı olamıyacaklar. Binaenaleyh, böyle bir fıkranın konulmasını memurların haklarının ziyaa uğratılmaması bakımından Encümen yerinde ve faydalı bulmuştur.

Y. S. UZAY (Balıkesir) — Arkadaşlar; bu maddenin heyeti umumiyesinde bendeniz pek büyük bir mutlakiyet gördüm. Bu işin müstacel yürütülmesi lâzımdır. Zaten olağanüstü bir kanun olduğu için yapılması lâzımgelen şey çabuk ve derhal yapılabilmelidir. Öyle olmak için de ne yapılması istenilecek, kimden istenilecek, yapmasını teklif ettiğimiz iş onu tevdi ettiğimiz şahsın yapabileceği bir iş midir, bu belli değildir, belirtilmek lâzımdır.

Müsaadenizle bu fıkrayı okuyuvereyim: «Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanı veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından alınan karar ve tebliğleri...» bir karar almışlardır, onu istiyorum diyecek veya yapılan tebliğleri... Bir tebliğ verecek falan belediye reisine şunu yapın diye bir kâğıt yazacaktır. Bunları yürütmekle ödevli olup da bu karar ve bu tedbiri yürütmeyen veya uygunlamayan şu suretle, bu suretle cezalandırılacak. Ya doğru-

dan doğruya kendisi tebliğ edecek, diğer âmiri tarafından cezalandırılacak. Fakat hangi kararı, hangi tebliği? Neyi yapmıyan cezalandırılacak? Bu yoktur.

Meselâ hâtırıma geldi, Eskişehir'in Beylikahır köyünde bir çukur vardır, yağmur suları oraya akdı ve bir gölcük olur. Yaz günü oraya gidersiniz etrafında bulunduğunuz zaman hakikaten bir gece bile yatamazsınız, sıtmaya tutulursunuz. Oraya giden bir doktor bu gölcüğü köylülere diyecek ki şu suları akıtın, kaymakama tebliğ edecek, valiye tebliğ edecek; bu su, bu göl sıtma yapıyor, yalnız sizi değil on köyü de mahvediyor denecek. Doğru. Fakat o gölün içindeki suyun derinliği nedir, nasıl akacaktır? ne mühendis ne fen heyeti vardır ki bunu takdir etsin. Onlar zanneder ki, bu hemen yapılabilir. Sonra ertesi güne bu yapılmadı diye hemen ceza verilmesini istiyecek. Teklif eden memur ceza istiyecek o birisi itiraz edecek, öyle değildir diyecek, hayır diyecek, ihtimal o zamana kadar bu kanunun tatbik zamanı da geçecektir. Belki de o kadar incelenmiyecek, haksız olarak, yapılması kabil olmayan bir işten dolayı bir vatandaş veya memur ceza görecektir. Netice itibariyle bu kanunun orada tatbiki geri kalacaktır, daha kolay bu işi halletmek imkânı varken.

Binaenaleyh mesela «Yapılması kendisine teklif edilen ve kabil olan bir işle» diye tavzi mi edeceğiz yoksa mesela yapılması kabil olup olmadığı daha yüksek iş bilenlerden biri mi takdir etmeli? Bir şey demeli herhalde. Bu şekilde kalırsa, arzettiğim sebeplerden dolayı hem iş geri kalır, hem de vatandaş ve memura ceza verilir, hem de matlup hâsıl olmaz.

Encümenden rica ediyorum bunu alsınlar, işlesinler ve kabili tatbik bir hale getirsinler.

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Sayın Yahya Sezai arkadaşımız, neleri yapmayan, hangi tebliğleri, hangi tedbirleri ifa etmiyenlere ceza verilecektir. Bunda sarahat yoktur buyurdular, sıtma mücadelesi, çok seyyaliyetli olan bir iştir. Misal olarak arzedeyim, belki Heyeti Aliye bu noktada bu vesile ile aydınlanır.

Memur gider, bir yerde sakat bir iş gördü, sürfe yatağıdır, bu sürfe yatağının hemen izalesi mümkün olmazsa sivri sinekler uçacaktır ve sıtma bakımından mazarrat verecektir.

Memurun icrai bir kuvveti yoktur. Nihayet tavsiye edecektir. Böyle olunca iş, idarî makamlara, müesseseye, müessesenin başında bulunan adamlara ve işin yaptırılmasına gelecektir. Bu madde ancak idarî makamlara, iş başında bulunanlara olağanüstü savaşla vazifelendirilmiş olanlara verilmiş olan cezalardır. Yoksa olağanüstü savaşın icabettirdiği şekilde memnuiyet ve yasaklara riayet etmiyenlere, ilâç satanlara, kaçakçılık yapanlara ayrıca cezai hükümler vardır. Bu arzettiğim gibi ancak idarî makamları cezalandıran hükümdür. Hükümetin bu tasarısı Encümenimize geldiği zaman bu hususiaki hükümler daha ağırdır. Hattâ Hükümet tasarısında idarî dâva açılamaz hükmü vardı. Encümeniniz bunu çok mahzurlu gördü. Memurlar kendi haklarını müdafaa edebilsinler diye mâdelete uygun bulmadığı bu hükmü çıkarmıştır. Zannediyorum ki madde sarihtir. Bu maddede bir matbaa hatası olarak «veya» kelimesi unutulmuştur. Şimdi esas metinle karşılaştırırken farkına vardık. «... sıtma ile olağanüstü savaşın yapılmasında veya denetlenmesinde kusuru...» deyince Kemal Turan arkadaşımızın buyurduğu sarahat çıkıyor. Takdir Heyeti Aliyenindir.

S. İÇÖZ (Yozgad) — Sual. Sıtma mücadele dairesi gurup âmiri herhangi bir yerde bir mazarratı izale için çiftliğin âmirine bir tavsiye yapar. Onun izalesi paraya tevakkuf ederse para da verecek midir?

MUVAKKAT En. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Sıhhat Bakanlığı tedbirleri gösterecek ve vasıta verecektir. Paraya mütevakkıfsa onu da verecektir.

S. İÇÖZ (Yozgad) — Para verilirse iş görülür.

BAŞKAN — Encümenin tashihi ile, «veya» kelimesinin ilâvesiyle maddeyi yüksek oyunuza arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Bu kanunun beşinci maddesi gereğince görevlendirilenlerden bu görevleri makbul bir özrü olmaksızın kabul veya ifa etmiyenler 50 liradan 200 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasına hüküm giyerler.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Bu kanun gereğince yapılacak işlerde görev yetkilerini kötüye kullananlar veya bu suretle başka bir suç işleyenler veyahut görevde ihmal ve terahisi bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanuniyle diğer kanunlarda belli cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Olağanüstü savaşta çalışan memur ve müstahdemlere gördükleri bu görevlerden dolayı Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 nci maddelerinde yazılı şekilde suç isnat edenler hakkında bu maddelerde yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Bu kanunun 7 nci maddesinde yazılı ödevlere riayet etmiyenlere ve yasaklara aykırı hareket edenlere 50 liradan 500 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezası hükmolunur. Bununla beraber mahkeme kararı beklenmeden lüzum görülen bu işler mücadele kurulları tarafından

hemen yaptırılır ve buna ait masraflar tutarı Tahsili Emval Kanununa uyularak tahsil olunur. Aynı zamanda 1271 sayılı kanunun birinci maddesi gereği yapılır.

Mücadele kurulları tarafından yapılan işlere ve yürütmelere karşı gelenler hakkında yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanmakla beraber gereken işlerin hemen yapılması zabıta gücü ile sağlanır.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Bu kanunun sekizinci maddesine aykırı olarak sıtma ilâçlarını satan veya sattıran veya satışa çıkaran veyahut istif edenlerle dağıtanların ilâçları zoralım ile beraber 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası veya üç aydan bir yıla kadar hapis cezası veyahut her ikisi birlikte hükmolunur.

Sıtma ilâçlarını Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının izni olmaksızın memleket dışına çıkarmağa kalkışmak veya çıkarmak kaçakçılıktır.

Bu suçu işleyenler hakkında 1918 sayılı kanunun hükümleri dairesinde kavuşturma yapılarak adı geçen kanunda yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

S. İÇÖZ (Yozgad) — Bir sual soracağım, maddede «Sıtma ilâcı dağıtanları» tabiri var. Meselâ bir köy muhtarı şehirden kinin aldı, herhangi bir sıtma hastalığını önlemek için köylüye parasız dağıtıyor. Dağıttı diye bu da tecziye edilecek mi?

MUVAKKAT Em. M. M. Dr. K. BAYİZİT (Maraş) — Bu maddedeki ceza, tasarının 8 nci maddesindeki yasakların karşılığıdır. 8 nci madde, sıtma ilâçlarının para ile satılmasına ve parasız satılmasına dair olan esasları Sıhhat Bakanlığı tesbit eder diyor. Binaenaleyh, parasız ilâcı kim verecek ve kim dağıtacaktır, bunlar talimatname ile meydana çıkacaktır. Buradaki kasıt sıtma ilâcının Vekâletin düzenlemesi dışında dağıtılması ve suiistimal edilmesidir.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca parasız dağıtılan sıtma ilâçlarını satanlara, satılan ilâç bedelinin yirmi misli para cezası hükmolunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Bu kanunun şümulüne giren suçların yargılanmaları mahkemelerde başka bütün dâvalardan önce yapılır ve geri bırakılmasına mücbir bir sebep olmadıkça bir haftadan fazla geriye bırakılamaz.

Bu kanunda yazılı suçlar Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 423 ncü maddesi gereğince mahkemelerin çalışma zamanının dışında görülen acele işlerden sayılır.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Çeşitli hükümler

MADDE 21. — Sıtma savaşıkurullarına mensup grup genel başkanları, sıtma mücadele başkanları, müfettişleri, lâboratuvar şefleri, tabipler ve sağlık koruyucuları, genel seferberlik dışında talim için başka herhangi bir suretle yedek olarak askerî hizmete çağırılmıyarak sıtma savaşı teşkilâtında çalıştıkları süre içinde tehirli sayılırlar.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Bu kanun başka kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren 1945 yılı Aralık ayının sonuna kadar yürürlükte kalır.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Bu kanunun yürürlükten kalkması, yürürlükte bulunduğu süre içinde işlenmiş olan suçların kovuşturulmasına veya ceza verilmesine ve tamamlanması lâzımgelen idari, akçalı ve inzibatî işlemlerin yürütülmesine ve sonuçlandırılmasına engel değildir.

F. BARUTÇU (Trabzon) — Efendim, burada «suçların kovalanmasına veya verilmesine» deniyor. Halbuki şöyle demek lâzımdır :

«Bu suçların kovuşturulmasına», takibat yapılmasına demektir, «ve verilen cezaların yerine getirilmesine», böyle dedinizmi tamamdır.

M. M. Dr. K. BAYİZİT — Encümen de kabul ediyor.

BAŞKAN — Efendim, Encümen de bu düzeltmeyi kabul ediyor.

Maddeyi bu düzeltme ile yüksek oyunuza arzediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Encümene verilen dördüncü madde, Encümence hazırlanarak getirilmiştir. Okuyoruz :

MADDE 4. — Sıtma ile olağanüstü savaşın gerektirdiği çalışma derecesine göre sabit ve gezici kurullar, lâboratuvarlar, hastaneler, yataklı yataksız dispanserler kurmaya ve bu işler için gereken tedbirleri almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine diğer Bakanlıklarla daire ve müesseseler iş yerlerinde yukarıda yazılı kuruluşlar, tesisler ve benzerlerini yapmakla ve bu işler için alınan tedbirlere katılmak ve yardım etmekle ödevlidirler. Bu ödevlerin uy-

gunlanışını ilgili Bakanlıkla, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı birlikte düzenler.

BAŞKAN — Maddeyi yüksek oyunuza arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının birinci görüşülmesi bitmiştir.

4. — Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Gümrük ve İnhisarlar, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/353) [1]

BAŞKAN — Tasarının tamamı hakkında söz isteyen var mı?

K. TURAN (İsparta) — Efendim, Maliye Bakanlığı ile İnhisarlar Bakanlığı gayet yerinde bir tedbir olarak, bu tütün ve mamullerinden alınmakta olan müdafaa vergilerini bir esasa bağlayor ve nihayet bunların satışı üzerinden bir miktarı, muayyen bir nispetini Millî Müdafaa vergisi olarak ayırıyor.

Filhakika bu, yerinde ve lüzumlu bir tedbirdir.

Bendeniz bu fırsattan istifade ederek, bilhassa önümüzde bütçe hazırlığı da olduğu için, bu ölçüde bazı vergilerimizin de yeni bir sisteme bağlanması temennisinde bulunacağım.

Meselâ, inhisarlar mamullerinin muayyen satış bedellerinden yukarısı Devlet bütçesine girer. Bunun % 35 i müdafaa hissesi olarak ayrılıyor. Esasen Devlet bütçesi içinde, yani nazari olarak, esasen Devlete vergi getirmek için kurulmuş olan bir müesseseyi ikiye parçalıyoruz. Eğer bu yalnız böyle parçalamakla kalmış olsaydı belki mahzuru olmazdı. Nihayet varidat bütçesinde de toplandığı zaman âdi gelirler, fevkalâde gelirler diye iki rakamda toplanırdı. Fakat bütün mamullerin satış bedellerinin, kadrolarının hazırlanmasında, tahakkuklarında, Maliyeye intikallerinde bunun o kadar müşkülâtı vardır ki, böyle ikili bir muamele yapmağa bence hiç lüzum yoktur. Şu bakımdan da lüzum yoktur: Çünkü artık 1939 senesine dönüp herhangi bir, mesela yenice sigarasına şu kadar kuruş sonra tekrar fevkalâde vergi hisselerine şu kadar kuruş koymak, kaldırmak... Bunların pek vârit olmıyacağı bir devreye giriyoruz ve hatta girdik.

Sonra aynen buna ilâve edilecek bir şey, bugün Devlet maaşları da bu ölçüye girdi. Bugün memur maaşlarından falan falanı indiriyoruz, ondan sonra tekrar geriye dönüp başlıyoruz falan falanı bindirmeye. Yani Devlet maliyesi harp tesiriyle böyle rasyonel olmıyan bir yola girmiştir. Bu, eğer böyle bütün Devlet dairelerinin en ufak şubesinden, bordrosundan başlıyarak, bütün Devlet teşkilâtını yıpratan ve yoran ve kadroları lüzumundan fazla genişleten bir şey olmasaydı şüphesiz büyük bir zararı yoktur denebilirdi.

Bütçe Encümeniniz elindeki bütçeyi hazırlarken, gerek vergi bakımından ve gerek masraf bakımından, maaşlarda olduğu gibi; eğer böyle teşkilâttan, lüzumsuz muamelelerden bütçeyi koruyabilecekse, bu tertiple hazırlanan yedi aylık bütçede tabiatiyle bundan bahtiyarlık duymamız lâzım gelir. Bu olmıyacaksa, hiç olmazsa benim temennim, önümüzdeki senelik bütçenin bu yolda bir istikamet almasını, gerek genç Maliye Bakanımızın ve yine genç Gümrük ve İnhisarlar Bakanımızın kendi sahalarına dâhil olan yerlerde, bu işi böyle ikilikten kurtarmalarını dilemekten ibarettir. Şüphesiz bu kısa temennim esas itibariyle bir cevaba da muhtaç değildir. Sadece maksadı belirtmektir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Maddelere geçilmesini kabul buyuranlar... Etmiyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki kanunu değiştiren kanun

MADDE 1. — Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 28 . V . 1934 tarihli ve 2460 sayılı kanunun birinci maddesinin (A) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

A) Tütün (Enfiye dâhil) ve tömbeki mamullerinin satış bedellerinin yüzde otuz beşi müdafaa vergisi olarak ayrılır.

BAŞKAN — Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Fevkalâde vaziyet dolayısiyle bazı vergi ve resimlere zam icrasına ve bazı maddelerin mükellefiyet mevzuuna alınmasına dair 17 . V . 1940 tarihli ve 3828 sayılı kanunun 12 nci maddesinin (A) fıkrasiyle bu kanuna ek 29 . V . 1941 tarihli ve 4040 sayılı kanunun 27 nci maddesinin (I) işaretli, 27 . V . 1942 tarihli ve 4226 sayılı kanunun 7 nci maddesinin tütün ve mâmullerine taallûk eden (I) işaretli bentleri kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler.... Kabul edilmiştir.

S. K. YETKİN (Urfa) — Bir kelime hakkında. « Fevkalâde » tâbiri geçiyor, « olağanüstü» diyelim.

BAŞKAN — Eski kanundaki tâbirdir. Maamafih değişebilir. Pekâlâ. Maddeyi bu tashihiyle

[1] *50 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.*

oyunuza arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 2460, 3828, 4040 ve 4226 sayılı kanunlar gereğince 1942 ve 1943 malî yıllarında tütün mamullerinden alınmış olan müdafaa vergileri adı geçen yıllar gayrisâfi satış gelirinin yüzde otuz dördü alınarak yeniden hesaplanıp ayrılır.

1 Haziran 1944 tarihinden bu kanunun yayım tarihine kadar satılan tütün ve mamullerine ait müdafaa vergileri hakkında da birinci madde hükmü tatbik olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler.... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Tasarının birinci görüşülmesi bitmiştir.

Açık oyların sonuçlarını sunuyorum:

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair olan kanun tasarısını (322) Milletvekili oy vermiştir. Yetersayı vardır, bu kanun (322) oyla kabul edilmiştir.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair olan kanuna (319) Milletvekili oy vermiştir. Yetersayı vardır. Bu kanun (319) oyla kabul edilmiştir.

Gündemde görüşülecek başka bir şey yoktur.

Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere bugünkü birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,25

DÜZELTİŞ

Olağanüstü inikat zaptında Tekirdağ Milletvekili Fayık Öztrak'ın beyanatında aşağıdaki düzeltiş yapılacaktır :

Sayfa	Sütün	Satır	Yanlış	Doğru
131	1	14	İşte bu düşüncelerle Başkanlığa takdim ettiğimiz veçhile...	İşte bu düşüncelerle Başkanlığa takdim ettiğimiz takdirde arzettiğimiz veçhile...

İ : 31 19.3.1945 O : 1

İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (A işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun hakkında verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üyeler sayısı	:	455
Oy verenler	:	322
Kabul edenler	:	322
Kabul etmiyenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Oya katılmıyanlar	:	130
Boşlar	:	3

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR
M. GÖNENÇ
A. TAŞKAPILI
S. YURDKORU

AĞRI
H. BAYRAK
H. TUGAÇ

AMASYA
N. AKTIN
Z. TARHAN
E. URAS
A. K. YİĞİTOĞLU

ANKARA
M. AKSOLEY
B. BAYKAN
A. BAYTIN
H. O. BEKATA
R. BÖREKÇİ
A. ÇUBUKCU
F. DALDAL
M. KAYAOĞLU
H. N. MIHÇIOĞLU
M. ÖKMEN
Z. YÖRÜK

ANTALYA
N. AKSOY
M. ÇANKAYA
H. T. DAĞLIOĞLU
Dr. G. KAHRAMAN
N. E. SUMER

AYDIN
Dr. H. ALATAŞ
Gl. R. ALPMAN
N. GÖKTEPE
A. S. LEVEND
A. MENDERES

BALIKESİR
M. AKPINAR
O. N. BURCU
H. ÇARIKLI
P. ETÇİOĞLU
H. KARAN
H. KÜÇÜKLER
H. ONAT
S. ÖRGEEVREN
Gl. K. ÖZALP
F. TİRİTOĞLU
Y. S. UZAY
İ. H. UZUNÇARŞILI

BİLECİK
K. GÜLEK
Dr. M. SUNER

BİNGÖL
T. BANGUOĞLU

BİTLİS
M. ERTAN
B. OSMA

BOLU
H. Ş. ADAL
Korgrl. A. ALPTOĞAN
H. C. ÇAMBEL
H. R. ÖYMEN
C. ÖZÇAĞLAR
C. S. SİREN
Dr. Z. ÜLGEN

BURDUR
Ş. ENGİNERİ
Dr. A. R. YEŞİLYURT

BURSA
Gl. A. ATLI
A. DURU
A. M. ERHAN
M. F. GERÇEKER
Dr. R. GÜRAN
F. GÜVENDİREN
Dr. S. KONUK
Dr. M. T. SİMER
Gl. N. TINAZ

ÇANAKKALE
S. T. ARSAL
S. BATU
R. BULAYIRLI
H. ERGENELİ

ÇANKIRI
Dr. A. ARKAN
M. A. RENDA

ÇORUH
M. M. KANSU
A. TÜZÜN
A. US

ÇORUM
H. AKDOĞAN
Dr. C. KAZANCIOĞLU
N. ATALAY
Dr. M. CANTEKİN
M. ÇAĞIL
İ. EKER
N. KAYAALP

DENİZLİ
F. ASAL
A. EGE
H. GÜNVER
N. KÜÇÜKA
E. A. TOKAD

DİYARBAKIR
O. OCAK
Dr. İ. T. ÖNGÖREN
K. ŞEDELE

EDİRNE
M. E. AĞAOĞULLARI
F. BALKAN
M. N. GÜNDÜZALP
Dr. F. MEMİK

ELÂZIĞ
F. A. AYKAÇ
H. KİŞİOĞLU
İ. YALÇIN

ERZİNCAN
B. K. ÇAĞLAR
F. KALFAĞİL
Ş. SÖKMENSÜER

ERZURUM
A. AKYÜREK
S. ALTUĞ
Gl. P. DEMİRHAN
R. DİNÇ
N. DUMLU
N. ELGÜN
Gl. Z. SOYDEMİR

ESKİŞEHİR
İ. ARUKAN
İ. U. AYKURD
İ. ÖZDAMAR
E. SAZAK

GAZİANTEB
Dr. M. A. AĞAKAY
Ö. A. AKSOY
C. S. BARLAS
Dr. M. CANBOLAT
B. KALELİ
Dr. A. MELEK
Ş. ÖZDEMİR
M. ŞAHİN

GİRESUN
M. AKKAYA
İ. GÜRAK
A. SAYAR
N. OSTEN
A. ULUS

GÜMÜŞANE
H. F. ATAÇ
Ş. ERDOĞAN
R. GÜRELİ
C. SELEK

HAKKÂRİ
A. R. GÖKSİDAN

HATAY
A. Ş. DEVRİM
Gl. E. DURUKAN
B. S. KUNT
A. TÜRKMEN

İÇEL
Dr. M. BERKER
R. KORALTAN
Ş. TUGAY
Gl. Ş. TÜRSAN

İSPARTA
K. AYDAR
M. KARAAĞAÇ
H ÖZDAMAR
K. TURAN
C. TÜZEMEN

İSTANBUL
A. BAYINDIR
A. H. DENİZMEN
Dr. H. DİKER
A. Ş. ESMER
İ. A. GÖVSA
Dr. Gl. N. İ. GÖZCÜ
Gl. K. KARABEKİR
Z. KARAMURSAL
H. KORTEL
Ş. Â. ÖGEL
F. ÖYMEN
V. SARIDAL
İ. H. ÜLKMEN
A. R. TARHAN

İZMİR
Ş. ADALAN
B. ARIMAN
Dr. H. H. CURA
E. ÇINAR
R. KÖKEN
H. ONARAN
E. ORAN
Dr. K. ÖRS
Ş. YUNUS

KARS
E. DEMİREL
Gl. H. DURUDOĞAN
Ş. KARACAN
Dr. E. OKTAY
Z. ORHON

KASTAMONU
A. BİNKAYA
T. COŞKAN
H. ÇELEN
H. ÇORUK
Dr. F. ECEVİT
R. SALTUĞ
N. TAMAÇ
T. TAŞKIRAN

KAYSERİ
A. H. KALAÇ
R. ÖZSOY
M. K. ŞATIR
M. TANER
Ö. TAŞÇIOĞLU
C. TÜZEL

KIRKLARELİ
Z. AKIN
Ş. ÖDÜL

KIRŞEHİR
F. SELER
Ş. TORGUT
İ. TURAN

KOCAELİ
S. ARTEL
Dr. F. Ş. BÜRGE
A. DİKMEN
İ. TÖLON
S. YARGI

KONYA
V. BİLGİN
M. A. BİNAL
Gl. A. F. CEBESOY
S. ÇUMRALI
Ş. ERGUN
F. GÖKMEN
Dr. S. IRMAK
N. H. ONAT
Dr. O. Ş. ULUDAĞ

KÜTAHYA
B. ATALAY
Dr. A. S. DELİLBAŞI
M. ERKMEN
S. KUTMAN
H. PEKCAN
R. PEKER
A. TİRİDOĞLU
V. UZGÖREN

MALATYA
E. BARKAN
N. BAYDAR
M. ÖKER
M. Ş. ÖZPAZARBAŞI
M. PEKTAŞ
H. SAĞIROĞLU
K. SAYIN
O. TANER
T. TEMELLİ
M. N. ZABCI

MANİSA
Korgl. A. R. ARTUNKAL
H. BAYUR
R. N. EDGÜER
O. ERÇİN
İ. ERTEM
Ş. R. HATİPOĞLU
Dr. S. E. KÂATÇILAR
F. KÜRDOĞLU
Y. ÖZEY
H. SARHAN
F. USLU

MARAŞ
Dr. K. BAYİZİT
R. KAPLAN
H. R. TANKUT
A. H. TANPINAR
A. YAYCIOĞLU

MARDİN
Gl. S. DÜZGÖREN
E. ERGİN
R. ERTEN
H. MENEMENCİOĞLU
Dr. A. URAS
L. ÜLKÜMEN

MUĞLA
C. KARAMUĞLA
H. KİTABCI

MUŞ
K. KOTAN

NİĞDE
A. G. BODRUMLU
R. DOLUNAY
H. ULUSOY

ORDU
İ. ÇAMAŞ
Dr. V. DEMİR
Dr. Z. M. SEZER
H. ŞARLAN
M. YARIMBIYIK

RİZE
T. B. BALTA
K. KAMÛ
A. ZIRH

SAMSUN
C. BİLSEL
Z. DURUKAN
Amiral F. ENGİN
S. ERBAY
İ. EZGÜ
N. FIRAT
N. ÖZTUZCU
M. A. YÖRÜKER

SEYHAN
D. ARIKOĞLU
K. ÇELİK
Ş. İŞCEN
Dr. K. SATIR
H. URAN
A. M. YEGENA

SİİRD
A. R. ESEN
E. KILIÇCIOĞLU
S. TUNCAY
B. TÜRKAY

SİNOB
C. ATAY
C. K. İNCEDAYI
Dr. B. KÖKDEMİR
H. ORUCOĞLU

SİVAS
E. DİZDAR
A. ESENBEL
Ş. GÜNALTAY
H. IŞIK
K. KİTAPÇI
Tuğamiral H. GÖKDALAY

R. Ş. SİRER
A. YURDAKUL

TEKİRDAĞ

R. APAK
E. ATAÇ
F. ÖZTRAK
E. PEKEL
N. TRAK
C. UYBADIN

TOKAD

S. ÇELİKKOL
C. KOVALI
G. PEKEL
N. POROY
R. A. SEVENGİL

TRABZON

S. ABANOZOĞLU
M. S. ANAMUR
M. AYDIN
F. A. BARUTCU
S. DAY
T. GÖKSEL
R. KARADENİZ

TUNCELİ

N. S. SILAN
H. ÜÇÖZ

URFA

K. BERKER
E. TEKELİ
S. K. YETKİN

VAN

İ. ARVAS
N. BERKER

YOZGAD

C. ARAT
Z. ARKANT
S. İÇÖZ
Y. D. KARSLIOĞLU
S. KORKMAZ
A. SUNGUR

ZONGULDAK

Ş. DEVRİN
E. ERİŞİRGİL
A. GÜREL
Ş. TANŞAN
R. VARDAR

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR

İ. H. BALTACIOĞLU
H. ÇERÇEL
A. ÇETİNKAYA (İ.)
Dr. A. H. SELGİL
B. TÜRKER

AĞRI

R. R. PASİN

ANKARA

Gl. N. ANILMIŞ
F. R. ATAY (Ö.)
M. ERİŞ (İ.)
İ. İNÖNÜ (Cumhurbaşkanı)

ANTALYA

T. SÖKMEN
Dr. C. TUNCA

AYDIN

Dr. M. GERMEN (Başkanvekili)
Dr. R. LEVENT

BALIKESİR

M. DEMİR (İ.)

BİLECİK

M. Ş. ESENDAL
K. SUN

BİNGÖL

F. F. DÜŞÜNSEL

BURDUR

İ. N. DİLMEN

BURSA

A. AKGÜÇ
R. CANITEZ (Başkanvekili)
M. B. PARS

ÇANAKKALE

R. N. GÜNTEKİN
A. KAMÇIL

ÇANKIRI

B. ERKİN (İ.)
A. İNAN (İ.)
T. ONAY

ÇORUH

A. R. EREM

ÇORUM

E. S. AKGÖL (Hasta)

DENİZLİ

Y. BAŞKAYA (İ.)
Dr. H. BERKMAN
Dr. B. UZ

DİYARBAKIR

R. BEKİT
Gl. K. SEVÜKTEKİN
Ş. ULUĞ

EDİRNE

E. DEMİRAY

ELÂZIĞ

F. AĞRALI (İ.)
S. SAĞIROĞLU

ERZİNCAN

A. FIRAT (İ.)
A. S. İLTER

ERZURUM

M. H. GÖLE
Ş. KOÇAK

ESKİŞEHİR

Y. ABADAN

GİRESUN

İ. SABUNCU
Gl. İ. SÖKMEN (İ.)
F. YÜZATLI

GÜMÜŞANE

E. S. TÖR

HATAY

H. ILGAZ
H. SELÇUK

İÇEL

T. C. BERİKER
F. C. GÜVEN
H. S. TANRIÖVER

İSTANBUL

A. K. AKYÜZ
C. E. ARSEVEN
Dr. G. ATAÇ (Hasta)
Gl. R. BELE (İ.)
Dr. K. C. BERKSOY
S. CİMCOZ (İ.)
G. B. GÖKER
F. HAMAL
H. C. YALÇIN

İZMİR

C. BAYAR
M. BİRSEL
S. EPİKMEN
H. MENTEŞE
Ş. SARACOĞLU (Başbakan)
H. Â. YÜCEL (Bakan)

KARS

C. DURSUNOĞLU
F. KÖPRÜLÜ
E. ÖZOĞUZ

KASTAMONU

Z. ORBAY (İ.)

KAYSERİ

F. BAYSAL
N. TOKER
S. H. ÜRGÜBLÜ (Bakan)

KIRKLARELİ

Korgrl. K. DOĞAN
N. A. KANSU
Dr. F. UMAY

KIRŞEHİR

F. ÇOBANOĞLU

KOCAELİ

Gl. M. BAKÜ (İ.)
R. FENMEN
S. PEK
İ. S. YİĞİT

KONYA

S. ARIKAN
A. H. DİKMEN
H. KARAGÜLLE
K. OKAY
T. F. SILAY
A. R. TÜREL (Bakan)

KÜTAHYA

H. BENLİ
Ö. B. UŞAKLI

MALATYA

Dr. C. ÖZELÇİ

MANİSA

K. KARAOSMAN (Hasta)

MARDİN

İ. F. ALPAYA (İ. Â.)

MUĞLA
Orgl. İ. ÇALIŞLAR
S. GÜNEY
F. O. MENTEŞEOĞLU (İ.)

MUŞ
H. KILICOĞLU (İ.)

NİĞDE
H. MENGİ (İ.)
F. SOYLU
Dr. R. F. TALAY (İ.)
H. TEPEYRAN (İ.)

ORDU
Ş. AKYAZI (İ.)
S. S. TARCAN
H. YALMAN

RİZE
H. C. BELÜL
Dr. S. A. DİLEMRE
F. SİRMEN (Bakan)

SAMSUN
H. ÇAKIR

SEYHAN
S. ÇAM (İ.)
Gl. N. ELDENİZ
C. ORAL

SİNOB
İ. H. SEVÜK (İ.)

SİVAS
M. Ş. BLEDA
N. SADAK
İ. M. UĞUR (Ö.)

TOKAD
M. DEVELİ
R. ERİŞKEN
H. N. KEŞMİR (İ.)

TRABZON
H. N. BOZTEPE (İ.)
D. EYİBOĞLU (Ö.)
H. SAKA (Bakan)
L. YAVUZ (İ.)

URFA
H. S. COŞAR
R. SOYER
A. K. TECER

VAN
M. BOYA

YOZGAD
M. ALLIOĞLU

ZONGULDAK
Dr. R. BARKIN (Hasta)
H. A. KUYUCAK
Y. Z. ÖZENÇİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı bütçesine bağlı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair olan kanuna verilen oyların sonucudur.

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üyeler sayısı	:	455
Oy verenler	:	310
Kabul edenler	:	310
Kabul etmiyenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Oya katılmıyanlar	:	133
Boşlar	:	3

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR
M. GÖNENÇ
A. TAŞKAPILI
B. TÜRKER
S. YURDKORU

AĞRI
H. BAYRAK
H. TUGAÇ

AMASYA
N. AKTIN
Z. TARHAN
E. URAS
A. K. YİĞİTOĞLU

ANKARA
M. AKSOLEY
B. BAYKAN
A. BAYTIN
H. O. BEKATA
R. BÖREKÇİ
A. ÇUBUKCU
F. DALDAL
M. KAYAOĞLU
H. N. MIHÇIOĞLU
M. ÖKMEN
Z. YÖRÜK

ANTALYA
N. AKSOY
M. ÇANKAYA
H. T. DAĞLIOĞLU
Dr. G. KAHRAMAN
N. E. SUMER

AYDIN
Dr. H. ALATAŞ
Gl. R. ALPMAN
N. GÖKTEPE
A. S. LEVEND
A. MENDERES

BALIKESİR
M. AKPINAR
O. N. BURCU
H. ÇARIKLI
P. ETÇİOĞLU
H. KARAN
H. KÜÇÜKLER
H. ONAT
S. ÖRGEEVREN
Gl. K. ÖZALP
F. TİRİTOĞLU
Y. S. UZAY
İ. H. UZUNÇARŞILI

BİLECİK
K. GÜLEK
Dr. M. SUNER

BİNGÖL
T. BANGUOĞLU

BİTLİS
M. ERTAN
B. OSMA

BOLU
H. Ş. ADAL
Korgl. A. ALPTOĞAN
H. C. ÇAMBEL
H. R. ÖYMEN

C. ÖZÇAĞLAR
C. S. SİREN
Dr. Z. ÜLGEN

BURDUR

Ş. ENGİNERİ
Dr. A. R. YEŞİLYURT

BURSA

Gl. Â. ATLI
A. DURU
A. M. ERHAN
M. F. GERÇEKER
Dr. R. GÜRAN
F. GÜVENDİREN
Dr. S. KONUK
Dr. M. T. SİMER
Gl. N. TINAZ

ÇANAKKALE

S. T. ARSAL
Ş. BATU
R. BULAYIRLI
H. ERGENELİ

ÇANKIRI

Dr. A. ARKAN
M. A. RENDA

ÇORUH

A. TÜZÜN
A. US

ÇORUM

H. AKDOĞAN
Dr. C. KAZANCIOĞLU
N. ATALAY
Dr. M. CANTEKİN
M. ÇAĞIL
İ. EKER
N. KAYAALP

DENİZLİ

F. ASAL
A. EGE
H. GÜNVER
N. KÜÇÜKA
E. A. TOKAD

DİYARBAKIR

O. OCAK
Dr. İ. T. ÖNGÖREN
K. ŞEDELE

EDİRNE

M. E. AĞAOĞULLARI
F. BALKAN
M. N. GÜNDÜZALP
Dr. F. MEMİK

ELÂZIĞ

F. A. AYKAÇ
H. KİŞİOĞLU
İ. YALÇIN

ERZİNCAN

B. K. ÇAĞLAR
F. KALFAGİL
Ş. SÖKMENSÜER

ERZURUM

A. AKYÜREK
S. ALTUĞ
Gl. P. DEMİRHAN
R. DİNÇ
N. DUMLU
N. ELGÜN
Gl. Z. SOYDEMİR

ESKİŞEHİR

İ. ARUKAN
İ. U. AYKURD
İ. ÖZDAMAR
E. SAZAK

GAZİANTEB

Dr. M. A. AĞAKAY
Ö. A. AKSOY
C. S. BARLAS
Dr. M. CANBOLAT
B. KALELİ
Dr. A. MELEK
Ş. ÖZDEMİR
M. ŞAHİN

GİRESUN

M. AKKAYA
İ. GÜRAK
A. SAYAR
N. ÖSTEN
A. ULUS

GÜMÜŞANE

H. F. ATAÇ
Ş. ERDOĞAN
R. GÜRELİ
C. SELEK

HAKKÂRİ

A. R. GÖKSİDAN

HATAY

A. Ş. DEVRİM
Gl. E. DURUKAN
B. S. KUNT
A. TÜRKMEN

İÇEL

Dr. M. BERKER
T. C. BERİKER
R. KORALTAN
Ş. TUGAY
Gl. Ş. TÜRSAN

İSPARTA

K. AYDAR
M. KARAAĞAÇ
H. ÖZDAMAR
K. TURAN
C. TÜZEMEN

İSTANBUL

A. BAYINDIR
A. H. DENİZMEN
A. Ş. ESMER
İ. A. GÖVSA
Dr. Gl. N. İ. GÖZCÜ
Gl. K. KARABEKİR
Z. KARAMURSAL
H. KORTEL
Ş. Â. ÖGEL
F. ÖYMEN
V. SARIDAL
İ. H. ÜLKMEN
A. R. TARHAN

İZMİR

Ş. ADALAN
B. ARIMAN
Dr. H. H. CURA
E. ÇINAR
R. KÖKEN
H. ONARAN
E. ORAN
Dr. K. ÖRS
Ş. YUNUS

KARS

E. DEMİREL
Gl. H. DURUDOĞAN
Ş. KARACAN
Dr. E. OKTAY
Z. ORHON
E. ÖZOĞUZ

KASTAMONU

A. BİNKAYA
T. COŞKAN
H. ÇELEN
H. ÇORUK
Dr. F. ECEVİT
R. SALTUĞ
N. TAMAÇ
T. TAŞKIRAN

KAYSERİ

A. H. KALAÇ
R. ÖZSOY
M. K. ŞATIR
M. TANER
Ö. TAŞÇIOĞLU
C. TÜZEL

KIRKLARELİ

Z. AKIN
Ş. ÖDÜL

KIRŞEHİR

F. SELER
Ş. TORGUT
İ. TURAN

KOCAELİ

S. ARTEL
Dr. F. Ş. BÜRGE
A. DİKMEN
İ. TOLON
S. YARGI

KONYA

V. BİLGİN
M. A. BİNAL
S. ÇUMRALI
Ş. ERGUN
F. GÖKMEN
Dr. S. IRMAK
N. H. ONAT
A. R. TÜREL
Dr. O. Ş. ULUDAĞ

KÜTAHYA

B. ATALAY
Dr. A. S. DELİLBAŞI
M. ERKMEN
S. KUTMAN
H. PEKCAN
R. PEKER
A. TİRİDOĞLU
V. UZGÖREN

MALATYA

E. BARKAN
N. BAYDAR
M. ÖKER
M. Ş. ÖZPAZARBAŞI
M. PEKTAŞ
H. SAĞIROĞLU
K. SAYIN
O. TANER
T. TEMELLİ
M. N. ZABCI

MANİSA
Korgl. A. R. ARTUNKAL
H. BAYUR
R. N. EDGÜER
O. ERÇİN
İ. ERTEM
Ş. R. HATİPOĞLU
Dr. S. E. KÂATÇILAR
F. KURDOĞLU
Y. ÖZEY
H. SARHAN
F. USLU

MARAŞ
Dr. K. BAYİZİT
R. KAPLAN
H. R. TANKUT
A. H. TANPINAR
A. YAYCIOĞLU

MARDİN
Gl. S. DÜZGÖREN
E. ERGİN
R. ERTEN
H. MENEMENCİOĞLU
Dr. A. URAS
L. ÜLKÜMEN

MUĞLA
C. KARAMUĞLA
H. KİTABCI

MUŞ
K. KOTAN

NİĞDE
A. G. BODRUMLU
R. DOLUNAY
H. ULUSOY

ORDU
İ. ÇAMAŞ
Dr. V. DEMİR
Dr. Z. M. SEZER
H. ŞARLAN
M. YARIMBIYIK

RİZE
T. B. BALTA
K. KAMÛ
A. ZIRH

SAMSUN
C. BİLSEL
Z. DURUKAN
Amiral F. ENGİN
S. ERBAY
İ. EZGÜ
N. FIRAT
N. ÖZTUZCU
M. A. YÖRÜKER

SEYHAN
D. ARIKOĞLU
K. ÇELİK
Ş. İŞCEN
H. URAN
A. M. YEGENA

SİİRD
A. R. ESEN
E. KILIÇCIOGLU
S. TUNCAY
B. TÜRKAY

SİNOB
C. ATAY
C. K. İNCEDAYI
Dr. B. KÖKDEMİR
H. ORUCOĞLU

SİVAS
E. DİZDAR
Ş. GÜNALTAY
H. IŞIK
K. KİTAPÇI
Tuğamiral H. GÖKDALAY
R. Ş. SİRER
A. YURDAKUL

TEKİRDAĞ
R. APAK
E. ATAÇ
F. ÖZTRAK
E. PEKEL
N. TRAK
C. UYBADIN

TOKAD
S. ÇELİKKOL
C. KOVALI
N. POROY
R. A. SEVENGİL

TRABZON
S. ABANOZOĞLU
M. S. ANAMUR
M. AYDIN
F. A. BARUTCU
S. DAY
T. GÖKSEL
R. KARADENİZ

TUNCELİ
N. S. SILAN
H. ÜÇÖZ

URFA
K. BERKER
E. TEKELİ
S. K. YETKİN

VAN
N. BERKER

YOZGAD
C. ARAT
Z. ARKANT
S. İÇÖZ
Y. D. KARSLIOĞLU
S. KORKMAZ
A. SUNGUR

ZONGULDAK
Ş. DEVRİN
E. ERİŞİRGİL
A. GÜREL
Ş. TANSAN
R. VARDAR

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR
İ. H. BALTACIOĞLU
H. ÇERÇEL
A. ÇETİNKAYA (İ.)
Dr. A. H. SELGİL

AĞRI
R. R. PASİN

ANKARA
Gl. N. ANILMIŞ
F. R. ATAY (Ö.)
M. ERİŞ (İ.)
İ. İNÖNÜ (Cumhurbaşkanı)

ANTALYA
T. SÖKMEN
Dr. C. TUNCA

AYDIN
Dr. M. GERMEN (Başkanvekili)
Dr. R. LEVENT

BALIKESİR
M. DEMİR (İ.)

BİLECİK
M. Ş. ESENDAL
K. SUN

BİNGÖL
F. F. DÜŞÜNSEL

BURDUR
İ. N. DİLMEN

BURSA
A. AKGÜÇ
R. CANITEZ (Başkanvekili)
M. B. PARS

ÇANAKKALE
R. N. GÜNTEKİN
A. KAMÇIL

ÇANKIRI
B. ERKİN (İ.)
A. İNAN (İ.)
T. ONAY

ÇORUH
A. R. EREM
M. M. KANSU

ÇORUM
E. S. AKGÖL (H.)

DENİZLİ
Y. BAŞKAYA (İ.)
Dr. H. BERKMAN
Dr. B. UZ

DİYARBAKIR
R. BEKİT
Gl. K. SEVÜKTEKİN
Ş. ULUĞ

EDİRNE
E. DEMİRAY

ELÂZIĞ
F. AĞRALI (İ.)
S. SAĞIROĞLU

ERZİNCAN
A. FIRAT (İ.)
A. S. İLTER

ERZURUM
M. H. GÖLE
Ş. KOÇAK

ESKİŞEHİR
Y. ABADAN

GİRESUN
İ. SABUNCU
Gl. İ. SÖKMEN (İ.)
F. YÜZATLI

GÜMÜŞANE
E. S. TÖR

HATAY
H. ILGAZ
H. SELÇUK

İÇEL
F. C. GÜVEN
H. S. TANRIÖVER

İSTANBUL
A. K. AKYÜZ
C. E. ARSEVEN
Dr. G. ATAÇ (H.)
Gl. R. BELE (İ.)
Dr. K. C. BERKSOY
S. CİMCOZ (İ.)
Dr. H. DİKER
G. B. GÖKER
F. HAMAL
H. C. YALÇIN

İZMİR
C. BAYAR
M. BİRSEL
S. EPİKMEN
H. MENTEŞE
Ş. SARAÇOĞLU (Başbakan
H. Â. YÜCEL (Bakan)

KARS
C. DURSUNOĞLU
F. KÖPRÜLÜ

KASTAMONU
Z. ORBAY (İ.)

KAYSERİ
F. BAYSAL
N. TOKER
S. H. ÜRGÜBLÜ (Bakan)

KIRKLARELİ
Korgrl. K. DOĞAN
N. A. KANSU
Dr. F. UMAY

KIRŞEHİR
F. ÇOBANOĞLU

KOCAELİ
Gl. M. BAKÜ (İ.)
R. FENMEN
S. PEK
İ. S. YİĞİT

KONYA
S. ARIKAN
Gl. A. F. CEBESOY (Bakan)
A. H. DİKMEN
H. KARAGÜLLE
K. OKAY
T. F. SILAY

KÜTAHYA
H. BENLİ
Ö. B. UŞAKLI

MALATYA
Dr. C. ÖZELÇİ

MANİSA
K. KARAOSMAN (Hasta)

MARDİN
İ. F. ALPAYA (İ. Â.)

MUĞLA
Orgrl. İ. ÇALIŞLAR
S. GÜNEY
F. O. MENTEŞEOĞLU

MUŞ
H. KILICOĞLU (İ.)

NİĞDE
H. MENGİ (İ.)
F. SOYLU
Dr. R. F. TALAY (İ.)
H. TEPEYRAN (İ.)

ORDU
Ş. AKYAZI (İ.)
S. S. TARCAN
H. YALMAN

RİZE
H. C. BELÜL
Dr. S. A. DİLEMRE
F. SİRMEN (Bakan)

SAMSUN
H. ÇAKIR

SEYHAN
S. ÇAM (İ.)
Gl. N. ELDENİZ
C. ORAL
Dr. K. SATIR

SİNOB
İ. H. SEVÜK (İ.)

SİVAS
M. Ş. BLEDA
A. ESENBEL
N. SADAK
İ. M. UĞUR (Ö.)

TOKAD
M. DEVELİ
R. ERİŞKEN
H. N. KEŞMİR (İ.)
G. PEKEL

TRABZON
H. N. BOZTEPE (İ.)
D. EYİBOĞLU (Ö.)
H. SAKA (Bakan)
L. YAVUZ (İ.)

URFA
H. S. COŞAR
R. SOYER
A. K. TECER

VAN
İ. ARVAS
M. BOYA

YOZGAD
M. ALLIOĞLU

ZONGULDAK
Dr. R. BARKIN (H.)
H. A. KUYUCAK
Y. Z. ÖZENÇİ

T. B. M. M. Matbaası

S. Sayısı : 49

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/382)

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Umum Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71-233 6/85

12 . I . 1945

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı A şaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair Gümrük ve İnhisarlar Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 10 . I . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arzederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Mucip sebep lâyihası

1934 - 1942 yılları zarfında tahakkuk edipte tahsisatının kifayetsizliği yüzünden tesviye edilememiş para gönderme masarifi, idare masarifi, açık tahsisatı, daimî ve muvakkat memuriyet harcırahları ve müfettişler harcırahları ile tahsilâtı yapılmış olup ashabına tevzii lâzımgelen kaçak para cezaları, tekaüt sandığına iştirak gibi bazı masraf ve istihkakların tediyelerini teminen ve 1944 malî yılı varidat fazlasiyle karşılanmak üzere işbu kanun lâyihası tanzim kılınmıştır.

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/382
Karar No. 38

13 . III . 1945

Yüksek Başkanlığa

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 12 . I . 1945 tarihli ve 6/85 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Encümenimize verilmekle Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Suat Hayri Ürgüblü hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

1934 - 1942 yılları içinde tahakkuk edip yılları bütçelerinde ödenek olmadığı halde karşılıksız olarak kısmen ödenmiş ve bir kısmı da ödenemiyerek ödeneksiz borç olarak kalmış bulunan para gönderme masrafları, idare masrafları, açık tahsisatı, daimî, muvakkat ve müfettiş harcırahları ile evvelce eshabına tevzi edilmiş ve tahsilâtı bilâhara yapılmış olan kaçak para cezaları, tekaüt sandığı aidatı gibi masraf

ve istihkakları tasfiye etmek üzere 1944 bütçesinde yeniden açılacak bir fasla (253 886) lira olağanüstü ödenek konmasını istiyen tasarı idare hesaplarının düzenlenmesi yönünden Encümenimizce onanmış ise de bundan böyle karşılıksız borç yapılmamasını sağlayacak çarelere baş vurulması da idareden istenmiştir.

Tasarı bazı kelime değişiklikleriyle yeniden hazırlanıp Kamutayın onayına konmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Reis	Reis V.	Bu M. M.
Kastamonu	Edirne	Bitlis
T. Coşkan	*N. Gündüzalp*	*B. Osma*

Kâtip		
İstanbul	Aydın	Bolu
F. Öymen	*Gl. R. Alpman*	*Dr. Z. Ülgen*
Diyarbakır	Diyarbakır	Giresun
R. Bekit	*Ş. Uluğ*	*M. Akkaya*
Giresun	Hatay	İstanbul
A. Suyar	*H. Selçuk*	*H. Kortel*
İzmir	Kayseri	Kütahya
M. Birsel	*F. Baysal*	*H. Pekcan*
Manisa	Rize	Urfa
F. Kurdoğlu	*T. B. Balta*	*E. Tekeli*
Yozgad		Zonguldak
A. Sungur		*E. Erişirgil*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı A işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (1928 - 1942 malî yılları karşılıksız borçları) adiyle yeniden açılan 34 ncü fasla (253 886) lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekilleri memurdur.

10 . I . 1945

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	*R. Türel*	*A. R. Artunkal*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Hilmi Uran	*H. Saka*	*N. E. Sumer*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*Sırrı Day*	*Fuad Sirmen*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*Suad H. Ürgüblü*	*Ş. R. Hatipoğlu*
Mü. V.		Ti. V.
		C. S. Siren

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (1928 - 1942 malî yılları karşılıksız borçları) adı ile yeniden açılan 30 A faslına (253 886) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları yürütür.

S. Sayısı : 50

Tütün ve müskirattan alınacak Müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve gümrük ve İnhisarlar, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/353)

T. C.
Başveklet
Muamelât Umum Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71/211, 6/2603

2 . X . 1944

B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun tadiline dair Maliye Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 28 . IX . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arzederim.

Başvekil
Ş. Saracoğlu

Mucip sebepler lâyihası

1 Haziran 1934 tarihinde meriyet mevkiine giren 2460 numaralı kanuna tevfikan enfiye ve tömbeki de dâhil olduğu halde tütün ve mamulâtı ile müskirattan alınmakta bulunan müdafaa vergileri tütün ve mamulâtında (Enfiye ve tömbeki dâhil) paket tarife fiyatlariyle beher paketin ihtiva ettiği sigara adedi veya tütün sıkletine, müskiratta ise litre esasına istinat etmektedir. Filhakika kanunun 1 nci maddesinin (A) fıkrasiyle vazedilen hükme nazaran paket satış fiyatı 25 kuruş ve daha fazla olan ve içinde 20 aded sigara veya 20 - 25 gram tütünü muhtevi bulunan mamulâtın beher paketinden 1 kuruş ve bu fiyattan aşağı satılan mamulâtın beher paketinden yirmi para vergi alınması icabetmekte ve bir paketin muhteviyatı muayyen aded sigara ve muayyen gram tütün tömbeki veya enfiyeden fazla veya noksan bulunduğu takdirde ise vergi miktarının yukarıdaki esaslara göre mütenasiben tâyin edilip kesirlerin 10 veya yirmi paraya iblağı iktiza eylemektedir. Aynı maddenin (B) ve (C) fıkralarına nazaran ise rakı, konyak, likör, şampanya, viski, şarap ve biraların vergilerinin şişe hacimlerine göre hesaplanması lâzım gelmektedir. Kanunun arzedilen işbu hükümlerine göre müskirata ait verginin tâyin ve hesabında içkinin yalnız nevi ve şişesinin hacmi mevzuubahis bulunduğu halde tütün ve mamulâtına ait vergilerin hesabında

a) Paket satış fiyatı;

b) Bir paketin muhtevi olduğu sigara adedi veya tütün, tömbeki ve enfiye sıkletinin bilinmesi icabetmekte ve bu hal ise satış fiyatlariyle bir paketin muhtevi olduğu sigara adedi veya tütün, tömbeki ve enfiye sıkletinin her tahavvülünde müdafaa vergisinin yeniden hesabını zaruri kılmaktadır.

Diğer taraftan bazı vergi ve resimlere zam icrasına ve bazı maddelerin mükellefiyet mevzuuna alınmasına dair olan 27 . V . 1940 tarih ve 3828 sayılı kanun tütün ve muamelâtına ait müdafaa vergilerini yalnız bir misli artırmış bulunduğu halde bu kanuna eklenen 4040 sayılı kanunlarla mevzuubahis muamelâta ait müdafaa vergisine yapılan fevkalâde zamların maddelerin tarife fiyatlarına istinat ettirilmesi ve bu mevzuda konulan hadlerin ise birbirlerinden ayrı olması tütün ve ma-

mulâtına ait müdafaa vergisi ve zamların hesabındaki müşkülâtı bir kat daha artırmaktadır. Bundan başka tütün ve mamulâtına ait müdafaa vergisi ve zamlarının tarife fiyatları esnasına istinat ettirilmesi mezkûr mamulâtın tarife fiyatları üzerinde ihtiyaç ve icaplara göre idarenin kolaylık ve ferahlıkla tasarrufta bulunması imkânını da nezetmiş ve hattâ satış fiyatlarının bir miktar ucuzlatılması düşünülen bir kısım mamulâtta yapılacak tenzilâtın müdafaa vergisi ve zamlarına yaptığı büyük tesir dolayısiyle tasavvurdan sarfınazar edilmeğe mecburiyet hâsıl olmuş bulunmaktadır.

Bu hal, tütün ve mamulâtında muhtelif nevilerin cinsleri, hususiyetleri, maliyetleri ve sürümleri nazarı dikkate almarak birbirleriyle münasebetli ve ahenkli bir tarife tesisine mâni bulunduğu gibi herhangi bir nevi hakkında muayyen bir satış fiyatı tâyin etmek imkânını da nezeylemektedir.

Meselâ bugün için tarife fiyatı 25 kuruş olan bir paket sigaranın satış fiyatı:

Kuruş	
25	Tarife fiyatı
1	2460 No. kanunun birinci maddesinin (A) fıkrasına göre müdafaa vergisi;
1	3828 sayılı kanunla bir misil zam
1	4040 No. kanunun 27 nci maddesinin (I) işaretli bendinin (A) fıkrası mucibince zam;
13	4226 sayılı kanunun 7 nci maddesinin (I) işaretli bendinin (A) fıkrası mucibince zam;
41	

41 kuruş olmak icabetmektedir. Mezkûr sigaranın maliyetine veya sürümüne nazaran bilfarz 6 kuruş ucuzlatılması lüzum veya imkânı hâsıl olursa bu sigaraya ait satış fiyatını 35 kuruşta tesbit etmek mümkün bulunmamaktadır. Zira bu takdirde bahsi geçen sigaranın tarife fiyatı 19 kuruşa tenezzül etmekte ve bu fiyata nazaran satış fiyatının ise şu suretle :

Kuruş	
19.00	Tarife fiyatı
0.50	2460 No. kanunun birinci maddesinin (A) fıkrasına göre müdafaa vergisi;
0.50	3828 No. kanuna göre bir misil zam;
1.00	4040 No. kanunun 27 nci maddesinin (I) işaretli bendinin (A) fıkrası mucibince zam;
6.00	4226 sayılı kanunun 7 nci maddesinin (I) işaretli bendinin (A) fıkrası mucibince;
27.00	

27 kuruş olarak tesbiti zarureti ile karşılaşılmaktadır.

İşte yukarıda arzolunan mahzurları bertaraf etmek maksadiyle, tütün ve mamulâtının her nevinden hâlihazır satış tarifelerine nazaran alınmakta bulunan müdafaa vergisi ve zamları hesap edilip Gümrük ve İnhisarlar Vekâletiyle de mutabık kalınarak merbut kanun lâyihasının birinci maddesinde mezkûr satış bedellerinin yüzde otuz beşinin müdafaa vergisi olarak ayrılacağı hükme bağlanmış ve muvakkat maddede aynı nispetin 1 . VI . 1944 tarihinden bu kanunun neşredileceği tarihe kadar geçen zaman zarfında satılmış bulunan mamulâtın vergilerine dahi tatbik olunacağı tasrih edilmiş bulunmaktadır. Muvakkat maddenin 1942 ve 1943 malî yıllarında satılmış bulunan tütün ve mamulâtına ait müdafaa vergilerinin gayrisâfi hâsılatının yüzde otuz dördü üzerinden yeniden hesap ve tefrik edileceği hakkında ihtiva ettiği hüküm ise mezkûr yıllarda câri olan tarife fiyatları üzerinden hatalı bir noktai nazarla noksan hesap edilmiş müdafaa ve vergilerinin ıslahı maksadına ve gümrük ve İnhisarlar Vekâletiyle mutabık kalmarak hesaplara istinat etmektedir.

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
G. ve İ. Encümeni
Esas No. 1/353
Karar No. 13

27 . XII . 1944

Yüksek Reisliğe

Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunda değişiklik yapılması için Maliye Vekilliğince hazırlanan ve 28 . IX . 1944 günlü İcra Vekilleri Heyeti kararı üzere 2 İlkteşrin 1944 tarih ve 6/2603 sayılı Başvekillik tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası ilgili vekâletler mümessilleri hazır bulunduğu halde encümenimizde görüşüldü.

Verilen izahata ve kanun lâyihası gerekçesinden anlaşıldığına göre yürürlükte bulunan 2460 sayılı kanun tütün ve mamulâtından alınacak müdafaa vergisinden paket tarife fiatlariyle her paket içindeki sigara sayısı veya tütün ağırlığı gözetilerek hesaplanmasını amirdir. 3828 sayılı kanun bu suretle hesaplanacak vergilere bir kat zam yapılmış, 4040 ve 4226 sayılı kanunlarla konulan olağanüstü artırmalar ise ayni maddelerin tarife fiatlarına dayatılmıştır. Kanun gerekçesinde etraflıca anlatıldığı gibi bu hal bir yandan verginin hesaplanmasını güçleştirmekte, bir yandan da tütün ve yapraklarında çeşitlerin özellik, güzellik ve sürümleriyle uygun tarife değişmelerine ve fiat indirmelerine engel olmaktadır.

Bu güçlükleri ortadan kaldırmak üzere müdafaa vergisinin satış bedellerinin yüzde otuz beşi olarak tesbiti için Gümrük ve İnhisarlar Vekilliğinin de mutabakatı ile hazırlanan kanun lâyihası encümenimizce de uygun görülmüştür.

Havalesi uyarınca Maliye ve Bütçe Encümenlerine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

G. ve İn. En. Rs.	M. M.	Kâtip
Mardin	Rize	Seyhan
S. Düzgören	*K. Kamû*	*Ş. İşcen*
Amasya	Çanakkale	Erzurum
N. Aktın	*A. Kamçıl*	*H. M. Göle*
Eskişehir	Gazianteb	Kocaeli
İ. Özdamar	*C. S. Barlas*	*A. Dikmen*
Malatya	Malatya	Ordu
H. Sağıroğlu	*O. Taner*	*H. Yalman*
Samsun	Samsun	Tekirdağ
S. Erbay	*N. Öztuzcu*	*N. Trak*
Tekirdağ		Yozgad
E. Pekel		*C. Arat*

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye Encümeni
Esas No. 1/353
Karar No. 5

3 . I . 1945

Yüksek Reisliğe

Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun tadiline dair Maliye Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 28 . IX . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Gümrük ve İnhisarlar Encümeni mazbatası ile birlikte Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekâletleri mümessillerinin huzurlariyle tetkik ve müzakere olundu.

Hükümetin mucip sebepler lâyihası ve Gümrük ve İnhisarlar Encümeni mazbatası yerinde görülerek lâyiha esas itibariyle kabul edilmiştir. Yazılışa ait değişiklikler maddelerde görüleceği üzere ayrıca izahı gerektirecek önemde değildir.

Havalesi mucibince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Afyon K.	Antalya	Burdur
İ. H. Baltacıoğlu	*Dr. G. Kahraman*	*Ş. Engineri*
İzmir	Kayseri	Malatya
Ş. Adalan	*Ö. Taşçıoğlu*	*M. N. Zabcı*
Tekirdağ		Zonguldak
E. Ataç		*Y. Z. Özençi*

Maliye En. Rs.	M. M.	Kâtip
İstanbul	Aydın	Ankara
A. Bayındır	*A. Menderes*	*M. Aksoley*

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/353
Karar No. 36

13 . III . 1945

Yüksek Reisliğe

Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun değiştirilmesine dair Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 2 Ekim 1944 tarihli ve 6/2603 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Gümrük ve İnhisarlar ve Maliye Encümenleri mazbatalariyle birlikte Encümenimize verilmekle Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Suat Hayri Ürgüblü ve Maliye Bakanlığı adına Vasıtalı Vergiler Umum Müdürü hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü.

Hükümetin gerekçesi ile Encümenler mazbataları incelendi. Bu kanun tasarısının meydana getirilmesini gerektiren sebeplerle alınan izahlar yerinde görülerek tütünden alınacak müdafaa vergisinin bugünkü gelirini düşürmeden tütün satış fiyatlarının ihtiyaçlara göre düzenlenmesini kolayca sağlayacak olan bu tasarı Maliye Encümeninin değiştirişi dairesinde Encümenimizce de onanmış ve esasa dokunmayan bazı kelime ve tertip değişiklikleri yapılmıştır.

Kamutayın onayına konmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Reis	Reis V.	Bu M. M.
Kastamonu	Edirne	Bitlis
T. Coşkan	*M. N. Gündüzalp*	*B. Osma*
Kâtip		
İstanbul	Aydın	Bolu
F. Öymen	*Gl. R. Alpman*	*Dr. Z. Ülgen*
Diyarbakır	Diyarbakır	Giresun
R. Bekit	*Ş. Uluğ*	*M. Akkaya*
Giresun	Hatay	İstanbul
A. Sayar	*H. Selçuk*	*H. Ülkmen*
İstanbul	İzmir	Kayseri
H. Kortel	*M. Birsel*	*F. Baysal*
Kütahya	Manisa	Rize
H. Pekcan	*F. Kurdoğlu*	*T. B. Balta*
Urfa	Yozgad	Zonguldak
E. Tekeli	*A. Sungur*	*E. Erişirgil*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ	MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ	BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ
Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun tadiline dair kanun lâyihası	*Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 2460 sayılı kanunun tadiline dair kanun lâyihası*	*Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki kanunu değiştiren kanun tasarısı*
MADDE 1. — Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 30 . V . 1934 tarih ve 2460 sayılı kanunun birinci maddesinin «A» fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: A) Tütün ve mamulâtının (Enfiye ve tömbeki dâhil) satış bedellerinin yüzde otuz beşi müdafaa vergisi olarak tefrik edilir.	MADDE 1. — Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 30 . V . 1934 tarih ve 2460 sayılı kanunun birinci maddesinin «A» fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: A) Tütün (Enfiye dâhil) ve tömbeki mamulâtının satış bedellerinin yüzde otuz beşi müdafaa vergisi olarak ayrılır.	MADDE 1. — Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkındaki 28 . V . 1934 tarihli ve 2460 sayılı kanunun birinci maddesinin (A) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: A) Tütün (Enfiye dâhil) ve tömbeki mamullerinin satış bedellerinin yüzde otuz beşi müdafaa vergisi olarak ayrılır.)
MADDE 2. — Fevkalâde vaziyet dolayısiyle bazı vergi ve resimlere zam icrasına ve bazı maddelerin mükellefiyet mevzuuna dair alınmasına 17.V.1940 tarihli ve 3828 sayılı kanunun 12 nci maddesinin «A» fıkrasiyle bu kanuna ek 29 . V . 1941 tarihli ve 4040 sayılı kanunun 27 nci maddesinin (I) işaretli 27 . V . 1942 tarihli ve 4226 sayılı kanunun 7 nci maddesinin tütün ve mmaulâtma taalluk eden (I) işaretli bentleri kaldırılmıştır.	MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 2. — Hükümet tasarısının ikinci maddesi aynen.
MUVAKKAT MADDE — 2460, 3828, 4040 ve 4226 sayılı kanunlar mucibince 1942 ve 1943 malî yıllarında tütün ve mamulâtından alınmış olan müdafaa vergileri mezkûr yıllar gayrisâfi satış hasılatının yüzde otuz dördü alınarak yeniden hesap vé tefrik olunur. 1 Haziran 1944 tarihinden işbu kanunun neşri tarihine kadar satılan tütün ve mamulâtına ait müdafaa vergileri birinci madde hükmüne tâbidir.	MUVAKKAT MADDE — 2460, 3828, 4040 ve 4226 sayılı kanunlar mucibince 1942 ve 1943 malî yıllarında tütün mamulâtından alınmış olan müdafaa vergileri mezkûr yıllar gayri safi satış hasılâtının yüzde otuz dördü alınarak yeniden hesap ve tefrik olunur. 1 Haziran 1944 tarihinden işbu kanunun neşri tarihine kadar satılan tütün ve mamulâtına ait müdafaa vergileri birinci madde hükmüne tâbidir.	GEÇİCİ MADDE — 2460, 3828, 4040 ve 4226 sayılı kanunlar gereğince 1942 ve 1943 malî yıllarında tütün mamûllerinden alınmış olan müdafaa vergileri adı geçen yıllar gayri safi satış gelirlerinnin yüzde otuz dördü alınarak yeniden hesaplanıp ayrılır. 1 Haziran 1944 tarihinden bu kanunun yayım tarihine kadar satılan tütün ve mamûllerine ait müdafaa vergileri hakkında da birinci madde hükmü tatbik olunur.

Hü.	Mal. E.	B. E.
MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.	MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 3. — Bu kanun yayım tarihinden yürürlüğe girer.
MADDE 4. — Bu kanunun icrasına Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekilleri memurdur.	MADDE 4. — Hükümetin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları yürütür.

28 . IX . 1944

Bş. V.	Ad. V.
Ş. Saracoğlu	*R. Türel*
M. M. V.	Da. V.
A. R. Artunkal	
Ha. V.	Ma. V.
H. Saka	*N. E. Sümer*
Mf. V.	Na. V.
Yücel	*Sırrı Day*
İk. V.	S. İ. M. V.
Fuad Sirmen	*Dr. H. Alataş*
G. İ. V.	Zr. V.
Suad H. Ürgüblü	
Mü. V.	Ti. V.
A. F. Cebesoy	*C. S. Siren*

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/387)

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Umum Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71-303 6/145

18 . I . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İnhisarlar Umum Müdürlünün 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 17 . I . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesi ve ilişikleriyle birlikte sunulmuş olduğunu arzederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Zammın mucip sebepleri

F.	M.	
5	3	Tenvir: Umumiyetle tenvirat tarifelerinin fazlalaşması ve gaz ile tenvir olunan mahallerde gazın mubayaa fiyatlarında husule gelen tereffü yüzünden bu tertibe daha (6 000) liranın ilâvesine mecburiyet görülmüştür.
	5	Müteferrika: Levazım ve eşya fiyatlarında geçen senelere nazaran husule gelen fiyat farkları, pasif korunma dolayısiyle alınmasına lüzum görülen eşya ve levazım ve korunma vaziyetinin mubayaasını icabettirdiği bir çok eşya ile nakil masrafları beden terbiyesi için mubayaa olunan eşya ve levazım bedellerinde görülen fazlalık dolayısiyle bu tertibe daha (50 000) liranın ilâvesine zaruret hâsıl olmuştur.
7	2	Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları: İdarî zaruretler dolayısiyle yapılan mükâleme ücretlerinde görülen fazlalık ve bazı yerlerde işlerin icabı yeniden tesisine ihtiyaç hâsıl olan telefonlara ait masarif ile yeni binalara naklolunan telefonların tesisi masraflarını mevcut tahsisatın karşılamıyacağı anlaşıldığından bu tertibe daha (15 000) liranın ilâvesine lüzum görülmüştür.
8		Kira bedeli: Bu sene Ege hariç, tütün mıntakalarından alınan tahrir neticeleri ıslahatta geçen seneye nazaran mühim fazlalık olduğunu gösterdiği gibi yeniden kiralanan depoların kira bedelleri de yüksekçe olduğu ve rüskirat fabrikalariyle çay - kahve için yeniden depolar tutulması ihtimal dahili bulunduğu da gözönünde tutularak bu işler ile mülhakat idarelerinde bu sene mamulât stoklarının arttırılması neticesinde yeniden tutulmasına lüzum görülen ambar ve depolar ile bazı idarehane binalarının gayri kabili iskân

F.	M.	
		bulunmasından yeni mahallere nakline zaruret bulunmuş olması dolayısiyle fazla verilecek kira bedelleri için bu tertibe daha (30 000) liranın ilâvesine ihtiyaç görülmüştür.
15		Tecrübe, ıslah ve mücadele masrafları: Tohum standartlama programımıza tevfikan her yıl açılması mukarrer olan örnek fideliklerinin görülen lüzum üzerine miktar ve saha itibariyle arttırılması fazla masraf ihtiyacını mucip olmaktadır. Aynı zamanda tütün ekim bölgelerinde ıslah edilmiş tohumların dağıtılması ekim, dikim, kırım, kurutma ve hastalık ve zararlı böceklerin önlenmesine mâtuf tedbirlerin alınması için vazifelendirilen memurlarımızın bilhassa nakil vasıtalarının pahalılığı yüzünden ihtiyar ettikleri seyahat masrafları da artmış olduğundan bu tertibe daha (5 000) lira ilâve edilmiştir.
16	1	Ekim ve yazma masrafları: Tahmin ve tartı işlerinde çalıştırılan memurlarımızın pahalılık yüzünden yüksek ücretle hayvan kiralamak mecburiyetinde kaldıklarından bu fazla sarfiyatı karşılamak üzere bu tertibe daha (10 000) liranın ilâvesine ihtiyaç görülmüştür
	2	Emanet ambarları: Tüccar elinde geçen yıllar mahsullerinden hayli miktarda satılmamış stok bulunduğundan rağbetin azlığı ile 1944 yılı mahsulünün kısa bir müddet içinde satılmaması ihtimali mevcut olduğundan ekici elinde mubayaa harici kalacak miktarı muhafazaya ve bakımlarını temine halen kiramız altında bulunan ambarların kâfi gelmiyeceği ve bu sebeple yeni ambarlar tedarik etmek mecburiyetinde kalınacağı gibi bu nispette bekçi, amele gibi müstahdemine de ihtiyaç olacağından bu fazla masrafları bütçedeki tahsisat ile karşılamak mümkün görülmediğinden bu tertibe daha (10 000) liranın ilâvesi zaruri görülmüştür.
25		Neşir ve propaganda ve sergi masrafları: İzmir Fuarında yapılan büyük tadilât ile 30.VIII.1944 bayramında ihtiyar edilen masrafları ve reklâm olarak dağıtılan sigaraların maliyet fiyatlarında geçen seneye nazaran mevcut tezayüdü karşılamak üzere daha (10 000) liranın ilâvesine ihtiyaç görülmüştür.

Tenzilin mucip sebepleri

Yıl içindeki sarfiyat gözönünde bulundurularak bütçenin 6, 10/1, 11, 12, 23, 27 nci fasıllarında tasarrufu umulan ceman 136 000 lira tenzil edilmek suretiyle işbu kanun lâyihası tanzim olunmuştur.

Munzam tahsisatın mucip sebebpleri

F.	M.	
3		4178, 4598 sayılı kararlar gereğince verilecek çocuk zamları: 4598 sayılı kanunun 6 ncı maddesi gereğince İkinci teşrin 1944 ayından itibaren çocuk başına verilecek beşer lira zammın 7 aylık tutarı bulunan 187 500 lirayı karşılamak üzere bu tertibe ilâve edilmiştir.
7		Posta ve telgraf ücretleri: 4646, 4647 sayılı kanunların muvakkat birinci maddesi gereğince 1944 malî yılından itibaren % 50 ye çıkarılmış olan resmî ücretlerin mer'i tarifeye göre farkını teşkil eden 123 119 liranın tediyesini teminen teklif olunmuştur.
13		İnşa ve tamir işleri: Halkın hafif alkollü içkilere alıştırılması suretiyle ağır alkollü içki istihlâkinin önlenmesi

F. M.

millî bir dâva olarak ele alınmış bulunduğundan piyasaya bol miktarda şarap ve bira verilmesi gerekmektedir.

Bu sebeple Ankara ve İstanbul Bira fabrikalariyle Tekirdağ ve İzmir Şarap Fabrikalarının genişletilmesine, yeni bir bira fabrikası kurulmasına, başlıca üzüm bölgelerinde şaraphaneler açılmasına varılması hedef tutulan imalât miktarlarına ulaşılması için istihsal kapasitelerinin gerekli hadlere çıkarılmasına ve inşaat işlerinin yaz kampanyasından evvel ve zamanında yetişmesini teminen 1945 takvim yılı inşaat mevsiminin ilk aylarından da istifade edilmesine zaruret vardır.

Bu sebeple mühim toprak ürünlerimizden olan üzümlerimizin değerlendirilmesinde sağlanacak olduğu gibi İnhisarlar varidatı da artacak ve bu uğurda yapılacak masraflar fazlasiyle Hzineye ödenecektir.

Bundan başka İnhisarlar işletmelerinin daha iyi ve verimli hale getirilmesi ve işlerin daha iyi yürütülebilmesi için de ayrıca Kabataş, Diyarbakır, Erzincan idarehane ve ambarlarının Samsun ve Bafra tütün depolarının ve tütün ve müskirat fabrikalarında derpiş edilen inşaat ve tamiratın yaptırılmasında şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu sebeple 13 ncü fasla 2 000 000 lira munzam tahsisat ilâvesine lüzum hâsıl olmuştur.

Fevkalâde tahsisatın mucip sebepleri

22 A 4306 sayılı kanun mucibince Devletçe parasız verilen giyim eşyası bedeline bilûmum masraflar :

Merkez ve mülhakatımızda 4306 sayılı kanun gereğince tevzi edilen giyim eşyasına ait toplanan listeleri yekûnu ile bu uğurda mutemetlerce yapılan masrafları karşılamak üzere 1944 bütçesinde yeniden açılan 22/A ncı fasla 300 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

22 B 4599 sayılı kanun hükümlerine göre yapılacak yardımlar :

İdaremiz memur ve müstahdemleri yekûnu 5818 olduğuna göre bir aylık aynî yardım parasının 87 270 liraya baliğ olacağı hesap edilerek 4599 sayılı kanun mucibince Temmuz 1944 den itibaren tediyesine başlanan aynî yardımın on bir aylık miktarı 959 970 liraya baliğ olmakta ise de tasarruflar gözönünde bulundurularak 900 000 lira kabul edilmiştir. Bu miktarı karşılamak üzere bütçede tasarruf imkânı bulunamamış olduğundan 1944 bütçesinde bu namla yeniden açılan 22 nci fasla 900 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

4 A 4598 sayılı kanun gereğince doğum ve ölüm dolayısiyle yapılması icabeden yardımları karşılamak üzere Nüfus ve İnhisar Memurlarına Yardım Cemiyetinin istatistikleri

4 B nazarı dikkate alınmak suretiyle yeniden açılacak bu tertiplere 64 800 lira tahsisat konulması lâzımgeldiği anlaşılmıştır.

Munzam ve fevkalâde olarak verilecek ceman 3 575 419 lira tahsisat varidat bütçesinde husule gelen fazlalar ile karşılanacaktır.

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/387
Karar No. 37

13 . III . 1945

Yüksek Başkanlığa

İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı bütçe kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 18 . I . 1945 tarihli ve 6/145 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Encümenimize verilmekle Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Suat Hayri Ürgüblü hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

Muhtelif eşya ve malzeme fiyatlarının yükselmesi, yeniden kurulan ve yeni binalara aktarılan telefon kurma masrafları, iş hacminin çoğalması yüzünden yeniden depolar kiralanması gibi sebeplerle yetmiyeceği anlaşılan ödeneklerin yeter dereceye çıkarılması için ödeneklerden artık kalması umulan fasıllardan (136 000) liralık aktarma yapılmasını, doğum ve ölüm yardımlariyle diğer yardımlar gibi türlü kanunların koyduğu ödevleri yerine getirmek için yeniden açılan tertiplere (1 264 800) lira olağanüstü ödenek verilmesini, Ankara ve İstanbul Bira fabrikalariyle Tekirdağ ve İzmir Şarap fabrikalarının genişletilmesi ve Adana'da kurulmakta olan bira fabrikasiyle muhtelif bölgelerde kurulan şaraphaneler inşaatının 1945 yılı inşaat mevsiminin ilk aylarında da devamını ve bunların biran evvel bitirilmesini sağlamak için inşaat ve tamirat işlerine (2 000 000), çocuk zammına (187 500), kanun ile arttırılmış bulunan posta ve telgraf ücretlerine (123 119) lira daha munzam ödenek verilmesini, nakil vasıtaları kadrosuna yeniden bazı vasıtaların eklenmesi ve (A) işareti cetvelin üçüncü faslının 4178 ve 4598 sayılı kanun hükümlerine göre yeniden yazılmasını sağlamak maksatlariyle bu tasarının hazırlandığı yapılan incelemelerden anlaşılmış ve görüşmeler sonunda alınan izahlara göre bu ödeneklerin munzam ve olağanüstü kısımlarının Umum Müdürlük 1944 bütçelerinin gelir fazlasiyle karşılanacağı ve istenilen ödeneklerin yerinde ve tekel gelirinin çoğalmasını destekliyeceği görülmüş olduğundan Encümenimizce de Hükümet teklifi olduğu gibi kabul edilmiş, yalnız tasarı ve cetvellerde usule ve yazıya ait bazı değişiklikler yapılmıştır.

Kamutayın onayına konulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Reis	Reis V.	Bu M. M.
Kastamonu	Edirne	Bitlis
T. Coşkan	*N. Gündüzalp*	*B. Osma*
Kâtip		
İstanbul	Aydın	Bolu
F. Öymen	*Gl. R. Alpman*	*Dr. Z. Ülgen*
Diyarbakır	Diyarbakır	Giresun
R. Bekit	*Ş. Uluğ*	*M. Akkaya*
Giresun	Hatay	İstanbul
A. Sayar	*H. Selçuk*	*H. Kortel*
İzmir	Kayseri	Manisa
M. Birsel	*F. Baysal*	*F. Kurdoğlu*
Rize		Urfa
T. B. Balta		*E. Tekeli*
Yozgad		Zonguldak
A. Sungur		*E. Erişirgil*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (I) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (136 000) liralık münakale yapılmıştır.

MADDE 2. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde gösterilen tertiplerine (2 310 619) lira munzam tahsisat verilmiştir.

MADDE 3. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere (1 264 800) lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

MADDE 4. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin nakil vasıtaları kadroları ilâve edilmiştir.

MADDE 5. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde yazılı 3 ncü faslın unvanı (4178, 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zamları) şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 7. — Bu kanun hükümlerini icraya Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları memurdur.

17 . I . 1945

Bş. B.	Ad. B.	M. M. B.
Ş. Saracoğlu	*R. Türel*	*A. R. Artunkal*
Da. B.	Ha. B.	Ma. B.
Hilmi Uran		*N. E. Sümer*
Mf. B.	Na. B.	İk. B.
Yücel	*Sırrı Day*	*Fuad Sirmen*
S. İ. M. B.	G. İ. B.	Zr. B.
Dr. H. Alataş	*Suad H. Ürgüblü*	*Ş. R. Hatipoğlu*
Mü B.		Ti. B.
A. F. Cebesoy		*C. S. Siren*

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (136 000) liralık münakale yapılmıştır.

MADDE 2. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (2 310 619) lira munzam ödenek verilmiştir.

MADDE 3. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı bütçe kanununa bağlı(A) işaretli cetvelde, ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı ve yeniden açılan tertiplere (1 264 800) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 4. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin nakil vasıtaları eklenmiştir.

MADDE 5. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde yazılı üçüncü faslın adı (4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zammı) şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunu Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar Bakanları yürütür.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Tenzil Lira	Zam Lira
5	3	Tenvir		6 000
	5	Müteferrika		50 000
		Fasıl yekûnu		**56 000**
6		Matbu evrak ve defterler	24 000	
7	2	Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları		15 000
8		Kira bedeli		30 000
10	1	Daimî memuriyet harcırahı	50 000	
11		Melbusat	33 000	
12		Tedavi, yol ve saire masrafları	10 000	
15		Tecrübe, ıslah ve mücadele masrafları		5 000
16	1	Ekim ve yazma masrafları		10 000
	2	Emanet ambarları		10 000
		Fasıl yekûnu		**20 000**
23		Staj ve tahsil masrafları	15 000	
25		Neşir ve propaganda ve sergi masrafları		10 000
27		4250 sayılı kanun gereğince şarapçılara verilecek prim ve yapılacak sair tediyeler	4 000	
		Yekûn	**136 000**	**136 000**

[2] SAYILI CETVEL

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Lira
3		4178, 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zamları	187 500
7	1	Posta ve telgraf ücretleri	123 119
13		İnşa ve tamir işleri	2 000 000
		Yekûn	**2 310 619**

[3] SAYILI CETVEL

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Lira
4/A		4598 sayılı kanun gereğince doğum dolayısiyle yapılacak yardım	36 000
4/B		4598 sayılı kanun gereğince ölüm dolayısiyle yapılacak yardım	28 800
22/A		4306 sayılı kanun mucibince Devletçe parasız verilen giyim eşyası bedeli ile bilûmum masraflar	300 000
22/B		4599 sayılı kanun hükümlerine göre yapılacak yardımlar	900 000
		YEKÛN	**1 264 800**

[4] SAYILI CETVEL

1944 malî yılı nakil vasıtaları kadrosuna ilâve edilen nakil vasıtaları

Aded	Nev'i	Tahsis edildiği işin mahiyeti
12	Kamyon	İstanbul Nakliyat Ş. idare emteasının taşınması için
	Arabalar :	
1	Çift atlı yük arabası	Tatava Kereste atelyesi
1	» » servis »	İzmir Şarap fabrikası
1	» » » »	Rize Kereste »
1	» » binek »	Adana Tütün » [1]
1	» » » »	Malatya » »
1	» » » »	İzmir Buca ıslah istasyonu
1	» » yük »	Yavşan Tuzlası (Su ihtiyacını teminen)
1	tek » su »	Çankırı » » » »
1	» » yük »	» » » » »
1	çift » » »	Sekili » » » »
10		
	Atlar :	
2	At	Tatava Kereste atelyesi (Arabaya koşulmak üzere)
2	»	İzmir Şarap fabrikası » » »
2	»	Rize Kereste » » » »
2	»	Yavşan Tuzlası » » »
3	»	Buca Islah istasyonu » » »
2	»	Adana Tütün fabrikası » » »
2	»	Malatya » » » » »
2	»	Çankırı Tuzlası » » »
2	»	Sekili » » » »
19		

[1] *Şehir haricinde olduğundan şehirle ve hariçle olan muamele ve mubayaa işlerinin intacı için memurların hizmetinde kullanılmak üzere.*

Aded	Nev'i	Tahsis edildiği işin mahiyeti
	Bisikletler :	
4	Bisiklet	Konya Başmüdürlüğü (Karaman, Ereğli, Konya, Akşehir posta işlerinde kullanılmak üzere)
1	»	Ankara » (Posta işlerinde kullanılmak üzere)
1	»	Mersin Kahve, çay deposu » » » »
1	»	Balıkesir Başmüdürlüğü » » » »
7		

Bütçe Encümeninin değiştirişine bağlı cetveller

CETVEL [1]

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Tenzil edilen Lira	Zammedilen Lira
5		Büro masrafları		
	3	Tenvir		6 000
	5	Müteferrika		50 000
		Fasıl yekûnu		**56 000**
6		Matbu evrak ve defterler	24 000	
7		Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları		
	2	Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları		15 000
8		Kira bedeli		30 000
10		Harcırahlar		
	1	Daimî memuriyet harcırahı	50 000	
11		Melbusat	33 000	
12		Tedavi, yol vesaire masrafları	10 000	
15		Tecrübe, ıslâh ve mücadele masrafları		5 000
16		Kaçağı önleme ve kovalama masrafları		
	1	Ekim ve yama masrafları		10 000
	2	Emanet ambarları		10 000
		Fasıl yekûnu		**20 000**

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Tenzil edilen Lira	Zammedilen Lira
23		Staj ve tahsil masrafları	15 000	
25		Neşir ve propaganda ve sergi masrafları		10 000
27		4250 sayılı kanun gereğince şarapçılara verilecek prim ve yapılacak sair tediyeler	4 000	
		YEKÛN	**136 000**	**136 000**

CETVEL [2]

F.	M.	Tahsisatın nev'i	Lira
3		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zamları	187 500
7		Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları	
	1	Posta ve telgraf ücretleri	123 119
13		İnşa ve tamir işleri	2 000 000
		YEKÛN	**2 310 619**

Sıtma ile olağanüstü savaş hakkında kanun tasarısı ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/401)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Umum Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı: 71 - 321 6/485

3 . III . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılması hakkında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 1 . III . 1945 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arzederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı gerekçesi

Birinci dünya harbine takaddüm eden yıllarda, yurdumuzdaki sıtma vaziyeti, bu harbin doğurduğu bir çok yokluklar ve zorluklarla, daha tehlikeli bir hale girmiş ve bütün dünya üzerinde de büyük bir sahayı işgal eden sıtma andemisi, pandemik şekiller almıştır. Esasen uzun bir tarih boyunca en sıtmalı sahalardan biri olarak tanınmış olan yurdumuzda bu pandeminin tepkileri pek şümullü olmuş, gerek harp içinde ve gerekse bunu kovuşturan Millî Mücadele sıralarında ordumuzda ve halk arasında geniş sıtma salgınları başgöstermiş ve bilhassa büyük göçmen mübadelesi, yurdun en ücra yerlerinde bile sıtma tahribatının çok tehditkâr bir duruma girmesine sebep olmuştur. Bu vaziyet karşısında âcil ve esaslı tedbirler almayı kararlaştıran Cumhuriyet Hükümetimiz 1924 yılı sonlarında başlıyarak sıtma ile savaşmak üzere müstakil teşkilât meydana getirmiştir.

İlim ve tecrübenin verdiği neticelere dayanan ve sıtma ile savaşan her medeni memlekette kabul edilmiş olan, milletlerarası en son usullere dayanılarak kurulan bu savaşlar, ilk hamlelerde çok iyi sonuçlar vermiye başlamış ve savaş bölgelerinde dalak ve kan karineleriyle sıtma nispetleri derhal azalmış, sıtmanın sebep olduğu bir çok ferdî ve içtimai zararlar önlenmiş ve sıtma ölümleri asgari hadde indirilmişti.

Belli ve mahdut savaş mıntakalarında, muhtelif fennî usullerin teksif edilmiş bir surette tatbikiyle, elde edilen bu güzel neticeler, yurdun her tarafından bâriz bir surette hissedilip görüldüğünden, sıtmalı bulunan diğer ellerimizin dahi, Hükümetin bu şefkat ve yardımından faydalanması pek haklı olarak düşünülmüş ve bu işin imkânlara göre tahakkuku için, her yıl savaş bölgeleri genişletilmiş ve 1925 yılında dört ile bağlı ve 331 köy ve (152 736) nüfus üzerinde çalışmaya başlıyan sıtma savaş teşkilâtı 1944 yılında 37 ili ve 4 630 köyü ve 3 600 000 nüfusu himayesine alıp faaliyetine devam etmekte bulunmuştur.

Yurdun bu derin ıstırap ve ihtiyacı karşısında savaş alanları sınırları genişletilirken, bir çok imkânsızlıklarda kendini göstermiye başlamış ve evvelce 1925 de de nüfus başına (63) kuruş isabet ettirerek yapılan savaş zamanla (32) kuruşa kadar inmiş ve artan pahalılığa rağmen 1943 yılında ancak nüfus başına (62) kuruş isabet edecek bir şekle girmiştir ki paranın bugünkü iştira kıymeti nazarı dikkate alınırsa bu rakamın ne derece küçük olduğu meydana çıkar.

Mücadele teşkilâtı kadrosu pek az artmakla beraber çalışma alanı çok genişlemiş olduğundan daha 1939 yılında pek büyük zorluklarla üzerine düşen görevi yapabilecek bir hale gelmiş ve bu suretle hem mücadelenin tam ve fennî bir şekilde tatbiki, hem sıtma tedavisi ve nâkil sivrisineklerin zararlarının önlenmesi gibi hususlar gittikçe hafiflemiye başlamıştır.

1939 dünya harbinin patlamasiyle, savaş işleri büsbütün güçleşmiş ve bu harbin yurdumuza yüklettiği çeşitli zaruretler karşısında, savaş tedbir ve faaliyetlerinin tatbik ve idaresinde bir duraklama ve kifayetsizlik belirmiş ve 1939 dan evvel elde edilmeye başlanan iyi neticeler de yavaş yavaş kaybolmıya yüz tutmuş ve 1940 sıtma salgını durumu daha ağırlaştırarak, tabipsizlik, memursuzluk, vasıtasızlık gibi mahrumiyetler içinde bulunan teşklâtı âdeta inmeli bir hale koymuştur.

Halbuki sıtma bir taraftan mütemadiyen ilerlemiştir. Geçen seneki sıtma ilâcı sarfiyatımız (6 800 000) tedavi dozudur. Bu miktar yurt içindeki sıtma sayısının hakikî miktarını göstermemekle beraber nüfusun üçte birisinin sıtmadan mustarip olduğunun bir delilini teşkil eder. Basit bir hesapla bir sıtmalının senede enaz 15 iş günü kaybettiği gözönünde tutulursa, yalnız 1944 yılı içinde halkımızın 100 milyon iş günü kaybından, enaz 300 milyon lira gibi bir zarara girdiği açıkça görülür. Bunun yanında millî bünyenin zaafı, çocukların tereddisi nüfus zıyaı, elde edilecek mahsul ve para veriminin azalması hesap edilirse, millî bünyemizin ve millî iktisadiyatın ne derece rahnedar olduğu kendiliğinden tezahür eder.

Yurdumuz, sıtma nâkili anofellerin yetişip yayılmasına çok müsait olan şartları haizdir ve bu, bütün yüzyıllarca böyle olmuştur. Bu halin kısa ve gayrikâfi tedbirlerle değiştirilmesi kabil olamıyacağı gibi, bataklık sahaların ıslahı ve ziraate elverişli hale getirilmesini istihdaf eden, geniş masraflı büyük arazi ve su işleri de başlıbaşına, sıtmanın azalmasına ve önlenmesine sebep olamıyacağından, gerek iktisadi durumumuz, gerek nüfus kesafetimiz ile, fikrî telâkki ve seviyemizin sıtmanın azalıp durmasında, başlıbaşına bir âmil olabilecek hal ve zamanın hulûlüne kadar, memleketimizde behemehal kuvvetli bir sıtma savaş teşkilâtı kurup devam ettirmiye muhtacız.

Sıtmanın yurdumuzdaki bugünkü durumuna bakacak olursak, elde mevcut normal savaş teşkilâtının bu azîm tahribatı kısmen bile tahdit etmiye imkân bulunmadığı gereği gibi tezahür eder. Bu sebeple yurt içinde sıtmanın intişar ve istilâsını ve sebep olduğu büyük zararları önlemek üzere mevcut sıtma mücadelesinin bugünkü durumunu mutlak surette ve hemen kuvvetlendirmek, bir taraftan da savaş haricinde kalan sahalarda bu teşkilâtı yapmak ve yaymak zorundayız. Bu maksatla, yalnız bugünün değil, önümüzdeki daha bir çok yılların başlıca sıhhi işi olacak bulunan, sıtma savaşını başaracak bir teşkilâtın kurulması ve bunun için lüzumlu unsurların yetiştirilip gerekli levazımı da temin edilinceye kadar 1945 yılı sıtma mevsiminin yeni yeni zararlar, telâfisi güç durumlar tevlit etmesine mâni olacak bütün yurda şamil olağanüstü bir sıtma savaşı yapmak lüzum ve zaruretini duymuş bulunuyoruz

Nitekim bu lüzum ve zaruret, yurdun bugünkü sıtma durumunu çeşitli yönlerden gözden geçirmek üzere, üniversite profesörleri, Gülhane, Yüksek Ziraat Enstitüsü Profesör ve Mütehassısları, Millî Müdafaa, Nafıa ve Ziraat Bakanlıklarının yüksek yetkili şahıslariyle Bakanlığımızın mütehassıs ve müfettişlerinden mürekkep olarak Şubat 1945 ayı içinde toplanan (Sıtma savaşı kongresi) üyeleri tarafından da hissedilmiş ve raporlarında ısrarla üzerinde durulmuştur. İşte bu büyük savaş içinde Bakanlığımızı yetkilemek üzere hazırlanan ve yüksek huzurunuza sunulan kanun ile, bir taraftan mevcut sıtma teşkilâtı kuvvetlendiriliyor, alanı genişletiliyor, bir taraftan da yeni mücadele bölgeleri kuruluyor. Buna imkân ve lüzum olmayan yerlerde de, mahallî sıhhat teşkilâtı, bazı muvakkat elemanlarla takviye ve mücadele vasıtalarından âzami şekilde istifade temin edilerek önümüzdeki sıtma mevsiminin zararları önlenmek isteniliyor.

1945 yılının sıtma mevsimine münhasır olacak olan, bu geçici tedbirlerin sona ereceği zamanlarda gelecek yıllar için daha esaslı teşkilât yapmak, ve bunun için elde bulunması zaruri olan tabip, ilâç, çeşitli malzeme gibi ihtiyaçları daha müsait şartlarla temin edebilecek durumun da gelmiş bulunacağı zan ve ümit edilmektedir.

Kısa bir zaman için ve olağanüstü zaruretler karşısında, muvakkat bir teşkilâtı sağlıyacak olan

bu kanunun uygunlanması ile; önümüzdeki 1945 yılında sıtmanın, genel faaliyetlerimizi felce uğratan tahribatının önleneceği ölümlerin azalacağı esasen sıtmasız gibi sayılıpta arizi olarak sıtma istilâsına uğrayan yerlerin yine eski sükûnete kavuşacağı, sıtması fazla yerlerin iztıraplarının azalacağı; ve hulâsa bugünkü sıtma durumunun gelecek sulh yıllarında kurulacak kuvvetli ve normal sıhhat mücadele teşkilâtı ile idare ve denetlenecek bir hale sokulacağı ve bu suretle alınan neticelerle de teşkilâtın ve sistemli bir sıtma mücadelesi yapılması imkânlarının elde edileceği umulmaktadır.

Bu kanun tasarısının mütalâasiyle de anlaşılacağı üzere, birinci madde ile önümüzdeki mevsimde olağanüstü bir sıtma savaşının yapılacağı tebarüz ettirilmekte ve ikinci madde ile olağanüstü sıtma savaşı yapılacak bölgelerin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit edileceği ve üçüncü madde ile de Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı, bu hususu sağlayacak her türlü tesis ve teşkillerin kurulmasına ve lüzumlu elemenların ödevlendirilmesine yetkili kılınmaktadır.

Bugünkü teşkilâtta çalışan unsurların kurulacak olan olağanüstü savaş ihtiyaçlarına kâfi gelmiyeceği, ve her ne kadar ordudaki hizmetlerinden terhis edilerek ödevlerine dönecek bir kısım tabipler varsa da bunlarla da ihtiyacın ancak bir kısmının temin edilebileceği tahakkuk etmiş olduğundan, serbest tabip ve eczacılarla sıhhat mensuplarının, diğer Devlet dairleri ile resmî kurumlar ve teşekküllerde çalışan tabip, eczacı vesair unsurların yerine göre bağlı oldukları bakanlıkların muvaffakatiyle bu yurt işinde yardımcı olarak ödevlendirilmesi imkânını hazırlamayı ve tercihan bulundukları kurumlar ve teşekküller çevresinde çalıştırılması ve bunlara yeter ücret ve tazminat verilmesi hususu 4 ncü madde ile tasrih edilmekte ve olağanüstü sıtma savaşı yapılan bölgelere dâhil illerde, valilerin mücadele işlerini denetlemeleri ve bizzat tedbirler almaları lüzumu belirtilmektedir.

Bu kanunun 5 nci maddesi sivrisinek üreten yerlerin ıslah ve menini âmirdir. Küçük ihmal ve lâkaydilerden husule gelen su birikintilerinin sıtma nâkili sivrisinek yetiştirmekte büyük bataklıklardan mühim olduğu düşünülmüş ve sıtma mücadele kanunlarında sivrisinek yatakları hakkında mevcut hükümlerin uygulanmasında karşılaşılmış olan zorluk ve indî tefsirleri önlemek bu olağanüstü savaşta herhangi bir karşılığa mahal kal- mamak ve yapılacak işleri kolaylaştırmak üzere bu madde daha vazih bir şekilde yazılmıştır.

Beşinci madde ile yurtta âni bir ilâç buhranı karşısında kalınmamak üzere; verilyen ilâçların mahalline sarfını temin etmek, yersiz israfların önüne geçmek, bilhassa sıtma ilâçlarının hudut dışına kaçırılmasına mâni olmak amaçları güdülmekte ve 7, 8, 9, 10 ncu maddelerle bu olağanüstü savaş için hazırlanan teşkilât kadrosu genel giderleri ve Bakanlar Kurulundan alınacak olan bu kadrolarda çalıştırılacaklara ve yeniden tavzif edilenlerle eski elemanlarımıza bu savaşın devamı süresince mesailerini takviye etmek, bilgi ve ihtisaslarından istifade olunacak bazı Devlet memurlarına bu savaşta verilecek munzam iş karşılığı olarak bir ücret veya ikramiye vermek hususunda Bakanlığımız yetkili kılınmaktadır.

Evvelce mücadele işlerinin malî hususları Bakanlığımızla, Maliye Bakanlığı arasında takarrür eden esaslar dahilinde teşkil olunan bir sıtma mesul muhasipliği tarafından idare olunmakta ve bütün giderler 839 sayılı Sıtma Kanununun 16 ncı maddesi gereğince, sarftan sonra Divan vizesine tâbi tutulmakta idi. 13 sene kadar uzun bir zaman tatbikatta pek çok kolaylıklar sağlamış bulunan bu teşekkül, bilâhare sıtma işlerinin normal malî sistemler dahilinde yürütülmesi kararlaştırılarak ilga edilmiş ve yeni sistemin çok hızlı yürümesi icabeden mücadele işlerinin vakit ve zamanı ile başarılmasını karşılayamadığı ve iş görme bakımından bir takım gecikmelere meydan verdiği görülmüştür.

Mesul muhasipliğin yeniden ihdası zaruretini duyan Bakanlığımızca bu hususu sağlayacak ayrı bir kanun tasarısı hazırlanacak olmakla beraber evvelki kolay ve seri sistemden şu yeni olağanüstü sıtma savaşı esnasında da istifade edilmesi düşünülmüş, ve yine aynı mütalâa ve sebeplerle Umumî Muhasebe Kanunu ile tahdit edilen avans miktarlarının da artırılması lüzumu 11 nci maddede derpiş edilmiştir.

Genel düşünceler arasında da tebarüz ettirildiği veçhile, bütün savaşlarda olduğu gibi sıtma savaşında da, süratle hareket etmek ve vakit ve zamanı ile halkın yardımına koşmak, en başta gelen bir zarurettir. Bir sıtma savaşında çalışan tabibin, kendi sahasındaki bütün halkı tanıması ve en kısa bir zamanda hastayı tedavi, veya sivrisinek yatağını bulup tesirlerini izale etmesi en mühim bir iştir. Aksi takdirde mücadelenin muvaffakiyeti daima aksamaya mahkûmdur. Bu bakımdan sıtma savaşında çabukluk, personelden daha mühim bi rrol oynamakta olduğundan mücadele işlerinde motörlü vasıtaların imkân olan yerlerde behemehal kullanılması şarttır. Nitekim bu teşkilâtın ilk kuruluşundaki muvaffakiyetleri sağlayan unsurlardan birisi de bu olmuş ve sonraları zuhura gelen buhranlar ve malî tahditler motör tedariki imkânlarını ortadan kaldırmış ve bir günde 8 - 10 köyün imdadına yetişmek yerine hayvan ve araba ile günde ancak 1 - 2 köye gitmek mümkün olabilmiştir. Hiç şüphe yok ki, motorlaşan bir teşkilâtta gerek genel gider ve gerekse personel bakımından pek çok tasarruflar yapılacak ve 3 - 4 memurun yapacağı iş, tek bir memurla daha kolay ve daha iyi yapılmış olacaktır. Bu nokta üzerinde Bakanlığımızı ısrarla durmağa sevkeden nasıl ve ne çeşit bir vasıta ile olursa olsun mücadele işlerini çok hızlı yürümesi hususundaki zaruret ve mecburiyetlerdir.

Bundan başka resmî mübayaalar için 2490 sayılı artırma, eksiltme ve 3827 sayılı nakil vasıtaları kanunlarının koydukları kayıtlara riayet mecburi ise de, içinde bulunduğumuz bu olağanssttü zamanlarda istenilen evsafta motörlü vasıta ve gerekli malzemenin tedariki imkânsız hale geçmesi ve herhangi bir maddenin de bu kanunlar hükümlerine göre ilânı yapılıp müracaat sağlanıncaya kadar piyasadan çekildiği ve başka ellere geçtiği görülmüştür ve hattâ 3827 sayılı kanun gereğince hizmet arabalarının lüzumlu şartlarını taşıyan herhangi bir nakil vasıtası bulamamak yüzünden 4 senedir Bakanlığımız sıtma mücadele teşkilâtında hurda hale gelmiş nakil vasıtalarını tebdil imkânını bulamamıştır.

Çok büyük kolaylıklar sağlayacağını kuvvetle ümit ve tahmin ettiğimiz bu hususlar, bu kanunun 12 nci maddesi ile temin ve tebarüz ettirilmek istenilmiştir.

Kanunun 13, 14, 15, 16, 17, 18 ve 19 ncu maddelerinde yazılı cezai hükümler, kanunun tatbikatında mükellef oldukları işleri kasten veya ihmalen yapmıyanlar veyahut yasak edilen işleri yapanlar, yaptıranlarla yapmağa teşebbüs edenler hakkında düşünülmüş mâni tedbirlerden olup mücadelenin başarısını sağlayacak esasları ihtiva etmektedir.

Sıtma müralele teşkilâtında çalışan tabip ve sair memurların vazifelerinde istikrarın temini, muvaffakiyet bakımından çok önemli olmakla beraber, müradele işlerinin nihayet bir sağlık kalkınma savaşı ve bilhassa sınırlarımızı koruyacak orduya sağlam ve zinde yurtdaş teminine mâtuf bir hizmet olması da gözönüne alınırsa, bu işte çalışanların genel seferberlik dışındaki yedek askerlik hizmetlerinden tehirli sayılmalarının ne kadar lüzumlu oldulu kendiliğinden tezahür edeceği cihetle, bu hususun sağlanması 20 nci maddenin hükümleri arasına konulmuştur.

Her ne kadar belirli zaman sürecek olan bu olağanüstü savaşın sonunda kanun hükümleri yürürlükten kalkacaksa da, henüz sonuçlandırılmamış olan cezai, idari, malî muameleler hakkında, yine bu kanunda yazılı hükümlerin uygunlanması zaruri görülmüş ve 23 ncü madde ile bu keyfiyet sağlanmıştır.

Adliye, Bütçe, Dahiliye, Millî Müdafaa, Nafıa, Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Ziraat Encümenlerinden seçilen 5 er üyeden kurulan Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.
Muvakkat Encümen
Esas No. 1/401
Karar No. 2

16 . III . 1945

Yüksek Başkanlığa

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılması hakkında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca hazırlanan ve Kamutayca 5 . III . 1945 tarihinde bir Muvakkat Encümence görüşülmesi kararlaştırılan kanun tasarısı Encümenimizce Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanı Sayın Dr. Sadi Konuk hazır olduğu halde görüşüldü ve incelendi.

Bilinen tarih boyunca bütün memlekette sürekli ve şiddetli tahripler yapan sıtma son yıllarda yaygın bir şekil almıştır. Bu yüzden doğan endişe Büyük Meclisce her türlü sebep ve fırsatlarla belli edilmiş ve afet halini alan bu hastalıkla sıkı savaş yapılması için yeni hareketler gösterilmesi Milletvekillerince büyük bir hassasiyetle beklenmekte bulunmuş olduğundan Encümenimiz tasarıyı memnuniyetle karşılamıştır.

Tasarının umumî heyeti üzerinde yapılan görüşmelerde esas olarak dokunulan noktaları aşağıda birer birer saymayı hem lüzumlu hem de faydalı sayıyoruz.

I - Sıtma savaşında ilmin en son görüşlerine uyularak başvurulan çareler üç esasla ifade edilmektedir.

A) Sıtmalı kimseyi tedavi etmek;

B) Sıtmayı nakleden sineğe karşı savaş açmak;

C) Sıtmayı nakleden sineğin üreyebileceği yerleri ıslah etmek.

Encümenimizde tasarının umumî heyeti görüşülürken yeni tasarının daha ziyade sıtmayı tedavi etmek amacını güttüğü görülmüştür. Ancak; diğer iki esasın da üzerinde ehemmiyetle durulmuş ve zamanın darlığı, unsur eksikliği ve tahsisat azlığı gibi amiller gözönünde bulundurularak Hükümetin pek yakında ve daha geniş bir ölçüde sıtma ile savaş açması temenniye lâyık görülmüştür.

II - Yine bu müzakereler sırasında üyelerimizden bir kısmı sıtmanın genişlemesinde âmil olan çeltik ekiminin men'i üzerinde haklı olarak ısrar ve ehemmiyetle durmuşlardır.

Ancak : Elimizdeki tasarı munhasıran sıtma ile savaş yapılmasını istihdaf ettiğinden Büyük Meclisce birçok defalar ele alınan ve biran evvel halli istenilen ve büyük bir ehemmiyeti haiz bulunan çeltik dâvasının bu tasarı dışında mütalâa edilmesi ve Sıhhat ve Ziraat Bakanlıklarınca müştereken hazırlanıp Kamutaya sunulması beklenilen yeni Çeltik Kanunu tasarısının vakit geçirilmeden Kamutaya verilmesi Encümenimizce temenniye değer sayılmıştır.

Tasarının umumî heyeti hakkında uzun uzun görüşüldükten sonra verilen bir takrir üzerine tasarının ayrılacak sekiz kişilik bir tâli komisyonda önceden incelenip görüşülmesi Encümenimizce kabul edilmiş ve verilen karara göre ayrılan tâli komisyon tasarı üzerine incelemelerini bitirdikten sonra hazırladığı yeni metinle raporunu Encümenimize getirmiş ve maddelerin muvakkat Encümende görüşülmesi bu yeni metin üzerinde yapılmıştır.

Tasarının başlığı sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı olarak kabul edilmiş ve maddelerde olağanüstü sıtma savaşı tâbirinin yerine sıtma ile olağanüstü savaş konmuştur.

Birinci madde : Sıtmanın yurtta esasen genel sağlığı tehdit eden bir hastalık olması aşikâr bulunduğundan tasarının birinci maddesinin (genel sağlığı tehdit eden) cümlesi çıkarılmış ve işbu yerine, bu kanun denerek madde tadilen kabu ledilmiştir.

İkinci madde: Mıntaka tâbiri bölgeye çevrilmek suretiyle tasarının ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü madde: Bu madde, Hükümetin tasarısında yoktur. Esasen mevcut 839 numaralı Sıtma Mücadelesi Kanunu ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca yurdun bazı bölgelerinde sıtma mücadele mıntakaları tesis edilmiş ve bugüne kadar bu bölgelerde sıtma ile mücadele devam etmekte bulunmuştur. Bu tasarı ile de

mevcut sıtma mücadele mıntakalarında ve hem de yurdun diğer bazı bölgelerinde sıtma ile olağanüstü savaş yapılması ve bu yerlerin Bakanlar Kurulunca ilân edilmesi sağlanmaktadır. Bu vaziyete göre sıtma mücadele mıntakaları ve sıtma ile olağanüstü savaş bölgeleri ilân edilecek bölgeler dışında yurdun bazı yerlerinde sıtma ile ne şekilde mücadele yapılacağı keyfiyeti derpiş edilmemiş olduğundan encümenimiz bu mesele üzerinde eehmmiyetle durmuş ve bu gibi yerlerde sıtmanın genişlemesini önleyici bir tedbir olmak üzere sıtma ile olağanüstü savaşın süresince ve Sıhhat Bakanlığının teşkilât kurmasma hacet kalmaksızın idari makamlara yetki vermek bakımından 839 numaralı Sıtma Mücadelesi Kanununun tatbik edilmesini yerinde bulmuş ve bu sebepten bu madde tedvin edilerek ekseriyetçe kabul edilmiştir.

Dördüncü madde: Bu madde Hükümet tasarısının üçüncü maddesinin karşılığıdır. Bu maddede sıtma ile olağanüstü savaş yapılacak bölgelerde sıhhi tesis ve teşkiller kurmağa ve tedabir almağa diğer ilgili makamların da iştirakiyle Sıhhat Bakanlığı yetki almaktadır.

Sıhhat Bakanlığının sıtma ile olağanüstü savaş için bu sıhhi tesis ve teşkilleri bizzat kurması ve tedbirler alması gayet tabiidir. Ancak tasarıda bu işler için ilgili makamlarla müşterek tedbirler almağı derpiş etmesi hususu vazıh görülmediğinden encümenimizce ikinci fıkrayı sıtmalı büyük iş yerlerine sahip Bakanlıklar ve diğer bilûmum daire ve müesseselerin de bu sıhhi tesisleri Sıhhat ve İçtimai muavenet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine yapmak mecburiyetinde olduklarının aydınlatılması düşüncesiyle madde tevsi ve tadil edilmiştir.

Beşinci madde : Bu madde tasarının dördüncü maddesi olup sıtma ile olağanüstü savaşta Sıhhat Bakanlığı teşkilâtı dışında umumî ve mülhak bütçelerde veya özel idarelerle belediyelerde ve İktisadi Devlet Teşekküllerinde ve özel ve tüzel kişilere ait müesseselerde görev almış bulunan tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacılara ve serbest çalışan tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacılara görülecek lüzuma göre ödev yükliyen maddedir. Encümenimiz olağanüstü savaşta ödevin yalnız tababet ve şuabatı sanatları mensuplriyle eczacılara hasrını kâfi bulmamış bu savaşta kendilerinden istifade edilmesi düşünülen başka memur ve müstahdemlere de teşmilini yerinde bulmuştur.

Umumî Hifzıssıhha Kanununun 98 nci maddesinde (Sıtma mücadelesi hususi kanununa ve talimatnamelerine tevfikan icra olunur. Askerî makamlar Sıhhat Bakanlığınca kabul edilen esaslar Dâhilinde askerî kıtaat ve teşkilât da sıtma mücadelesi yaparlar ve yapılan tedbirleri sıtma mücadele reiselerine veya sıhhat müdürlüklerine bildirirler) denilmektedir. Sıtma ile olağanüstü savaşta tasarının gerektirdiği işleri ordu birliklerinin de yapması yerinde olacağı mütalâasına varan encümenimiz bu maddeye ordu birlikleri dâhil cümlesini ilâve etmiş ve madde böylece tadilen ve tevsian kabul olunmuştur.

Altıncı madde : Encümenimizce müstakillen madde haline konan bu mevzu Hükümet tasarısının 4 ncü maddesindeki hükmün benzeridir. Hükümet tasarısının 4 ncü maddesinde olağanüstü savaşta valilere ödev verilmekte olduğu halde bu hususta kıymetli yardımlarda bulunmaları melhuz olan müfettişi umumilere hiç bir ödev verilmediği görülmüştür. Ancak kanuni hükümlere göre müfettişi umumilerde yörütme yetgisi bulunmadığından bunların sıtma savaşına denetleyici olarak iştirak ettirilmeleri faydalı sayılmış ve madde bu hükmü ifade edecek şekilde yazılmıştır.

Yedinci madde : Bu madde tasarının beşinci maddesinin karşılığıdır. Madde sıtmalı bölgelerde, sıtmanın çoğalıp yayılmasından korkulan yerlerde zamanında alınacak tedbirleri ve yapılmaması lâzımgelen şeyleri tadat ettiğinden bu husus sıraya alınmış ve maddeye çeltik tarlası ve sulu tarla ilâve edilerek tadilen kabul edilmiştir.

Sekizinci madde : Tasarının altıncı maddesinin karşılığıdır. Bazı terim değişiklikleriyle bu madde aynen kabul edilmiştir.

Dokuzuncu madde : Tasarının 7 nci maddesi karşılığıdır. Bu madde ile bütçeye ilâvesi icabeden tahsisattan memur ve müstahdem maaş ve ücretlerinden gayri sıtma ile olağanüstü savaşın icabettirdiği diğer bilûmum masrafların da bu tahsisattan yapılabilmesini teminen maddeye ilâveler yapılarak tadil edilmiştir.

Onuncu madde : Tasarının 8 nci maddesi karşılığıdır. Bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On birinci madde : Tasarının 9 ncu maddesi karşılığıdır. Maddede sıtma ile olağanüstü sa-

vaşta çalıştırılacak sıtma mücadele teşkilâtındaki vazifeli doktorlara ve sağlık koruyucularıyle diğer müstahdemlere maaş ve ücretleriyle fevkalâde tahsisatları tutarının iki misli ikramiye verileceği yazılıdır. Encümenimiz bu savaşta çalıştırılacak mücadele teşkilâtı tabiplerine tasarıda olduğu gibi maaş ve fevkalâde tahsisatlarının iki misli ikramiye verilmesini yerinde bulmuş ve ancak az ücret alan sağlık koruyucularıyle diğer müstahdemlere ücret ve fevkalâde tahsisatlarının üç misli ikramiye verilmesini muvafık görerek maddeyi böylece tadil etmiştir.

1271 sayılı kanunun 2 nci maddesinde sayılı kimselere verilen ikramiyenin bu savaşta da iki kat olarak verilmesi savaşın muvaffakiyeti bakımından lüzumlu görüldüğünden maddeye buna dair bir fıkra da eklenmiştir.

On ikinci madde : Tasarının onuncu maddesi karşılığı olup bazı terim değişiklikleriyle ve savaş için verilecek ücret ve istihkakların olağanüstü savaş tahsisatından verileceğinin açıklatılması ve buna göre bir fıkra ilâvesiyle kabul edilmiştir.

On üçüncü madde : Tasarının on birinci maddesi karşılığıdır. Bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On dördüncü madde : Hükümet tasarısında ödevli olanlar arasına müfettişlumnmiler ve gurup reisleri de konmuştur. Ayrıca Hükümetin teklifinde sıtma ile olağanüstü savaşta çalışanlarla bu savaşta yürütme ve denetme ödevinde bulunanlara uygulanan inzıbat cezaları hakkında idarî dâva açılamıyacağı hkkında bir hüküm görülmüş ve Sıhhat Bakanı bunu savaşın yapılmasında fazla dikkat ve gayret sarfının bir müeyyidesi olarak tasarıya konulduğunu söylemiştir. Encümenimiz esasen bu kanuna göre verilecek inzıbat cezalarının inzıbati cezalarda yapılması mecburi olan usullerden ayrı olarak tatbik edileceğine göre yanlış veya haksız ceza verilmesi halinde müracaat yolunun büsbütün kapalı tutulmasını adalete aykırı gördüğünden bu hükmün kaldırılmasına lüzum görmüştür. Madde böylece tadilen kabul edilmiştir.

On beşinci madde : Tasarının 13 ncü maddesi bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On altıncı madde : Tasarının 14 ncü maddesi bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On yedinci madde : Bu madde tasarının 15 nci maddesi olup encümenimizce uzun konuşmalara vesile olmuş ve lüzumu derecesinde icabeden yeni esasları da ihtiva etmek üzere tadil ve tevsi olunmuştur. Şöyle ki : Tasarının beşinci, encümenimizin 7 nci maddesindeki yasaklara riayet etmiyenlere bu maddede 50 liradan 500 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezası verilmesi istenmektedir. Halbuki sıtmanın üreyip yayılmasına sebep olan ve bu zararları izale etmiyen yeri elinde bulunduranlara verilen bu ceza işlenen suçla hiç de mütenasip görülmemiştir. Bunu düşünen encümenimiz maddeyi yeni baştan ve iki fıkrada toplamıştır. Birinci fıkrada bu cezalar kabul edilmiş olmakla beraber hâkimin ceza hükmü beklenmeden mücadele heyetlerince bu mazarratlar, masrafı mücadele heyetlerince ödenmek üzere derhal izale edilecek ve yapılan masraflar Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edilerek 839 sayılı Sıtma Kanununa ek 1271 numaralı kanunun birinci maddesi gereğince muamele yapılacaktır.

Sıtma ile mücadele işi en zor işlerden biridir. Mücadele heyetlerince sıtmalı mıntakalarda yapılması gereken muayeneler ve sıtmayı nâkil sivrisineğin yetişmesini önleyecek tedbirlerin alınmasını icabettiren işler her yerde bilhassa büyük şehirlerde onur kırıcı ve çalışanın hevesini giderici türlü mümanaat ve güçlüklere mâruz kalmaktadır. 839 numaralı Sıtma Mücadele kanuniyle bu gibiler cezaya uğratılmakta ise de mahzurun izalesi için hemen yapılması lâzımgelen işler yapılamamakta ve böylece mücadele faaliyetleri aksamaktadır. Bunu ehemmiyetle gözönünde tutan encümenimiz bu maddenin ikinci fıkrasiyle acele yapılması lâzımgelen işlerde mücadele heyetlerine zabıta yardımını sağlayan ikinci fıkraya lüzum görmüştür.

On sekizinci madde: Hükümetin altı, encümenimizin sekizinci maddesindeki memnu fiilleri işliyenlere bu madde, verilecek cezaları göstermiş ve iki cezanın birlikte olarak verilmesi tercih edilmiştir. Ancak encümenimiz tatbikatta hâkimlerin cezayi çok ağır gördükleri hallerde kanun sanıktan yana imal ettikleri ve fiili sübut bulmamış saydıkları ötedenberi görülegelmekte olduğundan bu mahzuru önlemek üzere hâkime

her iki cezayı ayrı ayrı veya birlikte vermek serbestisinin sağlanması daha mülâyim görülerek madde o suretle tadil edilmiştir.

On dokuzuncu madde : Bu madde Hükümetin teklifindeki 17 nci maddenin yerine konmuştur. Bu tasarı ile yasaklar için karşılık cezalar tâyin ve tesbit edilmiş olduğundan Encümenimiz bu cezalar dışında gerek Ceza Kanununda ve gerekse başka kanunlarda daha ağır bir cezanın bulunmıyacağı neticesine vardığmdan Hükümet tasarısının 17 nci maddesinin lüzumu olmadığı anlaşılmıştır. 839 sayılı Sıtma Mücadele Kanunun 19 ncu maddesinde hastalara meccanen tevzi edilen kininleri satalardan kinin bedelinin 20 misli para cezası alınacağına dair mevcut olan hüküm halen sıtma ilâcı sadece kininden ibaret olmadığına Atebrin ve diğer emsali ilâçların da olağanüstü savaşta Bakanlıkça kullanılacağına göre hepsini ihtiva eden bu hüküm bu tasarıya ilâve edilmiştir.

Yirminci madde : Tasarının 18 nci maddesi karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi birinci madde : Tasarının 19 ncu maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi ikinci madde : Tasarının 20 nci maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi üçüncü madde : Tasarının 21 nci maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi dördüncü madde : Tasarının 22 nci maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi beşinci madde : Bu madde Hükümet tasarısında yoktur. Kanunun hangi tarihte yürürlüğe gireceğini belli etmek üzere encümenimizce ilâve edilmiştir.

Yirmi altıncı madde : Tasarının 23 ncü maddesi karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Saygılarımızla Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat En. Reisi		M. M.
Kütahya		Maraş
Dr. Ali Süha Delilbaşı		*Dr. K. Bayazıt*
Kâtib		
Gazianteb		Afyon K.
Dr. M. Canbulat		*Dr. H. Selgil*
Ankara		Balıkesir
Raşit Börekçi		*S. Örgeevren*
Balıkesir		Bolu
F. Tiridoğlu		*H. Ş. Adal*
Bolu	Bursa	Bursa
Dr. Z. Ülgen	*A. Duru*	*Dr. M. T. Simer*
Çanakkale		Çankırı
T. S. Arsal		*Dr. A. Arkan*
Çorum	Denizli	Denizli
Dr. C. Kazancıoğlu	*A. Eğe*	*N. Küçüka*
Erzurum	Eskişehir	Gazianteb
N. Elgün	*İ. Arıkan*	*Dr. A. Melek*
Hatay		İstanbul
B. S. Kunt		*Dr. K. Cenap Berksoy*
İstanbul	İzmir	Kars
F. Öymen	*H. Onaran*	*Dr. H. Durudoğan*
Kars	Malatya	Manisa
Dr. E. Oktay	*Dr. Cafer Özelçi*	*F. Kurdoğlu*
Mardin	Mardin	Ordu
Dr. A. Uras	*L. Ülkümen*	*Dr. Z. M. Sezer*
Siirt		Tokad
A. R. Esen		*S. Çelikoğlu*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ	MUVAKKAT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ
Sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı	*Sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı*
Birinci bölüm	
Genel hükümler	*Genel hükümler*
MADDE 1. — Yurt içinde genel sağlığı tehdit eden sıtma ile olağanüstü savaş işbu kanun hükümlerine göre yapılır.	MADDE 1. — Yurt içinde sıtma ile olağanüstü savaş bu kanun hükümlerine göre yapılır.
İkinci bölüm	
Teşkilât ve yetki	*Teşkilât ve yetgi*
MADDE 2. — Olağanüstü sıtma savaşının yapılacağı mıntakalar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifiyle Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunur.	MADDE 2. — Sıtma ile olağanüstü savaşın yapılacağı bölgeler, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifiyle, Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunur.
	MADDE 3. — Sıtma ile olağanüstü savaş kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 839 sayılı kanun ve ekleri hükümlerinin uyğulanması devam eder. Bundan başka mevcut sıtma teşkilâtı dışında kalan illerde de yine o kanun ve ekleri hükümleri yürür.
MADDE 3. — Olağanüstü sıtma savaşının gerektirdiği faaliyet derecesine göre sabit ve gezici heyetler kurmaya lâboratuvarlar, hastaneler, yataklı yataksız dispanserler tesisine ve bu işler için gereken tedbirleri ilgili makamlarla müştereken almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.	MADDE 4. — Sıtma ile olağanüstü savaşın gerektirdiği faaliyet derecesine göre sabit ve gezici heyetler, laboratuvarlar, hastaneler, yataklı yataksız dispanserler kurmaya ve bu işler için gereken tedbirleri almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetgilidir. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine diğer Bakanlıklarla daire ve müesseseler ve bütün özel ve tüzel kişiler, iş yerlerinde yukarıda yazılı teşkiller, tesisler ve benzerlerini yapmakla ödevlidirler. Bu ödevlerin uyğulanışını ilgili Bakanlıkla, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı birlikte düzenler.
MADDE 4. — Sıtma ile savaşın isterlerine göre sıtma mücadele teşkilâtında görev almak üzere genel ve katma bütçelerden veya il özel idareleriyle belediyelerden veya İktisadi Devlet teşekküllerinden maaş veya ücret alan veyahut gerçek ve tüzel kişilere ait kurumlarda görevi olan tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacıları asli görevlerine zarar vermemek üzere görevlendirmeye Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı mezundur.	MADDE 5. — Sıtma ile olağanüstü savaşta görev almak üzere umumî ve katma bütçelerden veya özel idarelerle belediyelerden veya İktisadi Devlet teşekküllerinden maaş veya ücret alan tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacılar ve bu savaşta kendilerinden istifade olunabilecek başka memur ve mensupları görevlendirmeye Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetgilidir. Yukarıda yazılı yerlerde görev alan tababet

Hü.

Serbest olarak sanatlarını yapan tababet ve şuabati sanatları mensuplariyle eczacılar mahalli isterlere göre görevlendirilirler.

Herhangi bir Devlet teşekkülünde görevli olan tababet ve şuabatı mensuplariyle eczacıların sıtma savaşında çalıştırılmaları bunların mensup bulundukları Bakanlıklar ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı arasında hazırlanacak esaslar dahilinde düzenlenir ve bu maddeye göre görevlendirilenlere bu kanun gereğince istihkak verilir.

Olağanüstü sıtma savaşı yapılan bölgelere dâhil illerde, valiler kendi lleri çevresindeki mücadele işlerini denetler ve bu hususta gerekli tedbirleri alır ve uygularlar.

Üçüncü bölüm

Ödev ve yasaklar

MADDE 5. — Sıtmanın hüküm sürdüğü ve genişlemesinden endişe edilen her yerde resmî ve özel bütün daire ve kurumlar gerçek ve tüzelkişiler; kendilerine ait veya tahsis edilmiş olan yahut kira, intifa suretiyle kullanılan mesken, bağ, bahçe, arsa, mera, tarla, fabrika, su değirmeni, su bentleri ve saire gibi sıtma bakımından zarar vereceği mücadele teşkilâtı tarafından tesbit edilen her türlü sürfe yuvalarının ıslahı veya imhası hakkında teklif ve tavsiye edilen tedbirleri zamanında almağa ödevlidirler. Bu tedbirlerin zayıflatılması, hiçe indirilmesi uygulanmasına gizli veya açık surette aykırılıkta bulunması veya ifasından kaçılması veya ifa edenlere engel olunması veya sürfe yatakları ihdas edilmesi veya ettirilmesi yasaktır.

MADDE 6. — Sıtma ilâçlarının para ile satılmasına veya parasız dağıtılmasına dair olan esaslar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca tesbit olunur. Bu Bakanlığın tesbit ettiği esaslar dışında veya müsaadesiz sıtma ilâçla-

Muvakkat E.

ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacıların ve başka memur ve mensupların (Ordu birlikleri dâhil) sıtma savaşında çalıştırılmalarının tarz ve şekilleri, bunların mensup oldukları bakanlıklar ve başka daire ve müesseseler ve teşekküllerle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı arasında derhal ve sıtma mevsiminden önce hazırlanacak esaslara göre düzenlenir.

Sıtma ile olağanüstü savaşta serbest olarak sanatlarını yapan veyahut özel ve tüzel kişilere ait kurumlardaki tababet ve şuabatı sanatları mensuplariyle eczacılar da mahallî isterlere göre bulundukları ilçe çevresinde ödevlenebilirler.

MADDE 6. — Sıtma ile olağanüstü savaş yapılan bölgelerde valiler kendi çevrelerinde sıhhat bakanlığının lüzum göstereceği tedbirleri alırlar. Müfettişiumumilerle valiler bu işleri yakından kovalamak ve denetlemekle ödevlidirler.

Ödev ve yasaklar

MADDE 7. — Sıtmalı bölgelerle sıtmanın çoğalıp yayılmasından korkulan bölgelerde:

A) Ev, bağ, bahçe, arsa, mera, çeltik ve sulu tarla, fabrika, su değirmeni, su bentleri, su arkları ve bunlara benzeyen yerlerde sıtma bakımından zarar vereceği sıtma mücadele teşkilâtı tarafından tesbitedilen her türlü sürfe yuvalarının doğurabileceği kötülüklerin yok edilmesi hakkında teklif ve tavsiye edilen bütün tedbirleri bu mahalleri ellerinde bulunduran resmî ve özel bütün daireler ve müesseselerle özel ve tüzel kişiler her ne sebep ve suretle olursa olsun zamanında almakla ödevlidirler.

B) Bu tedbirleri zamanında almamak, alınmasına karşı gelmek, alınmasını güçleştirmek, tedbirleri alacaklara engel olmak ve yeni baştan sürfe yatakları doğmasına sebep olmak yasaktır.

MADDE 8. — Sıtma ilâçlarının para ile satılmasına veya parasız dağıtılmasına dair olan esaslar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca tesbit olunur. Bakanlığın tesbit ettiği bu esaslar dışında veya izinsiz olarak sıtma ilâç-

Hü.

rının satılması, sattırılması, satışa arzı veya istif edilmesi veyahut dağıtılması ve yurt dışına çıkarılması yasaktır.

MADDE 7. — Olağanüstü savaşın lüzumlu kıldığı işlerle, çalıştırılan memur ve müstahdemlerin maaş, ücret ve sair giderleri karşılığı olmak ve bakıyesi gelecek yıla devredilebilmek üzere cârî yıl bütçesinde açılacak özel bir fasla 5 800 000 lira olağanüstü tahsisat konulmuştur.

MADDE 8. — Olağanüstü savaşın devamı süresince Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı tarafından gösterilecek lüzum üzerine Bakanlar Kurulundan alınacak kadrolara dayanılarak memur ve müstahdem kullanılabilir.

Bu kadrolara tâyin olunacaklar hakkında 3656 ve 3659 sayılı kanunlara ek ve değişikliklerine dair kanun hükümleri uygulanmaz. Ancak bu kadrolarda çalıştırılacaklara verilen ücretler ilerde kendileri için müktesep bir hak teşkil etmemek üzere 600 lirayı geçemez.

MADDE 9. — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının sıtma mücadelesine ait maaşlı ve ücretli kadrolarında çalıştırılan tabip ve diğer müstahdemlere aylıklarının iki katını geçmemek üzere ikramiye verilebilir.

MADDE 10. — Bu kanunun 4 ncü maddesi gereğince munzam vazife olarak kendilerine olağanüstü sıtma savaş işleri verilen maaşlı ve ücretli memur ve müstahdemlere tâyin edildikleri kadro ücretinin üçte ikisi ücret olarak verilir. Bu ücret ve tazminatlar sıtma mücadele tahsisatından ödenir.

MADDE 11. — Olağanüstü sıtma savaşında lüzum olan ilâç, mücadele vasıta ve malzemeler ile motörlü ve motörsüz nakil araçlarının satın alınması 2490 sayılı Arttırma, Eksiltme ve

Muvakkat E.

larının satılması, sattırılması, satışa çıkarılması veya istif edilmesi veyahut dağıtılması ve yurt dışına çıkarılması yasaktır.

Malî hükümler

MADDE 9. — Olağanüstü savaşın gerekli kıldığı bütün masraflarla aylık ücret ve sair masraflarının karşılığı olmak ve kalanı gelecek seneye aktarılmak üzere 1944 yılı bütçesinde açılacak özel bir bölüme 5 800 000 lira olağanüstü tahsisat konmuştur.

MADDE 10. — Olağanüstü savaşın süresince Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı tarafından gösterilecek lüzum üzerine Bakanlar Kurulundan alınacak kadrolara dayanılarak memur ve müstahdem kullanılabilir. Bu kadrolara tâyin olunacaklar hakkında 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla ek ve değişikliklerine dair kanun hükümleri uygulnmaz. Ancak bu kadrolarda çalıştırılacaklara verilecek ücretler ileride kendileri için müktesep bir hak teşkil etmemek üzere 600 lirayı geçemez.

MADDE 11. — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının sıtma mücadelesine ait maaşlı ve ücretli kadrolarında çalışanlardan yararlığı görülen tabiplere maaş ve olağanüstü ödeneklerinin iki katı ve diğer müstahdemlere üç katını geçmemek üzere ikramiye verilebilir.

1271 sayılı kanunun ikinci maddesinde yazılı işleri yapanlara da aynı maddede yazılı ikramiye iki katına kadar verilebilir.

MADDE 12. — Bu kanunun beşinci maddesi gereğince munzam vazife olarak kendilerine sıtma ile olağanüstü savaş işleri verilen maaşlı ve ücretli memur ve müstaddemlere tâyin edildikleri kadro ücretinin üçte ikisi eklenerek verilir.

Bu ücret ve istihkaklar sıtma ile olağanüstü savaş tahsisatından ödenir.

MADDE 13. — Sıtma ile olağanüstü savaşta lüzumlu olan ilâç, savaş vasıta ve malzemeleriyle motörlü ve motörsüz nakil vasıtalarının satın alınması 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme

Hü.	Muvakkat E.
İhale Kanunu ile 3827 sayılı Nakil Araçları Kanununun hükümlerine tâbi değildir. Yalnız teşkil edilecek satınalma komisyonlarında Maliyeden bir temsilci bulunur.	ve İhale Kanunu ile 3827 sayılı Nakil Vasıtaları Kanununun hükümlerine tâbi değildir. Yalnız teşkil edilecek satın alma komisyonlarında Maliye Bakanlığının bir temsilcisi bulunur.
Beşinci bölüm	
Ceza hükümleri	*Ceza hükümleri*
MADDE 12. — Bu kanun gereğince sıtma ile savaş amaciyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından ittihaz edilen karar ve tedbirleri veya yapılan tebligatı ifa ve icra ile ödevli olupta bu karar, tedbir veya tebliğleri derhal uygulamıyan veya olağanüstü sıtma savaşının ifasında veya denetlemesinde kusuru görülen bütün daire ve kurumlara mensup memur ve müstahdemlerle belediye başkanları inzibat komisyonu kararına hacet kalmaksızın Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine mensup oldukları bakan veya daire âmiri tarafından derece sırası gözetilmiyerek inzibati cezalardan herhangi biriyle cezalandırılır. Ancak vali ve il belediye başkanlariyle bağımsız Devlet teşekkül ve heyetleri başkan veya müdürleri ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve kurumlar, umum müdürler ve muavinleri hakkında uygulanacak inzibati cezalar Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve ilgili Bakanlıkların müşterek teklifi üzerine Başbakan tarafından verilir. Bu cezalar lüzum görüldüğü takdirde cezayi tâyin eden makamlar tarafından kaldırılabilir veya hafifletilebilir.	MADDE 14. — Bu kanun gereğince sıtma ile savaş amaciyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı grup genel başkanları veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından alınan karar ve tedbirleri veya yapılan tebliğleri yürütme ile ödevli olupta bu karar ve tedbir veya tebliğleri yürütmeyen veya uygulamıyan sıtma ile olağanüstü savaşın yapılmasında veya denetlenmesinde kusuru görülen bütün daire ve müesseselere mensup memur ve müstahdemlerle belediye reisleri inzibat komisyonu kararına hacet kalmaksızın Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine mensup oldukları bakan veya daire âmiri tarafıdan inzibat cezalarından herhangi biriyle derece sırası gözetilmiyerek cezalandırılırlar. Ancak umumî müfettiş, vali ve il belediye reisleriyle bağımsız Devle teşekkül ve heyetleri reis veya müdürleri ve İktisadî Devlet teşekkülleri ve müesseseler umum müdürleriyle muavinleri hakkında uygunlanacak inzibat cezaları Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanı ile ilgili bakanlıkların müşterek teklifi üzerine Başbakan tarafından verilir. Bu cezalar lüzum görüldüğünde cezayı veren makamlar tarafından kaldırılabilir veya hafifletilebilir.
Memurların memuriyetten çıkarma cezası müstesna olmak üzefe diğer idari ve inzibati cezalara karş itiraz olunamaz ve dâva açılamaz. Bu madde gereğince inzibati ceza verilmesi, hareketleri suç mevzuuna girenler hakkında ayrıca kanuni takibat yapılmasına engel değildir.	Bu madde gereğince inzibat cezası verilenlerden hareketleri suç mevzuuna girenler hakkında ayrıca kanuni takibat da yapılır.
MADDE 13. — Bu kanunun dördüncü maddedesi gereğince görevlendirilenlerden bu görevleri makbul bir özür olmaksızın kabul veya ifa etmeyenler 50 liradan 200 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasına hüküm giyerler.	MADDE 15. — Bu kanunun beşinci maddesi gereğince görevlendirilenlerden bu görevleri makbul bir özrü olmaksızın kabul veya ifa etmiyenler 50 liradan 200 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasiyle mahkûm edilirler.
MADDE 14. — Bu kanuna taallûk eden işlerde görev ve yetkilerini kötüye kullananlar	MADDE 16. — Bu kanun gereğince yapılacak işlerde görev yetğilerini kötüye kullananlar veya

Hü.

veya bu suretle diğer bir suç işleyenler veya görevde ihmal ve terahide bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda belli cezalar iki kat olarak verilir.

Olağanüstü savaşta çalışan memur ve müstahdemlere gördükleri bu görevlerden dolayı Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 nci maddelerinde yazılı şekilde suç isnat edenler hakkında işbu maddelerde yazılı ceza iki kat olarak verilir.

MADDE 15. — Bu kanunun beşinci maddesinde yazılı ödevlere riayet etmeyen veya yasaklara aykırı hareket edenler elli liradan beş yüz liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasına hüküm giyerler.

MADDE 16. — Bu kanunun 6 ncı maddesine aykırı olarak sıtma ilâçlarını satan veya sattıran veya satışa arzeden veya istif edenler 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para ile birlikte üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hüküm giyerler.

Sıtma ilâçlarını müsaadesiz memleket dışına çıkarmağa teşebbüs etmek veya çıkarmak kaçakçılıktır. Bu suçu işleyenler hakkında 1918 sayılı kanun hükümleri dairesinde takibat yapılarak mezkûr kanunda yazılı cezalar iki kat olarak verilir.

MADDE 17. — Bu kanunda yazılı suçlar için Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda daha ağır ceza hükümleri bulunduğu takdirde o cezalar verilir.

MADDE 18. — Bu kanunun şümulüne giren suçların yargılamaları bütün dâvalara takdimen görülür ve talika zaruret hâsıl olan işler-

Muvakkat E.

bu suretle başka bir suç işleyenler veyahut görevde ihmal ve terahisi bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanuniyle diğer kanunlarda belli cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Olağanüstü savaşta çalışan memur ve müstahdemlere gördükleri bu görevlerden dolayı Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 nci maddelerinde yazılı şekilde suç isnat edenler hakkında bu maddelerde yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

MADDE 17. — Bu kanunun 7 nci maddesinde yazılı ödevlere riayet etmiyenler ve yasaklara aykırı hareket edenlere 50 liradan 500 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezası hükmolunur. Bununla beraber mahkeme kararı baklenmeden tavsiye olunan veya lüzumlu görülen bu işler mücadele heyetleri tarafından hemen yaptırılır, ve buna ait mesraflar tutarı Tahsili Emval Kanununa uyularak tahsil olunur. Aynı zamanda 1271 sayılı kanunun birinci maddesi gereği yapılır.

Mücadele heyetleri tarafından yapılan işlere ve yürütmelere karşı gelenler hakkında yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanmakla beraber gereken işlerin hemen yapılması zabıta gücü ile sağlanır.

MADDE 18. — Bu kanunun sekizinci maddesine aykırı olarak sıtma ilâçlarını satan veya sattıran veya satışa çıkaran veyahut istif edenlerle dağıtanların ilâçları müsadere edilmekle beraber 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası veya üç aydan bir seneye kadar hapis cezası veyahut her ikisi birlikte hükmolunur.

Sıtma ilâçlarını Sıhhat ve İçtimai Muavenet bakanlığının izni olmaksızın memleket dışına çıkarmağa kalkışmak veya çıkarmak kaçakçılıktır.

Bu suçu işleyenler hakkında 1918 sayılı kanunun hükümleri dairesinde kovalama yapılarak adı geçen kanunda yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

MADDE 19. — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca parasız dağıtılan sıtma ilâçlarını satanlara, satılan ilâç bedelinin yirmi misli para cezası hükmolunur.

MADDE 20. — Bu kanunun şümulüne giren suçların yargılanmaları mahkemelerde başka bütün dâvalardan önce yapılır ve geri bırakılmasına

Hü.

de mücbir sebep olmadıkça bir haftadan fazla talik olunamaz.

Bu kanunun şümulüne giren suçlar Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 ncü maddesi gereğince tatil zamanında görülen acele işlerden sayılır.

Altıncı bölüm

Müteferrik hükümler

MADDE 19. — Sıtma savaş teşkilâtına mensup grup genel başkanları sıtma mücadele başkanları, müfettişleri, lâboratuvar şefleri ve tabip ve sağlık koruyucuları genel bir seferberlik dışında talim için veya herhangi bir suretle yedek olarak askerî hizmete çağırılmıyarak savaş teşkilâtında çalıştıkları sürece tehirli sayılırlar.

MADDE 20. — Bu kanunun yürürlükte kaldığı sürece diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri tatbik edilmez.

MADDE 21. — Bu kanun yayım tarihinden başlıyarak 1945 yılı Aralık ayının sonuna kadar yürülükte kalır.

MADDE 22. — Bu kanunun yürürlükten kalkması yürürlükte bulunduğu süre içinde işlenmiş olan suçlardan dolayı takibat yapılmasına veya ceza verilmesine veya yapılması lâzımgelen idari, malî veya inzibati muamelelerin ifa ve sonuçlandırılmasına engel değildir.

MADDE 23. — Bu kanunun hükümlerini yürütmeye Bakanlar Kurulu memurdur.

Başb.	Ad. B.	M. M. B.
Ş. Saracoğlu	*R. Türel*	*A. R. Artunkal*
Da. B.	Ha. B.	Mal. B.
Hilmi Uran	*H. Saka*	*N. E. Sumer*
Mf. B.	Na. B.	İk. B.
Yücel	*Sırrı Day*	*Fuad Sirmen*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. B.
Dr. S. Konuk	*Suad H. Ürgüblü*	*Ş. R. Hatipoğlu*
Mü. B.		Ti. B.
A. F. Cebesoy		*C. S. Siren*

Muvakkat E.

mücbir bir sebep olmadıkça bir haftadan fazla geriye bırakılamaz.

Bu kanunda yazılı suçlar Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 423 ncü maddesi gereğince mahkemelerin çalışma zamanının dışında görülen acele işlerden sayılır.

Çeşitli hükümler

MADDE 21. — Sıtma savaşı teşkilâtına mensup grup genel başkanları, sıtma mücadele başkanları, müfettişleri, lâboratuvar şefleri, tabipler ve sağlık koruyucuları, genel seferberlik dışında talim için başka herhangi bir suretle yedek olarak askerî hizmete çağırılmıyarak sıtma savaşı teşkilâtında çalıştıkları süre içinde tehirli sayılırlar.

MADDE 22. — Bu kanun yürürlükte kaldığı süre içinde başka kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

MADDE 23. — Bu kanun yayımı tarihinden itbaren 1945 yılı Aralık ayının sonuna kadar yürürlükte kalır.

MADDE 24. — Bu kanunun yürürlükten kalkması, yürürlükte bulunduğu süre içinde işlenmiş olan suçların kovalanmasına veya ceza verilmesine ve tamamlanması lâzımgelen idari, akçalı ve inzibatî işlemlerin yürütülmesine ve sonuçlandırılmasına engel değildir.

MADDE 25. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 26. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.